

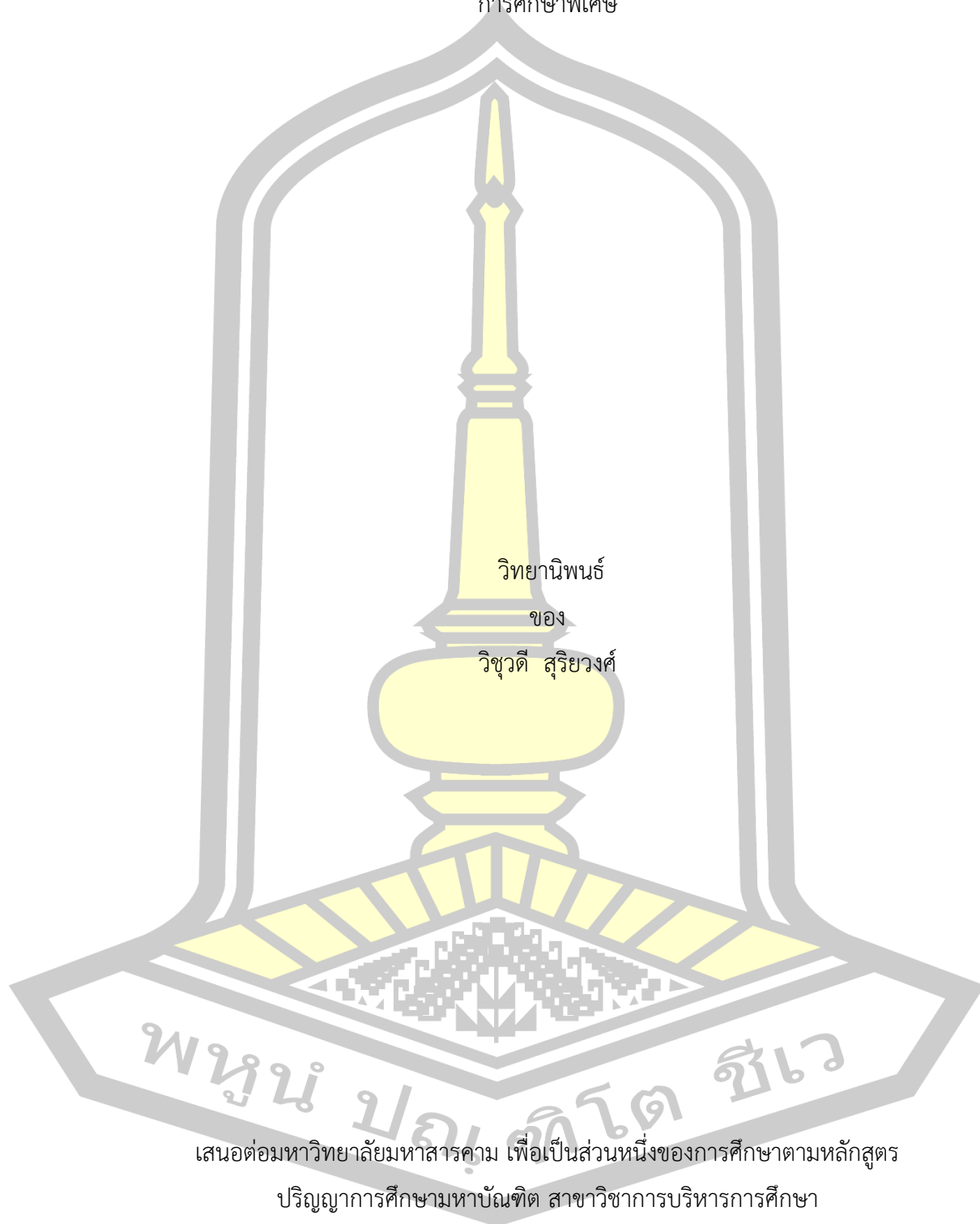
การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ

วิทยานิพนธ์
ของ
วิชวดี สุริยวงศ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ

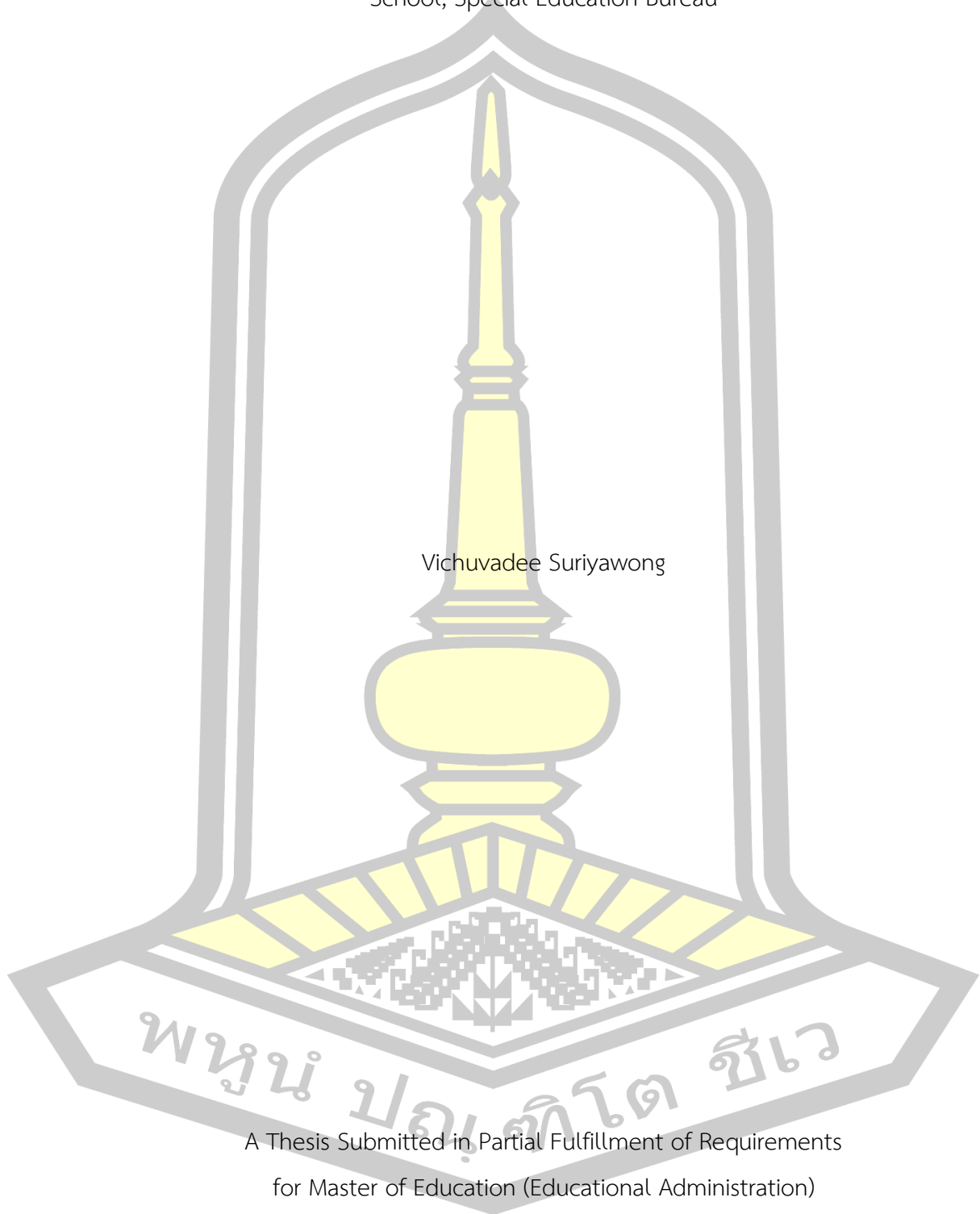
พูนุ่ ปญุติโต ชีเว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Development the Enhance Guidelines of Students' Self Esteem of Fasai Wittaya
School, Special Education Bureau

Vichuvadee Suriyawong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration)

May 2019

Copyright of Maharakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาววิชุดี สุริยวงศ์
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

..... กรรมการ

(อ. ดร. สุรเชต น้อยฤทธิ์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. อำนาจ ชนวงค์)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ		
ผู้วิจัย	วิชุดิ สุริยวงศ์		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเอง 3) พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของ ตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน เก็บข้อมูลจากประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร โรงเรียนฟ้าใสวิทยา ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูและบุคลากร 29 คน รวม 30 คน ระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1.1) การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง 1.2) การจัดการทางอารมณ์ 1.3) ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ 1.4) ความเข้มแข็งและความอดทน 2) ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ 2.1) สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว 2.2) บทบาทของเพื่อนที่ดี 2.3) บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการนับถือตนเอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 2 องค์ประกอบมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 6 องค์ประกอบ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 องค์ประกอบ และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 องค์ประกอบ

3. แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 41 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดการทางอารมณ์ ความเข้มแข็งและความอดทน และความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม เพื่อความสำเร็จ

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และในระดับมาก 6 ด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้ดังนี้ สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว บทบาทของเพื่อนที่ดี และการเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง, แนวทางเสริมสร้าง, การนับถือตนเอง

พูนุ ปรณ ทิโต ชีเว

TITLE	Development the Enhance Guidelines of Students' Self Esteem of Fasai Wittaya School, Special Education Bureau		
AUTHOR	Vichuvadee Suriyawong		
ADVISORS	Assistant Professor Suwat Junsuwan , Ed.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2019

ABSTRACT

This study aimed to 1) study the indicators of components of students' Self Esteem of Fasai Wittaya school, 2) study the current state and desirable state of enhance students' self esteem of Fasai Wittaya school, 3) development the enhance guidelines of students' self esteem of Fasai Wittaya School, Special Education Bureau. The study were divided into 3 phases, the first phase was study indicators of components of students' Self Esteem of Fasai Wittaya school, suitability assessment by 5 luminaries, the second phases was study the current state and desirable state of enhance students' self esteem of Fasai Wittaya school, collected data from 30 persons were administrator and 29 teachers and employees of Fasai Wittaya school in academic year 2017, the third phases was development the enhance guidelines of students' self Esteem of Fasai Wittaya school, Special Education Bureau, investigated suitability and possibility of guidelines by 5 luminaries. Descriptive statistics used in this study were mainly percentage, mean, and modified priority needs index. The result were found:

1. The student's public mind component synthesized including 2 components 7 sub-components were 1) self esteem from self including 4 sub-components were 1.1) Self-understanding and self-image satisfaction 1.2) Emotional management 1.3) strive and endeavor 1.4) strength and endure, 2) self esteem from other's acceptance have 3 sub-components were 2.1) family state and family members 2.2) good friend role 2.3) role of good members of society.

The result of self esteem's components suitability assessment overall at high levels, the both main components have overall at high levels, 1 sub-component have suitability assessment at highest level and 6 sub-component have suitability assessment at high levels.

2. The result of current state of enhance students' self esteem of Fasai Wittaya school were found the current state overall at high level, when considering each components were found the opinion about the current state overall at high levels.

The result of desirable state of enhance students' self esteem of Fasai Wittaya school were found the desirable state overall at highest level, when considering each components were found the desirable state at highest levels in 4 components and the opinion about desirable state at high levels in 3 components.

3. The Enhance Guidelines of Students' Self Esteem of Fasai Wittaya School, Special Education Bureau including 2 components 7 sub-components 41 Guidelines. The result of suitability and possibility assessment of the enhance guidelines of students' self esteem of Fasai Wittaya school, Special Education Bureau overall at high levels, the guidelines has suitability all aspects at high levels, mean sorting by descending as follows: emotional management, strength and endure, and strive and endeavor.

The result of possibility assessment of the enhance guidelines of students' self esteem of Fasai Wittaya school, Special Education Bureau were found the possibility of guidelines overall at high level, 1 sub-components have the possibility assessment at highest level and 6 sub-components at high levels, mean sorting by descending as follows: family state and family members, good friend role, and Self-understanding and self-image satisfaction.

Keyword : Development Guidelines, Enhance Guidelines, Self Esteem

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ กรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้กรุณาสั่งสอนอบรมให้ความรู้แก่ผู้วิจัย จนทำให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนจนถึงบัดนี้

ขอขอบพระคุณ คณะผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและแนวทาง และคณะผู้เชี่ยวชาญผู้ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาอันทรงคุณค่า เพื่อให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ กำลังใจที่ดีจากบิดา มารดา ญาติ และครอบครัว คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

วิชวดี สุริยวงศ์

พนุน ปณฺ ทิโต ชีเว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการนับถือตนเอง.....	9
แนวทางและการพัฒนาแนวทาง.....	36
การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment).....	37
บริบทโรงเรียนฟ้าใสวิทยา.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
1. งานวิจัยในประเทศ.....	44

2. งานวิจัยต่างประเทศ	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง	51
ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของ นักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	53
ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	95
ความมุ่งหมายของการวิจัย	95
สรุปผล	95
อภิปรายผล	98
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	109
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	110
ภาคผนวก ข รายชื่อคณะผู้ทรงคุณวุฒิและคณะผู้เชี่ยวชาญ	129
ประวัติผู้เขียน	131

สารบัญตาราง

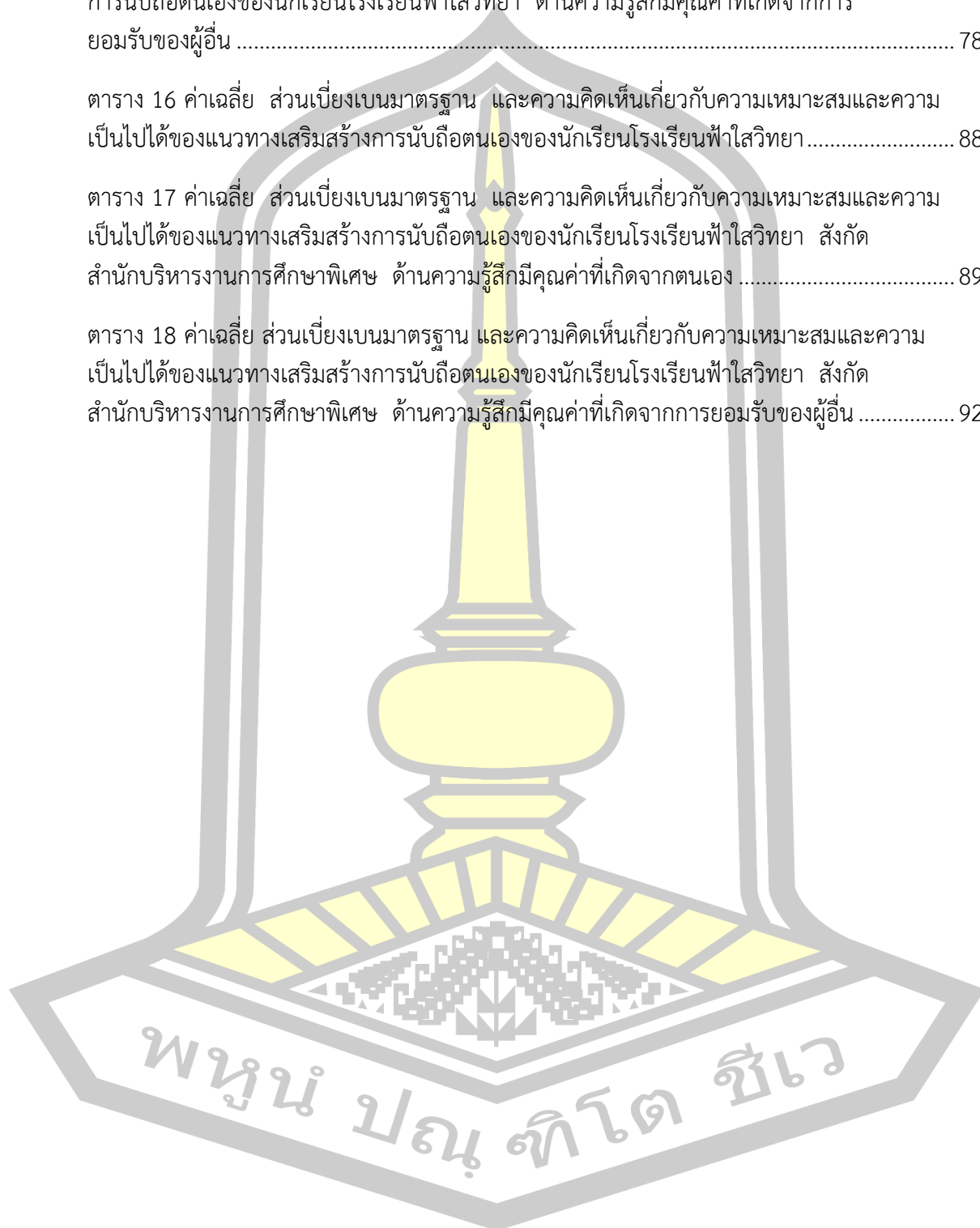
	หน้า
ตาราง 1 เปรียบเทียบลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนสูงและต่ำ	15
ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการนับถือตนเอง	21
ตาราง 3 แนวทางพัฒนาและสร้างเสริมการนับถือตนเอง	36
ตาราง 4 บุคลากรโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	42
ตาราง 5 จำนวนนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาจำแนกตามระดับการศึกษาและชั้นเรียน	43
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของการนับถือตนเอง โดยรวม	63
ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบ การนับถือตนเอง ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง	64
ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบ การนับถือตนเอง ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น	66
ตาราง 9 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา โดยรวม	68
ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้าน ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง	69
ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้าน ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น	72
ตาราง 13 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงและลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้าง การนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา โดยรวม	74
ตาราง 14 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงและลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้าง การนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง	75

ตาราง 15 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงและลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้าง
การนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการ
ยอมรับของผู้อื่น 78

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา..... 88

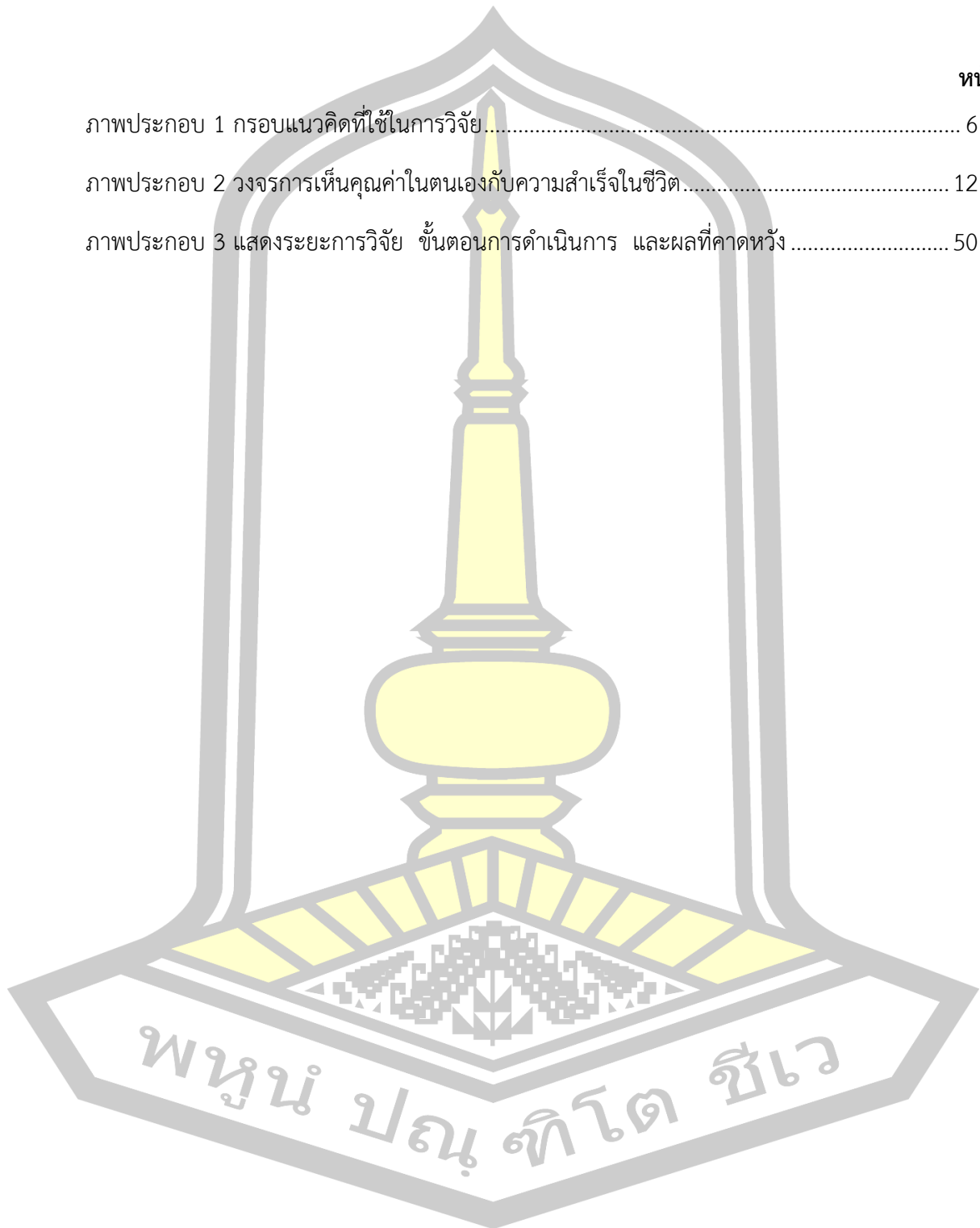
ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัด
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง 89

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัด
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น 92

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ภาพประกอบ 2 วงจรการเห็นคุณค่าในตนเองกับความสำเร็จในชีวิต.....	12
ภาพประกอบ 3 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และผลที่คาดหวัง.....	50

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย คุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหา โดยแต่ละกลุ่มวัยมีปัญหาสำคัญที่จะส่งผลต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต ซึ่งพบว่ากลุ่มเด็กวัยเรียนมีปัญหาด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ส่วนวัยรุ่นมีปัญหาการตั้งคร่ำครวก่อนวัยอันควร โดยปี 2557 เด็กวัยเรียนมี IQ เฉลี่ยที่ 93.1 ซึ่งต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล (IQ=100) ขณะที่ EQ ปี 2554 มีคะแนนเฉลี่ย 45.12 ซึ่งต่ำกว่าระดับปกติที่ 50-100 คะแนนเนื่องจากปัญหาภาวะโภชนาการของแม่และเด็ก ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม การดูแลของครอบครัว ส่งผลต่อพฤติกรรมและทักษะการใช้ชีวิตที่ส่งผ่านไปสู่วัยรุ่น โดยเฉพาะปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและไม่มีความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด โดยมีการคลอดจากวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปีคิดเป็นอัตรา 47.9 รายต่อประชากรวัยเดียวกันหนึ่งพันคน ในปี 2557 และยังพบว่า ร้อยละ 12.8 คลอดลูกมากกว่าหนึ่งคนหรือท้องซ้ำในขณะที่ยังอายุไม่ถึง 20 ปี ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวจะนำไปสู่แนวโน้มของการกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว การแต่งงานใหม่ขณะที่อายุยังน้อย ไม่มีความรู้และความพร้อมในการดูแลเด็ก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: เว็บไซต์)

ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับวัยรุ่นในปัจจุบันเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ และคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างน้อย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: เว็บไซต์) ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความรุนแรง เป็นต้น ปัญหาที่สำคัญของวัยรุ่นในปัจจุบันได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่ชักจูงไปในทางไม่ดี ซึ่งแสดงออกเป็นปัญหาพฤติกรรมได้หลายประการ เช่น ดื้อ ไม่เชื่อฟัง ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ใช้ยาเสพติด ทำผิดกฎหมาย ปัญหาพฤติกรรมบางอย่างมักเกิดขึ้นมานาน จนทำให้แก้ไขได้ยาก รูปแบบความผูกพันและลักษณะบุคลิกภาพ ของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมาจากครอบครัวที่แตกแยก มีน้ำหนักและแนวโน้มในการทำให้เด็กมีภาวะซึมเศร้า และบุคลิกลักษณะต่อต้านสังคม (เสาวลักษณ์ ลือวัฒนานนท์, 2550: 3)

ปัญหาของวัยรุ่นมีสาเหตุสำคัญเพราะขาดการนับถือตนเอง ผู้ที่ขาดการนับถือตนเองจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางไม่ดี มีความวิตกกังวลสูง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความ

รับผิดชอบ ไม่มีการวางแผนชีวิต ไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หมกมุ่นกับความคิดของตนเองไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่มั่นใจว่าตัวเองจะมีคุณค่าหรือความสามารถหรือการยอมรับ ทำให้คนกลุ่มนี้ไม่กล้าที่จะทำอะไรเนื่องจากกลัวความล้มเหลว คนกลุ่มนี้มักจะวิจารณ์คนอื่นมากกว่าที่จะกระทำด้วยตัวเอง และยิ่งพบอีกว่าคนกลุ่มนี้มักจะชอบความรุนแรง ตีตู่รา ยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย ทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนความรู้สึกต่อตนเองมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เพราะการเห็นคุณค่าของตนเองเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทำให้คนเรามีความเป็นตัวของตัวเองสูง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นพยายามในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) หรือการนับถือตนเอง ของบุคคลเป็นการตัดสินคุณค่าของตน (Self) และการแสดงออกในรูปของทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อตนเอง ซึ่งเป็นผลจากการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเชิงประเมินจากผู้อื่น โครงสร้างของตนจึงค่อยพัฒนาขึ้นเป็นภาพอันเกิดจากการรวมตัวของความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ของบุคคล ทำให้บุคคลมีมโนภาพหรือความคิดต่อตนเอง แล้วประเมินวัดมโนภาพเหล่านั้น โดยอาศัยกระบวนการตัดสินคุณค่าของตนจากผลงาน ความสามารถคุณลักษณะต่างๆ ตามมาตรฐานของค่านิยมส่วนตน ในที่สุดจึงพัฒนามาเป็นการเห็นนับถือตนเองหรือการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) (Mussen, Conger and Kagan, 1969: 489)

การนับถือตนเองหรือการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นการสร้างเกราะคุ้มกันให้กับเด็ก เพราะเมื่อเด็กได้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของชีวิตของตนเองและเรียนรู้ความถูกต้องเหมาะสมแล้ว เขาย่อมจะรักตนเอง ปกป้องตนเองและไม่ทำหรือเข้าไปคลุกคลีกับสิ่งที่ไม่ดี (Branden, 1981: 110-125) กล่าวว่าการนับถือตนเอง คือ ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะกระทำสิ่งใด ๆ ให้สำเร็จได้ตามความปรารถนา มาริสา ทะสาเมาะ (2540: 25) ได้อธิบายว่า ผู้ที่นับถือตนเองจะมีจิตใจที่มั่นคง มีความมั่นใจในการกระทำ กล้าแสดงออก ยอมให้สังคมกำหนดการกระทำของตนเองน้อยที่สุด และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น จึงเป็นผู้ที่ถูกชักจูงยาก ดังนั้น เมื่อเด็กนับถือตนเองแล้ว จะสามารถหาทางออกในการแก้ปัญหาได้ด้วยความสามารถของตน จะต้องอาศัยเวลาและการเรียนรู้ ซึ่งในเด็กแต่ละคนจะมีมากน้อยต่างกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลที่ขาดการนับถือตนเอง วัยรุ่นเหล่านี้มีความรู้สึกหว่านหวาดที่พึงทางใจ ดังจะเห็นได้จากการทดสอบสมมติฐานความรู้สึกนึกคิดก่อนกระทำผิดกฎหมาย ของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง จำนวน 55 คน มีความรู้สึกก่อนกระทำผิดถึงความไม่มีค่าในตนเอง การถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ไม่ได้ได้รับความสนใจ ไม่ได้ได้รับความยุติธรรม น้อยเนื้อต่ำใจ และถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ (ประเทิน มหาจันทร์, 2536: 245) เป็นที่ยอมรับกันว่า การนับถือตนเองเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์สังคมและการเรียนรู้สำหรับเด็ก การนับถือตนเองนับว่ามีคุณค่าสูงยิ่งเพราะเป็นพื้นฐานของการมองชีวิตสมรรถนะทางด้านสังคมและอารมณ์เกิดจากการนับถือตนเอง บุคคลที่นับถือตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต สามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังและท้อแท้ใจด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยความหวังและความกล้าหาญ จึงเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จมีความสุขสามารถดำเนินชีวิตตามที่ตนปรารถนาได้อย่างดี (Qubein, 1983 ; อ้างถึงใน จันทรฉาย พิทักษ์ศิริกุล, 2532: 3) จากความสำคัญดังกล่าว จึงควรมีการทำงานเชิงบำบัดฟื้นฟู ที่มุ่งสร้างเสริมการนับถือตนเอง เพื่อตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต ตามกรอบองค์การอนามัยโลก และ

กรมสุขภาพจิต นิตยา บริสุทธิ์สุขศรี (2556: 98) ได้กล่าวถึงความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้กับเยาวชนในด้านการนับถือตนเอง เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบัน เยาวชนจำนวนมากมีแนวโน้มในเรื่องของปัญหาสุขภาพกาย จิตใจ ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิต การนำกิจกรรมเพื่อสร้างทักษะชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ให้ไปในทางที่ดีขึ้น และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ความสำคัญของการนับถือตนเองดังที่กล่าวมา จึงเป็นแนวทางที่จะนำพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างปกติสุข

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งเกิดจากแนวความคิดของดวงมาลัย ศิลปอาษา ประธานมูลนิธิฟ้าใสให้ชีวิตใหม่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ในปี พ.ศ. 2542 และคณะผู้พิพากษาสมทบเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้จัดตั้งโรงเรียนฟ้าใสวิทยา เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2542 มีแนวความคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนดังกล่าว ปัจจุบันโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจากศาลเยาวชนและครอบครัว ทว่าราชอาณาจักรให้เข้ารับการศึกษานักเรียนอยู่ประจำกินนอนในโรงเรียน ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรืออายุไม่เกิน 18 ปี บำบัด ปรับปรุงพฤติกรรม และเพิ่มพูนปัญญา มุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี พึ่งพาตนเองได้ และไม่หันไปกระทำผิดอีก โดยมีรูปแบบการบำบัดรักษามี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการบำบัดรักษา (Caring Therapy) 2) พัฒนาการเรียนรู้ (Learning Development) 3) ฟื้นฟูชีวิต (Rehabilitation and Reintegration) 4) ตามติดหลังปล่อย (Follow-UP) อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนบางกลุ่มที่ประสบปัญหาในการปรับตัว ขาดความมั่นใจในตัวเองว่าไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม คิดว่าสังคมตัดสินว่าเป็นพวกมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม เมื่อพ้นโทษสังคมภายนอกไม่ให้ออกมาไม่ไว้วางใจ หรือตั้งข้อรังเกียจ และมองไม่เห็นอนาคตของตน เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ที่ได้รับคำพิพากษาให้เข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนฟ้าใสวิทยาจจนจบการศึกษามัธยมศึกษาบังคับเบื้องต้นพบว่า เป็นเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งอยู่ในกลุ่มมีปัญหาครอบครัว นักเรียนส่วนใหญ่พ่อแม่หย่าร้างกัน บางคนอยู่กับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง และเด็กมีการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในชั้นเรียน มีปัญหาด้านการเรียน เสพยาเสพติด เป็นผู้ค้ายาเสพติด ปล้น ปรากฏผู้เยาว์ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น และก้าวร้าว ซึ่งหากไม่ได้รับการพัฒนาและฟื้นฟู พฤติกรรมที่ไม่มีนั้นมิมีแนวโน้มที่กลายเป็นพฤติกรรมถาวร ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อตัวเด็ก ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนฟ้าใสวิทยา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาการนับถือตนเองของนักเรียน โดยมีความมุ่งหวังที่อยากจะช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคม มีอนาคตที่ดี ดำเนินชีวิตไปได้ดี และเป็นทรัพยากรที่ดีของประเทศชาติในอนาคต จึงได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาขึ้นในครั้งนี้

คำถามการวิจัย

1. การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา มีองค์ประกอบและตัวชี้วัดอะไรบ้าง
2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นอย่างไร
3. แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง สำหรับผู้วิจัยและผู้สนใจ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองและการพัฒนา นักเรียนต่อไป
2. ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำหรับผู้วิจัยและผู้สนใจ เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยและการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองต่อไป
3. ได้แนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำหรับโรงเรียนฟ้าใสวิทยาและหน่วยงานที่สนใจเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการนับถือตนเองต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเป็นขอบเขตเนื้อหา และขอบเขตประชากร และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหาผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการนับถือตนเองของนักเรียนตามแนวคิดของ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2552: เว็บไซต์); ปรีชา ธรรมมา (2547: 153); อุมพร ตรังคสมบัติ (2543: 50 - 51); Coopersmith (1984: 118 - 119); Barry (1988: 59 - 62); Maslow (1970: 45) และ Pope และคนอื่นๆ (1988: 3 - 4) ได้องค์ประกอบของการนับถือตนเอง 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง

1.1.2 การจัดการทางอารมณ์

1.1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ

1.1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน

1.2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

1.2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี

1.2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอ แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

2.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 30 คน

2.3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.3.1 การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากร หน่วยงานต้นแบบ 2 แห่ง จำนวนรวม 6 คน

2.3.2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังภาพประกอบ 1

องค์ประกอบของการนับถือตนเองของนักเรียน

1. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ
 - 1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง
 - 1.2 การจัดการทางอารมณ์
 - 1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ
 - 1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน
2. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ
 - 2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
 - 2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี
 - 2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

แนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

บริบทสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทาง หมายถึง วิธีปฏิบัติที่ถูกสร้างหรือกำหนดขึ้นเพื่อวางไว้เป็นแนวหรือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ
2. การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน หมายถึง การสร้างวิธีปฏิบัติในการเสริมสร้างความนับถือตนเองสำหรับนักเรียน
3. การนับถือตนเอง หมายถึง การรับรู้และมองตนเองตามความเป็นจริง มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง สามารถให้เหตุผลในสิ่งที่ตนเองกระทำได้กระจ่างชัดมั่นใจในการกระทำ หรือการตัดสินใจของตน กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งการทำงานให้ประสบผลสำเร็จมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มั่นคงทางจิตใจ มองโลกในแง่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น โดยการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการนับถือตนเองตามองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 7 องค์ประกอบ ดังนี้
 - 3.1 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง หมายถึง ความรู้สึกและความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อตนเอง สามารถสร้างขึ้นเอง และพัฒนาได้ด้วยตัวนักเรียนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
 - 3.1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลยอมรับในรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ ค่านิยม และสิ่งต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นภาพลักษณ์ของตนเอง โดยยอมรับข้อดีและข้อบกพร่อง รู้จักดูแลตนเอง รู้จักปรับปรุงพัฒนาภาพลักษณ์ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น และมีความรู้สึกที่ดีต่อภาพลักษณ์ของตนเอง เช่น มีความพึงพอใจ หรือรู้สึกชื่นชมตนเอง เป็นต้น
 - 3.1.2 การจัดการทางอารมณ์ หมายถึง การควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์เสีย ริษยา อาฆาต เป็นต้น และการดูแลรักษาอารมณ์ให้ราบรื่นและเป็นไปในทางที่ดี เป็นผู้มีความหนักแน่นทางอารมณ์ ไม่อ่อนไหวง่าย ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รู้จักมองโลกในแง่ดี และชี้ว่าตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีอย่างไม่มีเหตุผล
 - 3.1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ หมายถึง ความเข้าใจตนเองด้านความรู้ ความสามารถในการเรียนหรือการทำงาน และความพยายามในการพัฒนาตนเอง อย่างตั้งใจ ให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความขยันพากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีแบบแผน
 - 3.1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน หมายถึง การเป็นผู้มีความแข็งแกร่งทั้งทางจิตใจและทางร่างกาย มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุยั่ววนต่าง ๆ รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว และมีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่ววน และไม่ย่อท้อต่อการเรียน การงาน และการสร้างความดี

3.2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น หมายถึง ความรู้สึกและความเข้าใจที่ผู้อื่นมีต่อนักเรียน นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจ และเปิดใจกว้างยอมรับทัศนคติที่แตกต่างกันของผู้อื่นที่มีต่อตัวนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

3.2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว หมายถึง เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

3.2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี หมายถึง การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักได้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม และการปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น

3.2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม หมายถึง การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม และมีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ โรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

5. ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งรับผิดชอบทางด้าน การเรียนการสอนและการดูแลนักเรียน โรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2560

6. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

7. โรงเรียนฟ้าใสวิทยา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2542 ตามเจตนารมณ์ที่จะนำการศึกษามาบำบัดปรับปรุงพฤติกรรม และเพื่อเพิ่มพูนปัญญามุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีพึ่งพาตนเองได้ โดยรับนักเรียนซึ่งเป็นเด็กด้อยโอกาส และเด็กที่เคยกระทำความผิด ซึ่งส่วนใหญ่มาจากสภาพครอบครัวที่มีปัญหา ความยากจนครอบครัวแตกแยก ขาดโอกาสทางการศึกษา ปัจจุบันสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ เปิดรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจากศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักรตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัวให้เข้ารับการศึกษาเป็นนักเรียนประจำในโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมีอายุไม่เกิน 18 ปี พร้อมฝึกอาชีพในระหว่างเรียนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนาการด้านประกอบอาชีพ และมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้นักเรียนพร้อมกลับคืนสู่สังคม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการนับถือตนเอง
 - 1.1 ความหมายของการนับถือตนเอง
 - 1.2 ความสำคัญของการนับถือตนเอง
 - 1.3 ลักษณะของการที่นับถือตนเอง
 - 1.4 แนวคิดและทฤษฎีของการนับถือตนเอง
 - 1.5 องค์ประกอบของการนับถือตนเอง
 - 1.6 พัฒนาการของการเสริมสร้างการนับถือตนเอง
 - 1.7 แนวทางการพัฒนาและการเสริมสร้างการนับถือตนเอง
2. แนวทางและการพัฒนาแนวทาง
3. การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)
 4. บริบทโรงเรียนฟ้าใสวิทยา
 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการนับถือตนเอง

1. ความหมายของการนับถือตนเอง

James (1950: 310 - 311) ได้ให้ความหมายของการนับถือตนเองว่า ความรู้สึกที่มีอยู่ในตัวเรา การไม่ทำให้เกิดความล้มเหลวและต่ำต้อยความรู้สึกของเราก็จะคงอยู่ครบถ้วนจากที่ทำอะไรสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งเปรียบเสมือนว่า การนับถือตนเองเป็นอัตราส่วนของคุณภาพที่เป็นจริงระหว่างความสำเร็จกับความคาดหวัง James ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการนับถือตนเองไว้เป็นสูตรดังนี้

$$\text{การนับถือตนเอง} = \frac{\text{ความสำเร็จ}}{\text{ความคาดหวัง}}$$

Maslow (1970: 45) ได้ให้ความหมายของการนับถือตนเองไว้ว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและเห็นว่าตนเองมีความเข้มแข็ง มีคุณค่ามีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในการกระทำภารกิจต่างๆ

Branden (1981: 110 - 125) ได้ให้ความหมายของการนับถือตนเองว่า เป็นลักษณะของความเชื่อและความภาคภูมิใจในตนเอง อันเกิดจากความเชื่อมั่นในควมมีคุณค่าของตนเอง ความมั่นใจในความสามารถของตนที่กระทำสิ่งใดให้สำเร็จได้ตามความพอใจ

Coopersmith (1984: 45) ได้ให้ความหมายของการนับถือตนเองว่า หมายถึง การที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเอง แล้วแสดงในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และควมมีคุณค่าของตนเอง รวมไปถึงการรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและพฤติกรรมการแสดงออกจากบุคคลนั้น

Lawrence (1987: 4) ได้ให้ความหมายของการนับถือตนเอง หมายถึง การที่บุคคลประเมินตนเองในด้านความแตกต่างระหว่างตนที่เป็นจริงอยู่ในปัจจุบันกับตนในอุดมคติ (Ideal Self) เป็นกระบวนการทางอารมณ์ที่วัดได้จากการที่บุคคลใส่ใจในความแตกต่างนี้ บุคคลที่มีความแตกต่างในการประเมินมากจะมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองต่ำถ้าหากมีความแตกต่างน้อยจะมีความรู้สึกภาคภูมิใจตนเองสูง

Palladino (1994: 3) ได้กล่าวว่า การนับถือตนเองเป็นความรู้สึก และความคิดที่มีต่อตนเอง เป็นการเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับตนเอง และการแสดงออกของตนเอง

Osborne (1996: 22) อธิบายว่า การนับถือตนเอง คือความรู้สึกทางบวกและทางลบเกี่ยวกับตนเองที่มีความคงทนถาวรว่า อาจจะมีสิ่งที่ดีหรือไม่ดีเพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นสิ่งที่บุคคลเผชิญและเข้าใจในความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำรงชีวิตประจำวัน

Khera (1998: 95) ได้ให้ความหมายของการนับถือตนเองว่าเป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเองเป็นองค์ประกอบหลักในการตัดสินใจความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการทำงาน การที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะทำให้รู้สึกมีความสุข ความพึงพอใจ และมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย

Owens (2002: 348) ได้กล่าวว่า การนับถือตนเอง หมายถึง สิ่งที่มาจากการประสบการณ์ทางสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม โดยใช้ในการให้คุณค่าที่เชื่อมโยงไปสู่ลักษณะเด่นหรือเอกลักษณ์ของบุคคลและเป็นการประเมินคุณค่าของตนเองที่บรรจุไว้ในอัตมโนทัศน์แห่งตน

ปรีชา ธรรมมา (2547: 153) ได้ให้ความหมายของการนับถือตนเองว่า การที่บุคคลเห็นความสำคัญและคุณค่าของตัวเองกับทั้งเห็นว่าคุณค่าของตนเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลอื่นด้วย ทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกดีงามต่อตนเอง

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2552: เว็บไซต์) ได้กล่าวว่า การนับถือตนเอง คือความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และความพึงพอใจในตนเอง

นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล (2555: 54) ได้กล่าวว่า การที่คนรู้สึกว่าคุณค่าเท่าเทียมกับคนอื่น ตระหนักในศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิแห่งตน สามารถมีชีวิตอยู่โดยไม่ต้องได้รับการโอ้อุ้มหรือพึ่งพิงคนอื่น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการนับถือตนเอง สรุปได้ว่า การนับถือตนเอง หมายถึง การรับรู้และมองตนเองตามความเป็นจริง มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง สามารถให้เหตุผลในสิ่งที่ตนเองกระทำได้กระจ่างชัดมั่นใจในการกระทำ หรือการตัดสินใจของตนเองกล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งการทำงานให้ประสบผลสำเร็จมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มั่นคงทางจิตใจ มองโลกในแง่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น

2. ความสำคัญของการนับถือตนเอง

Newman (1986: 281-286) บุคคลที่นับถือตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่ามักจะมีการประเมินตนเองในด้านดี แต่ถ้าบุคคลที่มีความรู้สึกว่ามีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับ หรือทำอะไรแล้วไม่ประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนี้ขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นความรู้สึกการนับถือตนเองที่แตกต่างกัน จึงมีผลต่อความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

ประเทิน มหาพันธ์ (2536: 1-2) การนับถือตนเองนั้นมีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิตของเด็ก เด็กที่มีความนับถือตนเองต่ำหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ก็เปรียบเสมือนกับเป็นคนพิการทางบุคลิกภาพ เช่นเดียวกับความพิการทางร่างกาย ซึ่งจะทำให้ประสบความล้มเหลวในชีวิตทุก ๆ ด้านได้ การนับถือตนเองจึงมีความสำคัญต่อคนเราทุก ๆ ช่วงชีวิต มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงวัยเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีความสำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อรากฐานทางบุคลิกภาพและเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กได้ นอกจากนี้ ประเทิน มหาพันธ์ (2536: 6 - 8) ได้สรุปการนับถือตนเองที่มีผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเองกับแรงกระตุ้นพฤติกรรม ผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีแรงกระตุ้นที่จะให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ดีและกระทำได้ดีบรรลุผลสำเร็จ แรงกระตุ้นที่จะทำให้เด็กแสดงออกซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กอันเกิดจากความเชื่อและความรู้สึกต่อตนเอง

2. การเห็นคุณค่าตนเองกับการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเองจัดว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีต่อความสำเร็จในการเรียนที่โรงเรียน เด็ก ๆ ที่มีระดับสติปัญญาสูงมีความเฉลียวฉลาด แต่ถ้าหากว่าไม่มีการเห็นคุณค่าในตนเองแล้วเด็กจะไม่ประสบความสำเร็จในการเล่าเรียนเลย เนื่องจากเมื่อเด็กเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะไม่พึงพอใจในสภาพที่โรงเรียน สภาพการเรียนและผล การเรียนของตน เด็กจะไม่มีแรงกระตุ้น ไม่มีความสนใจในการเล่าเรียน หากแต่จะใช้ความคิด และการกระทำส่วนใหญ่ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้อื่น ความกลัว และความวิตกกังวล ส่วนเด็กที่มีระดับสติปัญญาปานกลางแต่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเล่าเรียน

3. การเห็นคุณค่าในตนเองกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แต่เด็กที่ขาดการเห็นค่าในตนเองมักจะแสดงความก้าวร้าวหรือไม่ก็หลบหลีกในการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น กล่าวคือ บางครั้งก็ต้องการชมเชยผู้อื่น หรือแสดงว่าตนเหนือผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อทดแทนการขาดการนับถือตนเอง ลักษณะเช่นนี้กล่าวนี้ทำให้เด็กไม่พอใจที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยเชื่ออย่างฝังใจว่า ผู้อื่นจะคิดต่อตนเหมือนกับที่ตนคิดต่อตนเอง เช่น

เด็กที่คิดว่าตนเองไร้ค่าไร้ความสามารถก็จะมองว่าผู้อื่นคิดต่อตนเช่นนี้ด้วย ความคิดของเด็กที่ขาดความเคารพตนเอง จะเป็นเสมือนรั้วที่กั้นไม่ให้เด็กอื่นเข้าถึงตัวได้ง่าย

4. การเห็นคุณค่าในตนเองกับความสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้ามีความหวาดกลัว ความวิตกกังวล เช่น กังวลว่าผู้อื่นจะติว่างานของเราไม่ดี ติว่าตนไม่มีความสามารถ ผู้อื่นไม่ยอมรับผลงานของตน ไม่ไว้วางใจตนเอง เป็นต้น) ดังนั้น ถ้าเด็กยังต้องพึ่งพาผู้อื่น ยังต้องแสวงหาคำยกย่องชมเชย ยังต้องแสวงหาการยอมรับจากผู้อื่นเด็กก็จะต้องทำตามความต้องการของผู้อื่นมากขึ้น การที่เด็กยังต้องขึ้นอยู่กับผู้อื่นนี้ทำให้ไม่สามารถกระทำการสร้างสรรค์ได้

5. การเห็นคุณค่าในตนเองกับความสำเร็จในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเองมิได้เป็นเพียงความคิดหรือความรู้สึกที่บุคคลเก็บเอาไว้ในใจเท่านั้น แต่มันมีอิทธิพลต่อวิธีที่บุคคลคิด ทำและพูดในทุก ๆ แ่ง รวมทั้งกิริยาท่าทางที่แสดงออกมาความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นและความสำเร็จในชีวิต เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองเกี่ยวข้องกันเป็นวงจรดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 วงจรการเห็นคุณค่าในตนเองกับความสำเร็จในชีวิต
(ที่มา: ประเทิน มหาจันทร์, 2536)

เกียรตวิวรรณ อมาตย์กุล (2540: 4-8) การนับถือตนเองเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีความมุ่งมั่นมีความพยายามในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้เป็นคนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นในด้านที่ดี ไม่เหยียดหยามความรู้สึกของผู้อื่นให้ตกต่ำลง เป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี สุขภาพจิตที่ดีเป็นคนที่มีเพื่อนมาก ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดขาดการนับถือตนเองก็จะทำให้เป็นคนที่ไม่ชอบใจความผิดของตัวเองไปให้คนอื่น เป็นคนที่ไม่ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่น ต้องการความเอาใจใส่และต้องการได้รับการยอมรับจากคนอื่นสูง เป็นคนไม่ค่อยมีเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนสนิทเป็นคนที่ไม่ชอบเอาชนะและเป็นฝ่ายถูกเสมอ บุคคลประเภทนี้มักจะใช้วิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะทำให้ตนเองชนะ เป็นคนติดสิ่งเสพติด เป็นคนซึมเศร้าสิ้นหวังในชีวิต เป็นคนเห็นแก่ตัวและมีความต้องการทางวัตถุสูง เป็นคนที่ไม่ชอบตัดสินใจและเป็นคนที่ผัดวันประกันพรุ่ง เป็นคนที่ไม่ชอบฟังผู้อื่นอยู่เสมอ ชอบคุยโอ้อวดเกินจริง ยิ่งร้ายไปกว่านั้นคนที่ขาดการนับถือตนเองยังเป็นคนที่พยายามฆ่าตัวตาย ดังเห็นได้จากทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2542: 22) กล่าวว่า การนับถือตนเอง เป็นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งสามารถทำให้มนุษย์มีการพัฒนาหรือดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าในการที่มนุษย์จะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับการมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองดังนั้น บุคคลที่เห็นคุณค่าตนเองต่ำจะมีแนวโน้มทำลายตนเอง รวมทั้งมีพฤติกรรมติดสารเสพติดและการก่ออาชญากรรม

อุมัพร ตรังคสมบัติ (2543: 16 - 17) ได้กล่าวไว้ว่า การนับถือตนเองเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงของชีวิตเช่นเดียวกับอาหารและน้ำ ชีวิตไม่อาจเติบโตและดำเนินไปอย่างมีความสุขได้หากปราศจากการนับถือตนเอง เพราะคนเราทุกคนต้องการยอมรับนับถือจากผู้อื่น เราต้องการให้ผู้อื่นมองเห็นคุณค่าในตัวเราและชื่นชมเรา แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ การที่เราารู้สึกนับถือตนเองและยอมรับตนเอง ซึ่งจะช่วยให้สามารถเผชิญอุปสรรคต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตด้วยจิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง หลีกเลียงความรุนแรงของปัญหา เป็นอิสระ ไม่พึ่งพาใครอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ซึ่งจะกล่าวได้ว่าการนับถือตนเองเปรียบได้กับภูมิคุ้มกันของร่างกาย หรือเกราะป้องกันตัวเรา ผู้ที่มีการนับถือตนเองสูงจะมีความเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาได้ดี จัดการกับความกังวลและความเครียดที่เกิดขึ้นได้

นาริรัตน์ รักวิจิตรกุล (2555: 57 - 58) ได้กล่าวไว้ว่า การนับถือตนเองไม่ได้เป็นเพียงความเชื่อมั่นในตนเอง หรือการมีภาพลักษณ์ที่ดีเกี่ยวกับตนเองเท่านั้น ความนับถือตนเองมีความหมายลึกซึ้งและกว้างไกล มันเป็นความพึงพอใจในตนเอง ในภาพลักษณ์ที่ตนเองมองเห็นคนจำนวนมากไม่พอใจในตนเอง ต้องการที่จะเป็นอีกอย่างหนึ่ง ความไม่พอใจนี้บางครั้งรุนแรงจนเป็นการไม่ยอมรับตนเอง ต่ำหนืดตนเองเสมอ ทั้งที่จริงแล้วเขาเป็นคนที่มีความสามารถ มีสิ่งดี ๆ ภายในตนเองหลายประการ

ความพึงพอใจในตนเองเกิดจากการที่เรามีความรู้สึกดีกับตนเอง มีความมั่นใจว่าเราเป็นคนมีคุณค่า เป็นที่รัก เป็นคนเก่งและมีประสิทธิภาพ ความรู้สึกนี้ทำให้เราใช้ศักยภาพของเราได้เต็มที่ที่สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ปรับตัวกับโลกภายนอกได้ และสามารถมีความสุขในตนเองได้ โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งภายนอกมากนัก

การนับถือตนเองเป็นความต้องการพื้นฐานของชีวิต คือสิ่งที่เราต้องมีเพื่อดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข เช่นร่างกายต้องการอาหารและน้ำและออกซิเจนเพื่อการอยู่รอดทางกาย เราต้องการความรู้สึกดี ๆ เกี่ยวกับตนเองเพื่อการอยู่รอดทางใจ นอกจากเป็นความต้องการพื้นฐานแล้ว การนับถือตนเองยังเป็นปัจจัยที่ทำให้เราต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตได้เมื่อเผชิญกับความผิดหวังจากความรัก หรือปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จากการดำเนินชีวิต ผู้ที่นับถือตนเองสูงจะมีความเข้มแข็งสามารถแก้ปัญหาได้ดี จัดการกับความวิตกกังวลและความเครียดที่เกิดขึ้นได้ หากพบกับความล้มเหลวก็ไม่ท้อแท้ มีพลังต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ และไม่จมอยู่กับความทุกข์นานเกินไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การนับถือตนเองมีความสำคัญอย่างมากต่อจิตใจ บุคลิกภาพ และการประสบความสำเร็จในชีวิตมนุษย์ ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมการนับถือตนเองในเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กที่มีการนับถือตนเองต่ำ

กล่าวโดยสรุปว่า การนับถือตนเองมีความสำคัญต่อความเข้มแข็งของจิตใจ เป็นภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่จะส่งผลกระทบต่อการกระทำสิ่งต่าง ๆ ของชีวิตหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม พฤติกรรม การปรับตัว และบุคลิกภาพ อีกทั้งเป็นส่วนที่คอยผลักดันให้เด็กสามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จที่มุ่งหวัง และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขทั้งตนเองและผู้อื่น

3. ลักษณะของการนับถือตนเอง

Branden (1981: 8-10) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความรู้สึกรับถือตนเองจะมีลักษณะดังนี้

1. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
2. เชื่อว่าตนเองฉลาด มีความสามารถ มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพ
3. มีพลังความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง
4. มีความมานะพยายามที่จะชนะอุปสรรคและเผชิญกับปัญหาที่ยากซับซ้อน
5. กระตือรือร้นเพื่อให้งานไปถึงจุดหมายที่ต้องการ
6. ยอมรับความเป็นจริง สามารถพูดถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ของตนอย่างตรงไปตรงมา และซื่อสัตย์

7. รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเอง
8. กล้าแสดงทัศนคติอย่างเปิดเผย
9. อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

Lindenfield (1995: 4-9) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีคุณค่าในตนเองสูง ดังนี้

1. สงบและรู้สึกผ่อนคลาย (Calm and Relaxed) สามารถควบคุมตนเองได้แม้เผชิญอยู่กับความยุ่งยากและความท้าทายที่หวาดกลัวอยู่ก็ตาม มักไม่ค่อยมีความเครียดปรากฏอยู่บนใบหน้าแม้ว่าผ่านการได้รับความกดดันสูงก็ตาม จะสามารถคืนสู่ความสงบได้อย่างรวดเร็ว

2. ดูแลตนเองอย่างดี (Well-Nurtured) มีความเป็นอยู่ที่ดีในเรื่องการดูแลตนเอง และการออกกำลังกาย การไม่ทำลายตัวเองด้วยการละเลยสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การนอนหลับ การดื่ม รวมทั้งการแต่งกายตนเองเป็นพิเศษ เมื่อเจ็บป่วยหรือทอนอยู่ภายใต้ความกดดัน

3. มีพลังและจุดหมาย (Energetic and Purposeful) มีชีวิตชีวาทั้งร่างกาย และจิตใจในการเปลี่ยนแปลงที่ดี

4. เปิดเผยและแสดงความรู้สึก (Open and Expressive) สามารถสื่อสารกันได้อย่างตรงไปตรงมา ทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง ซึ่งบ่งชี้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ทันที และสามารถควบคุมหรือหยุดความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้เมื่อต้องการ

5. คิดในทางที่ดีและมองโลกในทางที่ดี (Positive and Optimistic) มักไม่ค่อยมีความวิตกกังวลและความหวาดกลัวเมื่อพบความผิดพลาด ขณะที่กำลังเรียนรู้ประสบการณ์ที่ไม่ค่อยคุ้นเคยก็สังเกตกระบวนการนั้นอย่างเปิดเผยและรู้สึกปลอดภัย เมื่อปลดปล่อยความตึงเครียดแล้วก็จะกลับมาปัญหาใหม่ และมองเห็นโอกาสในการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งที่เขาสนใจ

6. มีความมั่นคงในตนเอง (Self-Reliant) สามารถที่จะกระทำการต่างๆ ได้อย่างอิสระและเป็นตัวของตัวเอง พึ่งพาตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้อื่นคอยชี้แนะ

7. มีความสามารถในการเข้าสังคมและร่วมมือกับผู้อื่นได้ (Sociable and Co-operative) สามารถเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและสามารถประนีประนอม เพื่อความเข้าใจอันดีและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน บุคคลเหล่านี้สามารถชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่นได้ อีกทั้งยังสนับสนุนให้กำลังใจในการพัฒนาตนเองของบุคคลอื่นอีกด้วย แม้จะก้าวไปสู่ผู้นำก็สามารถแบ่งปันพลังอำนาจได้อย่างเหมาะสม

8. มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Appropriately Assertive) สามารถยื่นกรานความต้องการและสิทธิของตนได้

9. มีการพัฒนาตนเอง (Self-Developing) แม้บุคคลเหล่านี้จะมีการนับถือตนเองสูงแล้วยังตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ มีความสุขกับการได้รับรู้ข้อบกพร่องและความผิดพลาดของตนเองอันจะสามารถพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดี

อัครพรพรณ ขวัญชื่น (2546: 26) ได้เปรียบเทียบลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ ไว้ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ	บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง
- แนวคิดในการดำเนินชีวิตฉันท้องการเป็นที่รัก	- แนวคิดในการดำเนินชีวิต ฉันทสามารถรักตัวเองและผู้อื่น
- วิธีการดำรงชีวิตไม่สอดคล้องเหมาะสม - ไม่มีความกลมกลืนกันระหว่างคำพูดท่าทางและความรู้สึก - มีพฤติกรรมคอยเอาใจผู้อื่น - ใช้เหตุผลมากกว่าความรู้สึกหรือการเสแสร้ง - ไม่แสดงความรู้สึกภายในใจ	- วิธีการดำรงชีวิตสอดคล้องเหมาะสม - สามารถกระทำการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม - สามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม
- ไม่ยึดหยุ่นตัดสินใจวิพากษ์วิจารณ์ - ไม่มีอารมณ์ขัน	- มีเหตุผล มีพลังความสามารถ - มีความเชื่อมั่น
- ยอมอยู่ภายใต้อำนาจของการควบคุมของบุคคลอื่นและครอบครัว - ใช้กลไกลป้องกันตนเอง - เก็บอารมณ์ความรู้สึกอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม	- ตระหนักรู้ในทางเลือกต่าง ๆ - ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น - ซื่อสัตย์และวางใจได้ - สามารถเสี่ยงต่อสถานการณ์ใหม่ได้
- เน้นอดีต - ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง	- เน้นปัจจุบัน - ต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่

4. แนวคิดและทฤษฎีของการนับถือตนเอง

Maslow (1970: 46) เป็นผู้หนึ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าถึงความต้องการของมนุษย์ และพบว่าความต้องการของคนเรานั้นจะสามารถเรียงลำดับขั้นตอนได้ตามความสำคัญโดยเริ่มต้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานเรื่อยไปจนถึงความต้องการที่จะเกิดความตระหนักแท้ในตนเอง ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 5 ขั้นดังนี้

1. ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) มนุษย์ต้องการได้รับการตอบสนองทางสรีรวิทยาเป็นฐานก่อน เช่น มีอาหารรับประทานไม่หิวโหย มีที่อยู่อาศัย มียารักษาโรค

มีเครื่องนุ่งห่มกันร้อนกันหนาว ฯลฯ จึงพัฒนาความต้องการประเภทอื่น ๆ ตามมาได้ถ้าความต้องการอันดับแรกยังไม่ได้รับการตอบสนองพอเพียงแรงจูงใจประเภทอื่น ๆ ก็ยากจะบังเกิดขึ้นได้

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการอันดับแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ต่อมาก็เกิดความต้องการที่จะรักษาชีวิตของตนทรัพย์สินของตน ฯลฯ ให้มั่นคงปลอดภัย ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองมนุษย์ก็จะเกิดอาการประสาทผวา เขาเชื่อว่าความกลัวหลาย ๆ อย่างตั้งแต่ระดับสามัญจนถึงระดับผิดปกติ นั้น เกิดจากการไม่ได้รับการตอบสนองความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเพียงพอ

3. ความต้องการทางสังคมหรือแรงจูงใจเพื่อเป็นเจ้าของ (Social Needs) เช่น ความรู้สึกว่ามีชาติตระกูล มีครอบครัว มีครู มีโรงเรียน มีที่ทำงาน ฯลฯ กับความถูกต้อง การถูกรักและได้รักผู้อื่น เช่น ต้องการให้มีผู้อื่นมาอาหารห่วยใยตนและตนก็ต้องการห่วยใยอาหารแก่กุลดูแลผู้อื่นเช่นกัน

4. ความต้องการที่จะได้รับเกียรติและการนับถือ (Esteem Needs) คือแรงจูงใจแสวงหาและรักษาศักดิ์ศรีเกียรติยศโดยตนเองสำนึกและผู้อื่นกล่าวขวัญยกย่องเชิดชู เช่น ความต้องการมีเกียรติ มีหน้ามีตา ความต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยกย่องนับถือ ความรู้สึกเชิดชูตนเอง Maslow กล่าวว่าศักดิ์ศรีสำคัญต่อสุขภาพจิตคือความรู้สึกนับถือและเคารพตนเอง กับการได้รับการนับถือจากผู้อื่นที่มีใช้ลักษณะฉาบฉวยจอมปลอม

5. ความต้องการความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ความต้องการสัจการแห่งตน (Self Actualized Needs) คือแรงจูงใจเพื่อตระหนักรู้ความสามารถของตน ประพฤติปฏิบัติตนตามความสามารถและสุดความสามารถ โดยเพ่งเล็งประโยชน์ของบุคคลอื่นและของสังคมส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ Maslow เชื่อว่าทุกคนมีความมุ่งหมายในชีวิตเพื่อจะบรรลุถึงความปรารถนาระดับนี้ทั้งนั้น เพื่อจะเป็นคนเต็มโดยสมบูรณ์

นอกจากนั้น Maslow แบ่งความรู้สึกการนับถือตนเองออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง การยอมรับนับถือและการประเมินค่า ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือความต้องการมีความเข้มแข็ง (Strength) ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ความสามารถเพียงพอสำหรับการทำสิ่งต่าง ๆ (Adequacy) ความเชี่ยวชาญและความสามารถ (Mastery and Competence) ความเชื่อมั่น (Confidence) ความมีอิสระเสรีและเป็นไทแก่ตนเอง (Independence and Freedom)

2. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความเห็นคุณค่าจากผู้อื่นเป็นความต้องการมีชื่อเสียงหรือเกียรติยศ ตำแหน่งความรุ่งเรืองมีอำนาจเหนือผู้อื่นได้รับการยอมรับและสนใจ มีความสำคัญ มีศักดิ์ศรี หรือเป็นที่น่าชมเชยของผู้อื่น Maslow (1970: 45 - 46); Coopersmith (1984: 236)

Heatherton และ Polivy (1991: 895-910) ได้กล่าวไว้ว่า การนับถือตนเองเกิดขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับแรงบันดาลใจของคนและประสบการณ์ของความสำเร็จ ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการนับถือตนเอง เช่น ระดับชั้นทางสังคม ลำดับเดือนปีเกิด เพศและจำนวนพี่น้อง มีความสำคัญในการทำงานเดียวกัน พบปัจจัยที่เป็นพื้นฐานจากการวิจัยในหลายรูปแบบทำให้เค้าได้ตระหนักถึงผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกในตนที่แสดงออกมาจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยได้ดำเนินการโดยมีเป้าหมายของการจัดการนับถือตนเองในสถานการณ์ที่ต่างกัน ในทำนองเดียวกันพบว่า มีพื้นที่ที่มั่นคง ค่าของคะแนนนับถือตนเองที่มีความผันผวนเล็กน้อยขึ้นอยู่กับ เมื่อมีผู้เข้าร่วมการศึกษาได้รับการมีปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ระหว่างบริบทของบุคคลกับการติดต่อทางสังคม ดังนั้นจึงปรากฏว่าการนับถือตนเองเป็นนิสัยค่อนข้างยั่งยืน Heatherton และ Polivy (1991: 898) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความนับถือตนเองที่เพิ่มและลดลงเป็นหน้าที่ของแรงบันดาลใจของคนที่ได้รับจากคนรอบข้างทำให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ เขายังตั้งข้อสังเกตว่ามีบางอย่างที่อาจขัดแย้งกับความคิดของตนเอง (Self Concept) ดังนั้นแม้ว่าการประเมินตัวเองชั่วขณะอาจจะขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมได้รับความรู้สึกโดยรวมของการนับถือตนเอง โดยเฉลี่ยจะเกิดขึ้นกับจำนวนสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน

จากที่มีระดับของการเบี่ยงเบนบางอย่างงานวิจัยที่ได้รับการดำเนินการ โดยมีเป้าหมายในการจัดการความนับถือตนเอง และมีข้อตกลง การประเมินผลตัวเองที่แตกต่างกัน แต่ละสถานการณ์ ดูเหมือนว่ามีมากในทางทฤษฎีและสนับสนุนแนวคิดและเมื่อได้ใช้แบบวัดกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เพิ่มขึ้น คือ ความสามารถทางวิชาการและความเชื่อมั่นทางสังคม ซึ่งได้แบบทดสอบวัด 3 ด้าน คือ

1. ด้านสังคม (Social) หมายถึง สังคมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำระหว่างกัน เป็นการคบค้าสมาคมระหว่างบุคคล ได้แก่ การที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเอง มีความสำคัญ มีคุณค่ารู้สึกถึงความเป็นเพื่อน ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ชอบทักทายผู้อื่นก่อนเสมอ เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ทั้งในห้องเรียนเดียวกันและต่างห้องเรียน ชอบช่วยเหลือสังคม อีกทั้งมีความสุขกับการอยู่ในสังคม

2. ด้านการกระทำของตนเอง (Performance) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกในการกระทำ ได้แก่ ความรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองเป็นคนดี มองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ กล้าต่อการทำความผิด ชอบทำให้ผู้อื่นเป็นสุขเป็นคนที่มีการประพฤติปฏิบัติที่ตรงต่อความเป็นจริงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งต่อหน้าและลับหลัง ตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ สามารถควบคุมอารมณ์ ความอดทน ความมีจิตใจที่หนักแน่น ไม่หวั่นไหวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ

3. ด้านการแสดงตน (Appear) หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ การที่มีความรู้สึกพอใจในตนเองที่เกี่ยวกับการมองรูปลักษณ์ของตนเองว่า สูง เตี้ย อ้วน ผอม กำลังดี หน้าตาดี นอกจากนี้ ยังรู้สึกดี ๆ เกี่ยวกับการแต่งกาย ลักษณะท่าทางการเดินการพูดจาอ่อนหวาน

จากแนวคิดข้างต้นทำให้เห็นว่าการนับถือตนเองเกิดจากสิ่งสนับสนุน 3 อย่างด้วยกัน คือ ด้านสังคม ด้านการกระทำของตนเอง และด้านการแสดงตนต่าง ๆ

5. องค์ประกอบของการนับถือตนเอง

Maslow (1970: 45) ได้แบ่งองค์ประกอบออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ ความเข้มแข็ง (Strength) การประสบความสำเร็จ (Achievement) มีความสามารถ (Adequacy) มีศักยภาพและมีอำนาจควบคุม (Mastery and Competence) เชื่อมั่นในการเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ และมีอิสระพึ่งตนเองได้

2. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น ได้แก่ ความมีชื่อเสียงเกียรติยศ มีอำนาจเหนือผู้อื่น เป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจ ผู้อื่นให้ความสำคัญและเห็นคุณค่า

Coopersmith (1984: 118) แบ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการนับถือตนเองออกเป็น 2 อย่าง ดังนี้

1. องค์ประกอบภายใน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์กับการนับถือตนเอง เช่น ความเสน่ห์ด้านรูปร่าง ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีจะมีความพึงพอใจและมีการนับถือตนเองสูงกว่าบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ด้อยกว่า ซึ่งลักษณะทางกายภาพจะส่งผลต่อการนับถือตนเองมากน้อยเพียงใดอาจขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้น ด้วยสภาพจิตใจและสภาวะทางอารมณ์หรือความรู้สึก ความรู้สึกของบุคคลมีความสัมพันธ์กับการนับถือตนเอง โดยที่บุคคลอาจประเมินในทางบวก ซึ่งเป็นการมองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถประสบความสำเร็จ เกิดความรู้สึกชื่นชมตนเองมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความสุขอันเป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีการนับถือตนเองสูงขึ้น แต่หากบุคคลประเมินตนเองในด้านลบจะมองตนเองว่าไม่มีความสามารถ ไร้สมรรถภาพ มีปมด้อย มีความวิตกกังวล และไม่สามารถประสบความสำเร็จในอนาคต ส่งผลให้การนับถือตนเองลดต่ำลง สำหรับประสบการณ์ในชีวิต บุคคลที่เคยประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวมาก่อนมักมีความแตกต่างกันในด้านความเสี่ยง การตั้งเป้าหมาย บุคคลที่เคยประสบความสำเร็จจะมีความกล้าเสี่ยงกล้าทำงานที่ท้าทายความสามารถ โดยเป็นงานที่ไม่ง่ายหรือยากเกินไป กล้าตั้งระดับความปรารถนาที่เป็นจริง มองตนเองในด้านดีมากกว่าบุคคลที่เคยประสบความล้มเหลวและบุคคลที่มีประสบการณ์ของความสำเร็จน้อย ค่านิยมส่วนบุคคลการนับถือตนเองของบุคคลจะผันแปรตามค่านิยมและการให้คุณค่าต่อสิ่งนั้น ตลอดทั้งความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งนั้นด้วย ระดับความมุ่งหวังแต่ละคนจะมีความมุ่งหวังแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นความมุ่งหวังด้านการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ความสามารถด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการนับถือตนเอง หากบุคคลใดมีความมุ่งหวังเกินความสามารถของตนโอกาสที่จะประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวังน้อย ทำให้การนับถือตนเองลดลงได้

2. องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว นั่นคือ ความสัมพันธ์กันภายในครอบครัวมีความอบอุ่นมีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน หรือไม่มีการพุดคุยปรึกษาหารือให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ รวมทั้งการเข้าใจซึ่งกันและกันจะส่งผลต่อการนับถือตนเองได้ สถานภาพทางสังคมและกลุ่มเพื่อน อันได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่การงาน วงศ์ตระกูล ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งอาจพิจารณาจากอาชีพ รายได้ และที่อยู่อาศัย เนื่องจากสถานภาพทางสังคมเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความสำเร็จและความมีเกียรติ บุคคลที่มีสิ่งเหล่านี้จึงมีความเชื่อว่าตนมีคุณค่าสูงสุดรวมถึงสังคมและกลุ่มเพื่อน ก็เป็นองค์ประกอบภายนอกที่ทำให้เกิดการนับถือตนเอง ถ้าบุคคลใดที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนหรือสังคมแล้ว จะเกิดความประทับใจในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมก็จะเป็นส่วนหนึ่งแสดงให้เห็นว่าเราได้รับการยอมรับจากกลุ่มได้แสดงความสามารถของตนเอง ซึ่งประสบความสำเร็จแล้วจะรู้สึกว่ามีคุณค่าในตนเอง

Barry (1988: 59-62) แบ่งการนับถือตนเองเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง (The Body Self) หมายถึง บุคคลคิดและรู้สึกต่อรูปร่างและหน้าที่ของร่างกาย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น (The Interpersonal Self) หมายถึง เป็นส่วนหนึ่งของการนับถือตนเองที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับวิธีที่เขามีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนสนิทสนมคุ้นเคยหรือบุคคลที่พบกันโดยบังเอิญ

3. ความสำเร็จของตน (The Achieving Self) หมายถึง สิ่งที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของเขาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

4. ความเป็นเอกลักษณ์ของตน (The Identification Self) หมายถึง เป็นความรู้สึกทางนามธรรม และพฤติกรรม แสดงความสนใจทางศีลธรรมและจิตวิญญาณ

Pope และคนอื่น ๆ (1988: 3-4) ได้พิจารณาการนับถือตนเองของเด็กให้สมบูรณ์นั้น จะประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านรูปลักษณ์ และด้านทั่วไป ซึ่งสรุปได้แต่ละด้านดังนี้

1. ด้านสังคม (Social Area) เป็นความรู้สึกของเด็กที่มีต่อตนเองในฐานะเป็นเพื่อนของคนอื่นว่าเด็ก ๆ ชอบตนเคารพในแนวคิด ให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยหรือไม่ เด็กที่สามารถเป็นไปตามความต้องการของสังคมจะรู้สึกดีกับลักษณะที่ตนเองเป็น และนำมาซึ่งความรู้สึกการนับถือตนเอง

2. ด้านการเรียน (Academic Area) เป็นการประเมินตนเองของเด็กในฐานะเป็นนักเรียนที่ไม่ใช่การประเมินจากผลการเรียนดี แต่เป็นการตัดสินคุณค่าความสำเร็จตามมาตรฐานของตนเอง หากเขายอมรับในความสำเร็จตามความสามารถที่เขาได้อยู่ ก็จะทำให้มีการนับถือตนเองในทางบวก

3. ด้านครอบครัว (Family Self-Esteem) เป็นการสะท้อนความรู้สึกของเด็กในฐานะสมาชิกของครอบครัว เด็กที่รู้สึกว่าตนเองมีค่าในครอบครัว ได้ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการได้รับความรักและการยอมรับจากพ่อแม่พี่น้อง ก็จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองในทางบวกมากขึ้น

4. ด้านรูปลักษณ์ (Body Image) เป็นการยอมรับในลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏและความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการมองลักษณะรูปร่างของตน เช่น ในเด็กหญิงจะสนใจในลักษณะรูปร่าง และเด็กชายจะสนใจความสามารถในด้านกีฬา แต่อาจเปลี่ยนแปลงในแต่ละคนและวัฒนธรรม

5. ด้านทั่วไป (Global-Esteem) เป็นการประเมินตนเองโดยทั่วไป โดยการประเมินตนเองในทุกด้าน ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยรวมในทางบวก จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง เช่น ฉันเป็นคนดี หรือ ฉันชอบทุกสิ่งเกี่ยวกับตัวฉัน

อูมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) แบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความนับถือตนเอง ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น เด็กที่มีรูปร่างหน้าตาดี ก็มักจะมีภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนเด็กที่มีร่างกายพิการหรือเจ็บป่วยบ่อยๆ ก็มักมีความนับถือตนเองต่ำ เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพันธุกรรมที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย ก็มักจะมีความนับถือ ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนและมีความนับถือในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบแต่ความล้มเหลว

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ครู ผู้ร่วมงาน เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่กำหนดความนับถือตนเองของเด็ก เช่น เด็กที่พ่อแม่กล่าวคำชมมากกว่าคำตำหนิก็มักมีความนับถือตนเองสูง เด็กที่เพื่อนๆ ชอบเล่นด้วย

ก็จะมีความรู้สึกดีกับตนเอง แต่เด็กที่เพื่อนไม่ชอบเล่นด้วยก็จะมีความรู้สึกแย่ ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้คนรอบข้างจะถูกประมวลเข้าไว้ในภาพแห่งตน เป็นความคิดว่าตนเอง มีค่าหรือไร้ค่า เมื่อเด็กมองดูตนเอง ภาพที่เขามองเห็นจะเป็นผลรวมของทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด และมุมมองต่างๆ ที่สะท้อนมาจากผู้อื่น ดังนั้น การได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

ปรีชา ธรรมมา (2547: 153) อธิบายว่า คุณลักษณะด้านการนับถือตนเอง เป็นผลมาจากองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล ดังนี้

1. องค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ ลักษณะทางร่างกาย สภาพจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงาน ค่านิยมส่วนตน และระดับความมุ่งหวังในชีวิต ฯลฯ
2. องค์ประกอบภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูพ่อแม่ สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและในชุมชนที่อยู่อาศัย ฯลฯ

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2552: เว็บไซต์) อธิบายว่า คุณลักษณะด้านการนับถือตนเอง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้สึกปลอดภัยทางกาย ได้แก่ รู้สึกปลอดภัยจากภัยที่จะเกิดขึ้นกับกายตน เช่น ไม่ถูกทำร้าย ไม่ถูกทุบตี ไม่ถูกลงโทษทางกาย เป็นต้น ทำให้ไม่รู้สึกหวาดกลัว จึงพัฒนาความรู้สึกมั่นใจในตนเองขึ้น
2. ความมั่นคงทางอารมณ์ ได้แก่ รู้สึกไม่ถูกลบหลู่ ทำให้ขายหน้า ถูกหมิ่นได้รับความยุติธรรม เสมอต้นเสมอปลาย
3. ความมีเอกลักษณ์ ได้แก่ รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง แล้วนำความรู้ความสามารถที่แท้จริงที่มีอยู่นั้น ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
4. ความเป็นเจ้าของ ได้แก่ การยอมรับจากผู้อื่น ทำให้สร้างความสัมพันธ์ใหม่กับผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย เริ่มพัฒนาความเป็นอิสระ และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
5. ความสามารถ ได้แก่ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จ ทำให้เกิดความมานะพยายามที่จะเรียน หรือทำสิ่งใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญ

จากแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์องค์ประกอบของการนับถือตนเอง ดังแสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการนับถือตนเอง

องค์ประกอบ ของการนับถือตนเอง	นักวิชาการ/หน่วยงาน							รวม ความถี่
	ซูชีพ อ่อนโคตสูง (2552)	ปรีชา ธรรมมา (2547)	อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543)	Maslow (1970)	Coopersmith (1984)	Barry (1988)	Pope et al. (1988)	
1. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง		✓	✓		✓	✓	✓	5
1.2 มีความมั่นคงทางอารมณ์	✓							1
1.3 การจัดการทางอารมณ์	✓	✓	✓		✓		✓	5
1.4 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ	✓	✓		✓	✓	✓	✓	6
1.5 เห็นคุณค่าและรักตนเอง		✓						1
1.6 ความเข้มแข็งและความอดทน	✓			✓				2
1.7 มีค่านิยมที่ดี		✓						1
2. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว		✓	✓		✓		✓	4
2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี			✓		✓	✓	✓	4
2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม	✓	✓		✓	✓		✓	5
2.4 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและการอยู่ร่วมกันในสังคม							✓	1
2.5 มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม		✓						1

จากข้อมูลในตาราง 2 ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้ง 2 เป็นต้นไปและนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของการสร้างเสริมการนับถือตนเอง ตามแนวคิด ของ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2552: เว็บไซต์); ปรีชา ธรรมมา (2547: 153); อุมพร ตรังคสมบัติ (2543: 50 - 51); Coopersmith (1984: 118 - 119); Barry (1988: 59 - 62); Maslow (1970: 45) และ Pope และคนอื่นๆ (1988: 3 - 4) ได้ทั้งหมด 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
 - 1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง
 - 1.2 การจัดการทางอารมณ์
 - 1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ
 - 1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน
2. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
 - 2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
 - 2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี
 - 2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการสร้างเสริมการนับถือตนเองในแต่ละองค์ประกอบมาศึกษาเอกสารเพิ่มเติมเพื่อนำสู่การกำหนดความหมายและตัวชี้วัด ดังนี้

1. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
 - 1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง
Coopersmith (1984: 118) ได้นำเสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบภายใน ที่เป็นลักษณะทางกายภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการนับถือตนเอง ได้แก่ ความสนใจด้านรูปร่าง ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีจะมีความพึงพอใจและมีการนับถือตนเองสูงกว่าบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ด้อยกว่า ซึ่งลักษณะทางกายภาพจะส่งผลต่อการนับถือตนเองมากน้อยเพียงใดอาจขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้น
 - Barry (1988: 59-62) ได้นำเสนอเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองไว้ว่า ความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง (The Body Self) บุคคลคิดและรู้สึกต่อรูปร่างและหน้าที่ของร่างกาย
 - Pope และคนอื่นๆ (1988: 3-4) ได้นำเสนอเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองไว้ว่า ด้านรูปลักษณ์ (Body Image) เป็นการยอมรับในลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏและความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการมองลักษณะรูปร่างของตน เช่น ในเด็กหญิงจะสนใจในลักษณะรูปร่าง และเด็กชายจะสนใจความสามารถในด้านกีฬา แต่อาจเปลี่ยนแปลงในแต่ละคนและวัฒนธรรม และยังได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองที่จะพัฒนาได้ดีที่สุดนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ขนาดรูปร่าง ความบกพร่องบางอย่างทางกายพัฒนาทางร่างกายสมกับวัย

อุมพร ตรังคสมบัติ (2543: 50 - 51) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความนับถือตนเอง โดยอธิบายปัจจัยภายในที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองไว้ว่า เด็กที่มีรูปร่างหน้าตาดี

ก็มักจะมีภาวะภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนเด็กที่มีร่างกายพิการหรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ ก็มักมีความนับถือตนเองต่ำ

ปรีชา ธรรมมา (2547: 153) ได้นำเสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ ลักษณะทางร่างกาย

สรุปได้ว่า การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลยอมรับในรูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ ค่านิยม และสิ่งต่าง ๆ ที่รวมกันเป็นภาพลักษณ์ของตนเอง โดยยอมรับข้อดีและข้อบกพร่อง รู้จักดูแลตนเอง รู้จักปรับปรุงพัฒนาภาพลักษณ์ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น และมีความรู้สึกที่ดีต่อภาพลักษณ์ของตนเอง เช่น มีความพึงพอใจ หรือรู้สึกชื่นชมตนเอง เป็นต้น

1.2 การจัดการทางอารมณ์

Coopersmith (1984: 118) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ไว้ว่า องค์ประกอบภายใน สภาพจิตใจและสภาวะทางอารมณ์หรือความรู้สึก ความรู้สึกของบุคคลมีความสัมพันธ์กับการนับถือตนเอง โดยที่บุคคลอาจประเมินในทางบวก ซึ่งเป็นการมองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถประสบความสำเร็จ เกิดความรู้สึกชื่นชมตนเองมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง Coopersmith ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า สภาวะทางอารมณ์เกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วประเมินตนเองโดยที่บุคคลอาจประเมินตนเองในทางบวก ซึ่งส่งผลให้บุคคลมองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถประสบความสำเร็จแล้วเกิดความรู้สึกพอใจ ความสุข ฯลฯ เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง ส่วนผู้ที่ประเมินตนเองในด้านลบ จะมองตนเองว่าไร้ความสามารถหรือไร้สมรรถภาพจะรู้สึกด้อย วิตกกังวล การคิดเช่นนี้ นอกจากเป็นการลดความสุขในชีวิตปัจจุบันแล้ว ยังเป็นการทำลายความหวังในอนาคตอีกด้วย

Pope และคนอื่น ๆ (1988: 3-4) ได้นำเสนอเกี่ยวกับการสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่า การที่จะพัฒนาได้ดีที่สุดนั้น เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านอารมณ์ของแต่ละบุคคล เป็นปัจจัยหนึ่ง ปัจจัยทางอารมณ์หรือที่เรามักจะเรียกกันในชีวิตประจำวันว่า “รู้สึก” มีบทบาทสำคัญในการเห็นคุณค่าในตนเองเนื่องจากบุคคลจะรับรู้ว่าเป็นอย่างไรก็ต่อเมื่อสามารถทำให้อารมณ์อยู่ในสมดุลได้

อุมพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ไว้ว่า เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพื้นอารมณ์ที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย มักจะมีความนับถือในตนเอง

ปรีชา ธรรมมา (2547: 153) ได้นำเสนอคุณลักษณะด้านการนับถือตนเอง ประกอบด้วยองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ ลักษณะทางร่างกาย สภาพจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2552: เว็บไซต์) ได้นำเสนอเกี่ยวกับคุณลักษณะของการนับถือตนเองที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ คือ ความมั่นคงทางอารมณ์ ได้แก่ รู้สึกไม่ถูกลบหลู่ ทำให้ขายหน้า ดูถูก ดูหมิ่น ได้รับความยุติธรรม อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

สรุปได้ว่า การจัดการทางอารมณ์ หมายถึง การควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว ริษยา อาฆาต เป็นต้น และการดูแลรักษาอารมณ์ให้ราบรื่นและเป็นไปในทางที่ดี เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นทางอารมณ์ ไม่อ่อนไหวง่าย ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มี

เจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รู้จักมองโลกในแง่ดี และเชื่อมั่นตนเองไม่ให้เกิดเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีอย่างไม่มีเหตุผล

1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ

Maslow (1970: 45) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความมุ่งมั่น ความเพียรพยายาม และความสำเร็จไว้ว่า ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง ประกอบด้วย ความเข้มแข็ง (Strength) การประสบความสำเร็จ (Achievement) มีความสามารถ (Adequacy)

Coopersmith (1984: 118) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความมุ่งมั่น ความเพียรพยายาม และความสำเร็จไว้ว่า หากบุคคลประเมินตนเองในด้านลบจะมองตนเองว่าไม่มีความสามารถ ไร้สมรรถภาพ มีปมด้อย มีความวิตกกังวล และไม่สามารถประสบความสำเร็จในอนาคต ส่งผลให้การนับถือตนเองลดต่ำลง สำหรับประสบการณ์ในชีวิต บุคคลที่เคยประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวมาก่อนมักมีความแตกต่างกันในด้านความเสี่ยง การตั้งเป้าหมาย บุคคลที่เคยประสบความสำเร็จ จะมีความกล้าเสี่ยงกล้าทำงานที่ท้าทายความสามารถ โดยเป็นงานที่ไม่ง่ายหรือยากเกินไป กล้าตั้งระดับความปรารถนาที่เป็นจริง มองตนเองในด้านดีมากกว่าบุคคลที่เคยประสบความล้มเหลวและบุคคลที่มีประสบการณ์ของความสำเร็จน้อย ระดับความมุ่งหวังแต่ละคนจะมีความมุ่งหวังแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความมุ่งหวังด้านการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ความสามารถด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการนับถือตนเอง หากบุคคลใดมีความมุ่งหวังเกินความสามารถของตนโอกาสที่จะประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวังน้อย ทำให้การนับถือตนเองลดลงได้

Barry (1988: 59-62) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความมุ่งมั่น ความเพียรพยายาม และความสำเร็จไว้ว่า ความสำเร็จของตน (The Achieving Self) หมายถึง สิ่งที่คุณรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของเขาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

Pope และคนอื่น ๆ (1988: 3-4) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความมุ่งมั่น ความเพียรพยายาม และความสำเร็จไว้ว่า เป็นการประเมินตนเองของเด็กในฐานะเป็นนักเรียนที่ไม่ใช่การประเมินจากผลการเรียนดี แต่เป็นการตัดสินคุณค่าความสำเร็จตามมาตรฐานของตนเอง หากเขายอมรับในความสำเร็จตามความสามารถที่เขาได้อยู่ ก็จะทำให้มีการนับถือตนเองในทางบวก

ปรีชา ธรรมมา (2547: 153) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความมุ่งมั่น ความเพียรพยายาม และความสำเร็จไว้ว่า คุณลักษณะด้านการนับถือตนเอง เป็นผลมาจากองค์ประกอบภายใน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงาน ค่านิยมส่วนตน และระดับความมุ่งหวังในชีวิต ฯลฯ

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2552: เว็บไซต์) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความมุ่งมั่น ความเพียรพยายาม และความสำเร็จไว้ว่า หมายถึง ความสามารถ ได้แก่ การเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ ทำให้เกิดความมานะพยายามที่จะเรียน หรือทำสิ่งใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญ

สรุปได้ว่า ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ หมายถึง ความเข้าใจตนเองด้านความรู้ ความสามารถในการเรียนหรือการทำงาน และความพยายามในการพัฒนาตนเองอย่างตั้งใจ ให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความขยันพากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีแบบแผน

1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน

Maslow (1970: 45) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ ความเข้มแข็ง (Strength) การประสบความสำเร็จ (Achievement) มีความสามารถ (Adequacy) มีศักยภาพและมีอำนาจควบคุม (Mastery and Competence) เชื่อมั่นในการเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ และมีอิสระพึ่งตนเองได้ และ Maslow ยังได้อธิบายว่า ความต้องการความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) เป็นความต้องการที่บุคคลอยากให้ตนเป็นผู้เข้มแข็ง ประสบความสำเร็จ เป็นผู้มีความสามารถเพียงพอในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้มีอิสรภาพและมีความเชื่อมั่นในการเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ในโลก

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2559) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความเข้มแข็งทางใจไว้ว่า ตามพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ 9 “...ความเข้มแข็งในจิตใจนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องฝึกฝนแต่เล็ก เพราะต่อไป ถ้ามีชีวิตที่ลำบาก ไปประสบอุปสรรคใด ๆ ถ้าไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีความรู้ ไม่มีทางที่จะผ่านอุปสรรคนั้นได้ เพราะว่าถ้าไม่เจออุปสรรคอะไร ก็ไม่มีอะไรที่จะมาช่วยเราได้ แต่ถ้ามีความรู้ มีอัธยาศัยที่ดี และมีความเข้มแข็ง ในกาย ในใจ ก็สามารถที่จะผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ นั้นได้...” ปัญหาความรุนแรง ทำร้ายตนเองและผู้อื่นที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในเด็กและวัยรุ่น ปฏิเสธไม่ได้ว่า มาจากการขาดความเข้มแข็งทางใจ ซึ่งหมายถึงการขาดความสามารถในการจัดการกับปัญหา และวิกฤตที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่สามารถลุกขึ้นจากปัญหาได้ในเวลาอันรวดเร็ว ตลอดจนไม่สามารถเรียนรู้และเติบโตได้จากการเผชิญกับปัญหาและวิกฤตนั้น ๆ แนวทางสร้างความเข้มแข็งทางใจ ได้แก่

1. สอนเด็กให้รู้สึกดีกับตัวเอง ด้วยการให้เขาหมั่นดูแลร่างกายและจิตใจให้สดชื่น แข็งแรงอยู่เสมอ สนับสนุนให้เขาค้นหาความถนัดและบ่มเพาะให้เกิดผลสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจ ฝึกให้มองโลกในแง่ดี อธิบายสิ่งต่าง ๆ ในทางที่สร้างกำลังใจ ยอมรับข้อดีข้อเสียของตัวเอง ไม่เปรียบเทียบกับผู้อื่นให้รู้สึกด้อย และชมเชยลูกเวลาที่เขาทำความดี เป็นต้น

2. สอนเด็กให้จัดการชีวิตได้ เพื่อให้เขายอมรับกับสภาพความเป็นจริงของชีวิต ทำใจในสิ่งที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดจนเรียนรู้ที่จะจัดการอารมณ์ของตนเองและมีทักษะในการจัดการปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ ด้วยการสอนให้เขารู้จักและรับรู้อารมณ์ตัวเอง ยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นธรรมชาติ ทั้งดีใจ โกรธ เสียใจ ผิดหวัง เมื่อยอมรับได้ การจัดการอารมณ์ก็จะเป็นไปอย่างเหมาะสมมากขึ้น เช่น โกรธได้ แต่ไม่อาละวาด ไม่หงุดหงิดรุนแรง ตลอดจนฝึกเขาให้ทำอะไรด้วยตัวเอง ไม่ต้องช่วยเขาทุกเรื่อง ลองให้เขาคิดแก้ปัญหาเองในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ให้รู้จักรอคอยเป็น รู้จักผิดหวังบ้าง เป็นต้น

3. สร้างสายสัมพันธ์กึ่งอนุให้กับเด็ก สร้างบรรยากาศครอบครัวหรือสภาพแวดล้อมให้อบอุ่นและปลอดภัย พ่อแม่มีความสัมพันธ์อันดี ไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งทางคำพูดและทางกาย สื่อสารดีต่อกัน ลดการบ่นตำหนิ ถ้าพ่อแม่บ่นว่าอย่างไรเด็กก็เป็นอย่างนั้น เช่น บ่นว่าไม่รับผิดชอบที่ทำงานไม่เสร็จ ต่อไปลูกก็ไม่รับผิดชอบจริง ๆ จึงควรพูดดี ๆ กับลูก ตลอดจนให้กำลังใจ ให้ความรัก ความเข้าใจ ไว้วางใจและอภัยให้กันได้ เป็นต้น

4. สอนเด็กให้มีจุดหมายในชีวิต และลงมือทำเพื่อมุ่งไปสู่จุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ชีวิตมีความหมาย มีคุณค่า และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง เบื้องต้นอาจสอนให้รู้จักบริหารเวลาแบบง่าย ๆ รู้ว่าอะไรสำคัญ คิดถึงปัญหาที่จะตามมา คิดถึงเป้าหมายที่ต้องการ ผูกตั้งเป้าหมายเล็ก ๆ ที่พอไปถึงได้ก่อน เพื่อจะได้รู้สึกดี มีกำลังใจที่จะทำต่อ เป็นต้น ที่สำคัญ พ่อแม่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กด้วย ในการมีความเข้มแข็งทางจิตใจ หากต้องการให้ลูกมีแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างไร พ่อแม่ก็ต้องเริ่มเป็นตัวอย่างให้ลูกเห็น

ชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (2557) ได้ให้ความหมายและวิธีการเสริมสร้างความอดทน ไว้ดังนี้ ความอดทน หมายถึง ความยืนหยัดไม่ท้อถอยในการทำความดี แม้ว่าจะมีอุปสรรคใด มาขวางกั้น ความอดทนมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) อดทนเมื่อถูกบีบคั้น ถูกเยาะเย้ย ก็ต้องอดทน ไม่ยอมถ่มถ่มเล็ก และ 2) อดทนเมื่อถูกยั่วเย้า ก็ต้องอดใจ ไม่ลุ่มหลง
นิสสัยอดทน คือ นิสัยที่ไม่ท้อถอยในการทำคุณงามความดีทุกชนิด ผู้ที่มีนิสสัยอดทนจึงเป็นผู้ที่ไม่เคยถ่มถ่มเล็ก ทำความดีกลางคันทุกกรณีความอดทนที่ต้องรีบฝึกให้เป็นนิสสัย 4 ประการ คือ

1. ความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ หมายถึง ความอดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น ฝนแดด ฝนลม ฝนฝน ฝนความร้อน-หนาวของอากาศ เป็นต้น

บุคคลที่ขาดความอดทนต่อความลำบากตรากตรำเมื่อต้องประสบกับสภาพดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติที่ไม่มีความแน่นอน เปลี่ยนแปลงทุก ๆ ฤดูกาล แต่ละฤดูกาลยังเปลี่ยนแปลงทุกวันอีก ก็ารู้สึกท้อถอย หหมดกำลังใจที่จะสานงานซึ่งกำลังทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ยิ่งกว่านั้นความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้าอากาศ ยังจะส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย ถ้าบุคคลขาดความอดทนต่อความลำบากตรากตรำเสียแล้ว ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จในการทำดีทุกรูปแบบ

2. ความอดทนต่อทุกขเวทนา หมายถึง ความอดทนต่อโรครภัยไข้เจ็บตลอดถึงความหิวโหย ความง่วงเหงาหาวนอน เป็นต้น

บุคคลบางคนอาจมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงสมบูรณ์เพราะมีโรคประจำตัวมาตั้งแต่เกิด เช่น โรคภูมิแพ้ ฯลฯ หรือ เพราะประสบอุบัติเหตุร้ายแรง หรือ เพราะสาเหตุอื่นก็ตาม ถ้าเขามีความอดทนต่อทุกขเวทนา เขาก็จะมีจิตใจทรหดอดทนพร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ อยู่เสมอ ย่อมสามารถประกอบคุณงามความดีต่าง ๆ ได้ ไม่แพ้ผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์
ในทำนองกลับกัน บุคคลที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดี แต่บางครั้งเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยเล็กๆ น้อยๆ หรือหิวโหยเพราะขาดแคลนอาหารกะทันหัน หรืออดหลับอดนอนเพราะมีงานเร่งด่วนที่ต้องทำให้เสร็จทันเวลา ถ้าขาดความอดทนต่อทุกขเวทนาเสียแล้ว เขาก็จะรู้สึกท้อถอยหรือท้อแท้ไม่มีกำลังใจที่จะทำงานที่กำลังทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่เต็มอกว่า ถ้าทำสำเร็จจะได้รับอานิสงส์สุดจะพรรณนา

ด้วยเหตุนี้ การปลูกฝังความอดทนต่อทุกขเวทนาให้เกิดเป็นนิสสัยตลอดชีวิตของคนเราจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องรีบทำ

3. ความอดทนต่อความเจ็บใจ หมายถึง ความอดทนต่อความโกรธ

ความไม่พอใจ ความขัดใจ อันเกิดจากพฤติกรรมของผู้คนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมักจะมีการกระทบกระทั่งด้วยคำพูดเยาะเย้ยถากถางด้วยกิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนความไม่ยุติธรรมทั้งจากผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานทุกฝ่าย

ความเจ็บใจเกิดจากกิเลสตระกูลโทสะ ซึ่งแฝงอยู่ในใจของทุกคนตั้งแต่เกิด ถ้าคนเราสามารถข่มกิเลส คือโทสะให้สงบลงได้ แม้ใครจะแสดงพฤติกรรมชั่วร้ายกระทบกระทั่งก้าวร้าวต่อเรา เราก็สามารถวางเฉยได้ด้วยใจสงบ ความเจ็บใจย่อมไม่เกิดขึ้น

ตามธรรมดานั้น เราไม่สามารถห้ามผู้อื่นมิให้แสดงพฤติกรรมกระทบกระทั่งเราได้ แต่เราสามารถข่มใจของเราเองให้สงบได้ ด้วยการไม่ถือโทษโกรธผู้อื่นหรือด้วยการให้อภัยทาน ถ้าเราสามารถทำได้ ความริ้วฉาน ความอาฆาต บาดหมางระหว่างตัวเราและผู้อื่นย่อมไม่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุนี้ การฝึกความอดทนต่อความเจ็บใจด้วยการข่มโทสะให้สงบลง ด้วยการวางเฉยไม่ถือโทษโกรธกันและกันจึงควรรีบปลูกฝังกันให้เป็นนิสัยตลอดชีวิตทุก ๆ คน

4. ความอดทนต่อความยั่ววน หมายถึง ความอดทนต่อกิเลสตระกูลโมหะ คือความรู้ไม่จริงหรือความหลงใหลได้ปลื้ม เช่น หลงใหลกับคำสรรเสริญเยินยอ หลงใหล กับลาภ ยศ ชื่อเสียง ตลอดจนอบายมุขต่าง ๆ เป็นต้น

ความหลงใหลได้ปลื้มหรือเห่อเหิมกับลาภ ยศ และคำสรรเสริญ จะเป็นสาเหตุให้คนเราขาดปัญญาไตร่ตรองด้วยโยนิโสมนสิการ ขาดเหตุผลพิจารณาว่าสิ่งใดถูกหรือผิด เป็นบุญหรือบาป ควรทำหรือไม่ควรทำ จึงมักเห็นผิดเป็นชอบ หรือกล้าเสี่ยงกระทำความผิดด้วยความประมาท ถ้าทำแล้วไม่ได้รับโทษอะไร ก็จะเฝ้าใจทำต่อไปจนคุ้นเป็นนิสัย ในที่สุดก็ต้องประสบปัญหาร้ายแรง ถึงขั้นถูกจับติดคุกติดตะราง ดังที่เป็นข่าวอยู่เสมอ สำหรับบางคนที่พัวพันอยู่กับอบายมุข ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะนายทุน ผู้ให้บริการ หรือลูกค้า ผู้รับบริการ แม้บางคนจะร่ำรวยในตอนต้น แต่ในที่สุดต่างก็หนีไม่พ้นปัญหาเดือดร้อนด้วยกันทั้งสิ้น เพราะขาดความอดทนต่อความยั่ววนนั่นเอง ผู้คนจำนวนมากในสังคมมนุษย์เรา ทุกเพศทุกวัยและทุกฐานะ จึงต้องประสบปัญหาเดือดร้อนต่าง ๆ นานาในชีวิตเสมอมาทุกยุคทุกสมัย ดังนั้น การปลูกฝังความอดทนต่อความยั่ววนให้เป็นปกตินิสัย จึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำกันอย่างรีบด่วนตั้งแต่เยาว์วัย

สรุปได้ว่า ความเข้มแข็งและความอดทน หมายถึง การเป็นผู้มีความแข็งแกร่งทั้งทางจิตใจและทางร่างกาย มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยั่ววนต่าง ๆ รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว และมีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่ววน และไม่ย่อท้อต่อการเรียน การงาน และการสร้างชาติ

2. ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

Coopersmith (1984: 118) ได้นำเสนอองค์ประกอบภายนอกที่ส่งผลต่อความนับถือตนเอง ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว นั่นคือ ความสัมพันธ์กันภายในครอบครัวมีความอบอุ่นมี

การให้เกียรติซึ่งกันและกัน หรือไม่มีการพูดคุยปรึกษาหารือให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ รวมทั้งการเข้าใจซึ่งกันและกันจะส่งผลต่อการนับถือตนเองได้

Pope และคนอื่น ๆ (1988: 3-4) ได้พิจารณาการนับถือตนเองของเด็กให้สมบูรณ์นั้นจะประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านรูปลักษณ์ และด้านทั่วไป ด้านครอบครัว (Family Self-Esteem) เป็นการสะท้อนความรู้สึกของเด็กในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว เด็กที่รู้สึกว่ามีค่าในครอบครัว ได้ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการได้รับความรักและการยอมรับจากพ่อแม่พี่น้อง ก็จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองในทางบวกมากขึ้น

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) ได้นำเสนอปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความนับถือตนเอง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนฝูง ครู ผู้ร่วมงาน เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่กำหนดความนับถือตนเองของเด็ก เช่น เด็กที่พ่อแม่กล่าวคำชมมากกว่าคำตำหนิที่มักมีความนับถือตนเองสูง การได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

ปรีชา ธรรมา (2547: 153) ได้นำเสนอองค์ประกอบภายนอกตัวบุคคลที่ส่งผลต่อความนับถือตนเอง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูพ่อแม่ สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและในชุมชนที่อยู่อาศัย ฯลฯ

สรุปได้ว่า สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว หมายถึง เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี

Coopersmith (1984: 118) ได้นำเสนอองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการนับถือตนเององค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สถานภาพทางสังคมและกลุ่มเพื่อน อันได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ การงาน วงศ์ตระกูล ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งอาจพิจารณาจากอาชีพ รายได้ และที่อยู่อาศัย เนื่องจากสถานภาพทางสังคมเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความสำเร็จและความมีเกียรติ บุคคลที่มีสิ่งเหล่านี้จึงมีความเชื่อว่าตนมีคุณค่าสูงสุด รวมถึงสังคมและกลุ่มเพื่อนก็เป็นองค์ประกอบภายนอกที่ทำให้เกิดการนับถือตนเอง ถ้าบุคคลใดที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนหรือสังคมแล้ว จะเกิดความประทับใจในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเราได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงความสามารถของตนเอง ซึ่งประสบความสำเร็จแล้วจะรู้สึกว่ามีคุณค่าในตนเอง

Barry (1988: 59-62) ได้นำเสนอองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการนับถือตนเององค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น (The Interpersonal Self) หมายถึง เป็นส่วนหนึ่งของการนับถือตนเองที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับวิธีที่เขามีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นคนสนิทสนมคุ้นเคยหรือบุคคลที่พบกันโดยบังเอิญ

Pope และคนอื่น ๆ (1988: 3-4) ได้นำเสนอการนับถือตนเองของเด็กให้สมบูรณ์นั้นจะประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านการเรียน ด้านรูปลักษณ์ และด้านทั่วไป โดยด้านสังคม (Social Area) เป็นความรู้สึกของเด็กที่มีต่อตนเองในฐานะเป็นเพื่อนของคนอื่นว่า

เด็ก ๆ ชอบคนเคารพในแนวคิด ให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยหรือไม่ เด็กที่สามารถเป็นไปตามความต้องการของสังคมจะรู้สึกดีกับลักษณะที่ตนเองเป็น และนำมาซึ่งความรู้สึกการนับถือตนเอง

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) แบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความนับถือตนเอง โดยปัจจัยภายนอก หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ครู ผู้ร่วมงาน เป็นต้น เด็กที่เพื่อน ๆ ชอบเล่นด้วย ก็จะมีความรู้สึกดีกับตนเอง แต่เด็กที่เพื่อนไม่ชอบเล่นด้วยก็จะมีความรู้สึกแยสรูปได้ว่า บทบาทของเพื่อนที่ดี หมายถึง การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม และการปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น

2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

Maslow (1970: 45) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกด้านสังคม ที่ส่งผลต่อการนับถือตนเองไว้ว่า ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น ได้แก่ ความมีชื่อเสียงเกียรติยศ มีอำนาจเหนือผู้อื่น เป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจ ผู้อื่นให้ความสำคัญและเห็นคุณค่า

Coopersmith (1984: 118) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกด้านสังคม ที่ส่งผลต่อการนับถือตนเอง ดังนี้ องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สังคมและกลุ่มเพื่อน เป็นองค์ประกอบภายนอกที่ทำให้เกิดการนับถือตนเอง ถ้าบุคคลใดที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนหรือสังคมแล้ว จะเกิดความประทับใจในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองด้วย ดังนั้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเราได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงความสามารถของตนเอง ซึ่งประสบความสำเร็จแล้วจะรู้สึกว่ามีคุณค่าในตนเอง

Pope และคนอื่น ๆ (1988: 3-4) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกด้านสังคมที่ส่งผลต่อการนับถือตนเอง ด้านสังคม (Social Area) เป็นความรู้สึกของเด็กที่มีต่อตนเองในฐานะเป็นเพื่อนของคนอื่นว่าเด็ก ๆ ชอบคนเคารพในแนวคิด ให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยหรือไม่ เด็กที่สามารถเป็นไปตามความต้องการของสังคมจะรู้สึกดีกับลักษณะที่ตนเองเป็น และนำมาซึ่งความรู้สึกการนับถือตนเอง

ปรีชา ธรรมา (2547: 153) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกด้านสังคม ที่ส่งผลต่อการนับถือตนเอง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูพ่อแม่ สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและในชุมชนที่อยู่อาศัย ฯลฯ

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2552: เว็บไซต์) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกด้านสังคมที่ส่งผลต่อการนับถือตนเอง ได้แก่ ความมีเอกลักษณ์ รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง แล้วนำความรู้ความสามารถที่แท้จริงที่มีอยู่นั้น ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และความเป็นเจ้าของ ได้แก่ การยอมรับจากผู้อื่น ทำให้สร้างความสัมพันธ์ใหม่กับผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย เริ่มพัฒนาความเป็นอิสระ และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม หมายถึง การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม และมีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม

6. พัฒนาการของการเสริมสร้างการนับถือตนเอง

Erikson (1968) ได้ศึกษาในด้านพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์ เป็นรากฐานของการทำความเข้าใจในพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์ การนำทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของ Erik Erikson มาใช้อธิบายพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์ โดยเฉพาะในระยะแรกของชีวิต (0 - 2 ปี) จากจนถึงวัยเด็ก (2 - 12 ปี) เป็นวัยที่เป็นรากฐานของการพัฒนาการนับถือตนเองในแต่ละขั้นตอนของพัฒนาการทางบุคลิกภาพนั้นมีความติดต่อกัน โดยมิพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นตัวเชื่อมโยงไปสู่พัฒนาการในขั้นต่อไป Erikson กล่าวว่า เด็กเล็ก ๆ ที่กำลังเจริญเติบโตจะรับรู้ความจริงต่าง ๆ จากประสบการณ์ที่เขาได้รับและเป็นจุดเริ่มต้น ของแบบแผนการดำเนินชีวิตของเขาต่อไป และเป็นแรงที่จะกำหนดความสามารถในการที่ชีวิตจะประสบความสำเร็จหรือไม่และการปรับตัวเพื่อเอาชนะอุปสรรคในแต่ละช่วงของพัฒนาการนั้น เป็นไปโดยการใช้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมมาแก้ปัญหาของตน ถ้าเอาชนะอุปสรรคในช่วงแรกของชีวิตไม่ได้ก็จะส่งผลในการแก้ปัญหาชีวิตในช่วงต่อไปและในอนาคตไม่ได้ด้วย โดย Erikson ได้แบ่งระยะขั้นตอนพัฒนาการออกเป็น 8 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 พัฒนาความรู้สึกไว้วางใจพื้นฐานซึ่งทำให้ผ่านพ้นความรู้สึกไม่ไว้วางใจไปได้ และความหวัง (Acquiring a Sense of Basic Trust While Overcoming a Sense of Basic Mistrust – a Realization of Hope) ความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ ซึ่งเป็นขั้นในวัยทารกแรกคลอด Erik Erikson ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาในวัยต่อไป เด็กวัยทารกจำเป็นต้องมีผู้เลี้ยงดูเพราะช่วยตนเองไม่ได้ เด็กต้องการคนคอยปกป้องคุ้มครอง ถ้าเด็กได้รับสิ่งเหล่านี้เพียงพอเพียงจะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจไว้วางใจในสภาพแวดล้อมของตน แต่ถ้าเด็กขาดสิ่งเหล่านี้หรือได้รับไม่สม่ำเสมอก็ทำให้เด็กรู้สึกหว่าเหว รู้สึกไม่ไว้วางใจในสภาพแวดล้อมของตน

ขั้นที่ 2 พัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระซึ่งตรงข้ามกับ ความรู้สึกไม่แน่ใจและความละอายและการรับรู้ในความสามารถ (Acquiring a Sense of Autonomy While Combating a Sense of Doubt and Shame—a Realization of Will) ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ - ความสงสัยไม่แน่ใจตัวเอง อยู่ในวัยอายุ 2-3 ปี วัยนี้เด็กเริ่มเดินได้ สามารถที่จะพูดได้และความเจริญเติบโตของร่างกายช่วยให้เด็กมีความอิสระ พึ่งตนเองได้ และมีความอยากรู้อยากเห็นระยะนี้บริเวณรอบทวาร (Anal Zone) เป็นศูนย์กลางของพัฒนาการเพราะเด็กสามารถควบคุมกล้ามเนื้อหูรูดของอวัยวะขับถ่ายได้ เด็กวัยนี้จะได้รับการฝึกการขับถ่ายให้เป็นเวลา วิธีการฝึกถ้ามีความเข้มงวดเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ แต่ถ้าการฝึกทำด้วยความรักความเข้าใจเด็กก็จะเกิดความมั่นใจ รู้สึกมีอิสระที่สามารถควบคุมตนเองได้ และก่อให้เกิดบุคลิกภาพแบบเป็นตัวของตัวเอง

ขั้นที่ 3 พัฒนาความรู้สึกของ ความคิดริเริ่มซึ่งทำให้ผ่านพ้นความรู้สึกผิด และการตั้งความมุ่งหมาย (Acquiring a Sense of Initiative and Overcoming a Sense of Guilt– a Realization of Purpose) การเป็นผู้คิดริเริ่ม - การรู้สึกผิด วัยเด็กอายุประมาณ 3-5 ปี เป็นวัยที่เด็กเริ่มมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยากทำอะไรด้วยตนเอง เพราะสภาพแวดล้อมทำทนายให้เด็กพยายามทำงานเฉพาะอย่างให้สำเร็จด้วยตนเอง เมื่อทำไม่สำเร็จก็จะล้มเหลวอย่างรวดเร็วและตั้งต้นใหม่ ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกทางก็จะเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก แต่ในทางตรงกันข้ามหากเด็กถูกตำหนิตีเตียนทุกครั้งที่ทำงานไม่เสร็จก็จะเกิดความรู้สึกผิด

ขั้นที่ 4 พัฒนาความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและขจัด ความรู้สึกเป็นปมด้อยและความสามารถ (Acquiring a Sense of Industry and Fending off a Sense of Inferiority – a Realization of Competence) ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ - ความรู้สึกด้อย เด็กอายุประมาณ 6-12 ปี ในวัยนี้เด็กได้สำรวจสิ่งแวดล้อม ทำให้เขาได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เด็กวัยนี้ต้องทำงานให้ดีเท่ากับผู้ใหญ่ ซึ่งถ้าเขาทำได้สำเร็จจะเกิดกำลังใจให้ทำต่อไป แต่เนื่องจากเขาเป็นเด็กในบางครั้งเขาอาจไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกด้อย

ขั้นที่ 5 พัฒนาความรู้สึกใน ความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเองไปได้และรับรู้ถึงความซื่อสัตย์ (Acquiring a Sense of Identity While Overcoming a Sense of Identity Diffusion – a Realization of Fidelity) อัตภาพ หรือการรู้จักตนเองว่าเป็นเอกลักษณ์ - การไม่รู้จักตนเองหรือสับสนในบทบาทในสังคม เด็กในวัยนี้มีอายุระหว่าง 12-18 ปี ในวัยนี้ร่างกายของเด็กจะมีการเจริญเติบโต ร่างกายเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีการเปลี่ยนแปลงทางเพศทั้งหญิงและชาย เด็กวัยรุ่นจะเริ่มมีความคิดแบบผู้ใหญ่เริ่มค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองมีการเลียนแบบบุคคลที่เขาชื่นชอบ และเริ่มผสมผสานระหว่างสิ่งที่เคยเลียนแบบมาในอดีตจนพัฒนาเป็นเอกลักษณ์ประจำของเขา

ขั้นที่ 6 พัฒนาความรู้สึกสัมพันธ์ภาพ และเป็นมิตรกับบุคคลอื่นโดยเฉพาะเพื่อนต่างเพศและหลีกเลี่ยงความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้างและความรัก (Acquiring a Sense of Intimacy and Solidarity and Avoiding a Sense of Isolation – a Realization of Love) ความใกล้ชิดผูกพัน ความอ้างว้างตัวคนเดียว วัยนี้เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่ทั้งชายและหญิงเริ่มที่จะรู้จักตนเองว่ามีจุดมุ่งหมายในชีวิตอย่างไร เริ่มมุ่งหมายกับการทำงาน และการอยู่ใกล้ชิดกับเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้ามความสำเร็จในพัฒนาการวัยนี้ขึ้นอยู่กับความมั่นใจในตนเอง และการประสบความสำเร็จจากพัฒนาการในระยะต้น ๆ ของเขา ถ้าเขารู้จักตนเองมั่นใจในตนเองอย่างแท้จริง เขาก็สามารถจะใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่น ไม่มีความพอใจในตนเองปรับตัวเข้ากับผู้อื่นไม่ได้ทำให้รู้สึกอ้างว้างและว่าเหว

ขั้นที่ 7 พัฒนาความรู้สึกที่จะเป็นผู้ให้กำเนิดและสร้างสรรค์สังคมและหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่คำนึงถึงแต่ตนเองและการตระหนักถึงความใส่ใจ (Acquiring a Sense of Generative and Avoiding a Sense of Self – absorption – a Realization of Care) ความเป็นห่วงขุ่นหลัง - ความคิดถึงแต่ตนเอง ในวัยนี้มนุษย์เริ่มมีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ คือ การแต่งงานและเป็นบิดามารดานอกจากความรับผิดชอบต่อตนเองแล้วยังต้องมีภาระในการดูแลบุคคลอื่นด้วย โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อดูแลและอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน บุคคลที่ได้รับความสำเร็จในการพัฒนาระยะต้น ๆ มาก่อนจะรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน รู้จักรับผิดชอบและพอใจในฐานะและชีวิตของตน แต่ถ้าบุคคลใดมีปมด้อยไม่ยุ่งเกี่ยวกับใครไม่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม

ขั้นที่ 8 พัฒนาความรู้สึกมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิต และหลีกเลี่ยงความรู้สึกสิ้นหวัง ท้อถอยในชีวิตและการตระหนักถึงปัญญา (Acquiring a Sense of Integrity and Avoiding a Sense of Despair – a Realization of Wisdom) ความพอใจในตนเอง - ความสิ้นหวังและไม่พอใจในตนเอง วัยนี้เป็นระยะบั้นปลายของชีวิตเป็นวัยที่บุคคลควรได้รับความสำเร็จในชีวิตขั้นสูงสุด ถ้าเขาเป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางบุคลิกภาพดีเรื่อยมา เขาก็จะประสบความสำเร็จในวัยนี้ เขาจะยอมรับความ

จริงในวัยที่เปลี่ยนแปลงไปมีความสุขกับชีวิตที่เหลืออยู่ มีความสุขุม ยอมรับการแก่ การเจ็บ การตาย ที่จะเกิดขึ้น แต่ถ้าในพัฒนาการระดับต้นเขาไม่ประสบความสำเร็จเขาจะหมดหวัง ไม่พอใจในชีวิตที่ ผ่านมาไม่ยอมรับสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกิดความคับข้องใจและท้อแท้ สิ้นหวังทอดอาลัย ในชีวิต

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 55-57) ได้แบ่งพัฒนาการการนับถือตนเองออกเป็น 4 วัย ดังนี้

1. วัยทารก ในวัยนี้การนับถือตนเองเกิดจากความรู้สึกดี ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างแม่กับเด็ก เมื่อแม่กอดเด็กอย่างอบอุ่นภาพแห่งตนที่เกิดขึ้นจะเชื่อมโยงกับความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยและรู้สึกทะนุถนอม
 2. วัยเด็กเล็ก เด็กต้องการให้พ่อแม่ยิ้มและโอบกอดเขา ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงว่าเขามีคุณค่า เมื่อเด็กโตขึ้นและเรียนรู้เรื่องมากขึ้นเขาก็จะพยายามทำในสิ่งที่พ่อแม่ยอมรับ เด็กจะเรียนรู้จากพ่อแม่ว่าอะไรดี อะไรเลว อะไรถูก และอะไรผิด แล้วนำมาเชื่อมโยงกับภาพที่เขามองตัวเอง เมื่อผู้ใหญ่บอกว่าสิ่งที่เขานั้นดีเด็กก็จะรู้สึกว่าเป็นคนดี
 3. วัยเรียน เมื่อถึงวัยที่เด็กเข้าโรงเรียนภาพแห่งตนมักจะเกิดขึ้นชัดเจนแล้ว เด็กจะมีทัศนคติที่ชัดเจนเกี่ยวกับตนเองและสิ่งรอบตัว เด็กส่วนใหญ่เข้าวัยเรียนด้วยความรู้สึกที่ดี อย่างไรก็ตามเด็กจำนวนมากสูญเสียความรู้สึกดี ๆ ที่เคยมีและใช้ชีวิตในวัยเรียนด้วยความยากลำบาก ทั้งนี้เพราะประสบการณ์จากครูและเพื่อนได้ปรับเปลี่ยนภาพแห่งตนไปเสีย งานที่สำคัญมากในวัยเรียนคือการสร้างภาพแห่งตนให้มั่นคง เด็กที่ภาพแห่งตนดีจะเป็นคนที่มีชีวิตชีวากระฉับกระเฉง กระตือรือร้น ชยัน อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การมีพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้เขาได้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก ซึ่งจะช่วยให้ภาพแห่งตนมั่นคงยิ่งขึ้นเนื่องจากเด็กใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน โรงเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการสร้างการนับถือตนเองในวัยนี้
 4. วันรุ่น เป็นวัยที่กำลังสร้างเอกลักษณ์แห่งตน เด็กกำลังค้นหาว่าตัวเองเป็นใครและกำลังมุ่งไปในทิศทางไหน เด็กจะตั้งคำถามกับตนเองว่าฉันควรจะเป็นอย่างไร ? และฉันควรจะทำอะไร? ในเด็กที่มีการนับถือตนเองสูงจะใช้คำตอบเชิงบวกกับตนเอง แต่นับถือตนเองต่ำเด็กจะมีคำตอบในเชิงลบกับตนเอง ความคิดดังกล่าวทำให้เด็กเกิดปัญหาได้ หลายอย่างเช่น การเรียนตกถูกไล่ออกจากโรงเรียน มีพฤติกรรมเกเร ใช้นาเสพติด ชอบเที่ยว สถานเริงรมย์ หรือมั่วสุม เป็นต้น
- วัยรุ่นต้องการการการนับถือตนเอง โดยเขาจะเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจากสิ่งที่เพื่อน ๆ คิดเกี่ยวกับตัวเขาเด็กจะเริ่มพัฒนาทางสติปัญญา ทักษะทางสังคม และความมั่นใจในตนเองให้สูงขึ้น ถ้าสิ่งเหล่านี้ได้รับการเสริมแรงจากกลุ่มเพื่อนที่เขารักและนิยมชมชอบ เด็กก็จะมีให้เห็นคุณค่าในตัวเองสูงขึ้น อย่างไรก็ตามเด็กในกลุ่มอันตรายอาจพบว่า ยิ่งถ้าเขาแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพียงใด กลุ่มก็จะให้ความสำคัญกับเขามากขึ้น ก็แสดงว่าภาพเกี่ยวกับตนเองของเด็กจะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองถึงแม้ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็ตาม การนับถือตนเองนั้นพัฒนามาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การได้รับความรัก ความไว้วางใจจากบิดามารดา สมาชิกในครอบครัว ต่อมาเป็นกลุ่มเพื่อนทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และครูจะช่วยสร้างเสริมความรู้สึกที่มั่นคงต่อการรักตนเอง มีอัตมโนทัศน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเองและมีความคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน ต่อมาเด็กก็จะมีกรขยายความรักตนเอง ความเอาใจใส่

ที่บิดามารดามีต่อตน ขยายไปสู่บุคคลในครอบครัวและขยายกว้างออกไปยังกลุ่มเพื่อนและบุคคลต่าง ๆ ในสังคม (รัศมี โพนเมืองหล้า (2543: 37)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น จะมีประโยชน์ในการมองภาพรวมของการนับถือตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของมโนภาพแห่งตน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองออกมาเป็นความนับถือตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าจากการตรวจสอบด้วยผลการปฏิบัติงานตามความสามารถและคุณลักษณะ

7. แนวทางการพัฒนาและการเสริมสร้างการนับถือตนเอง

Maslow (1970: 243) ได้กล่าวถึงปัจจัย 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกการนับถือตนเอง ดังนี้

1. การยอมรับและได้รับความเห็นชอบจากบุคคลอื่น
2. ความสามารถที่แท้จริงในการประสบความสำเร็จ
3. การเข้าใจและยอมรับในตนเอง

Bradshaw (1981: 5-6) กล่าวว่ากระบวนการที่พัฒนาบุคคลให้เกิดการนับถือตนเองเพิ่มมากขึ้น ควรศึกษาค้นหาวิธีทำให้บุคคลนั้น ๆ ได้รับประสบการณ์ในด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จ เช่น ทางด้านวิชาการและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์หรือคาดหวัง
2. ให้ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลได้แสดงอำนาจส่วนบุคคล การมีอิทธิพลอยู่เหนือเหตุการณ์และบุคคลมีความสำคัญต่อเขา
3. ให้ได้ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า และได้รับการเอาใจใส่จากบุคคลที่มีความสำคัญและมีความสำคัญต่อเขา
4. ให้ได้มีโอกาสที่จะพัฒนาหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมในตัวเอง โดยรวมถึงความเชื่อ ๆ ในด้านศาสนา จริยธรรม

เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ดังกล่าวข้างต้นไม่ว่าด้านใดหรือเป็นเพียงด้านเดียวหรือหลายด้านก็ตามจะส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดการนับถือตนเองมากขึ้น และจะทำให้คุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของบุคคลเกิดการนับถือตนเองขึ้นในบุคคลนั้น ๆ

Bruno (1983: 363; อ้างถึงใน จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล, 2532: 3) กล่าวถึงวิธีการพัฒนาการนับถือตนเอง ดังนี้

1. ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดโดยตรง ซึ่งการเสนอแนะนี้อาจเป็นการเสนอแนะจากผู้อื่น หรือตนเองแนะนำตนเอง วิธีการนี้เป็นการให้ข้อมูลซึ่งมีผลให้บุคคลเกิดกำลังใจ และสร้างศรัทธาความภาคภูมิใจได้

2. สร้างความสำเร็จให้กับตนเองมากขึ้น ความพยายามที่จะสร้างความสำเร็จเป็นวิธีการเพิ่มคุณค่าในตนเอง แต่อย่างไรก็ตามการประสบความสำเร็จแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการทำให้บุคคลมีความสุขในชีวิต

3. การลดความคาดหวังลงเสียบ้าง แต่ยังคงความปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องไว้บ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะช่วยทำให้บุคคลลดความสูญเสียหรือความเศร้าโศกลงได้

4. เลิกประเมินค่าตนเอง เพราะการมีชีวิตอยู่ก็มีค่ามากพอแล้ว เมื่อบุคคลเลิกประเมินค่าตนเองแล้ว การนับถือตนเองก็จะเพิ่มมากขึ้น

Coopersmith (1984: 345) ได้เสนอเทคนิคแนวทางการนับถือตนเอง ดังนี้

1. ให้การยอมรับความรู้สึกของบุคคลตามความเป็นจริง การยอมรับช่วยให้บุคคลได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตนออกมา โดยเฉพาะการยอมรับความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกกลัว ความรู้สึกขัดแย้ง เป็นต้น

2. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเผชิญปัญหาควรเปิดโอกาสให้บุคคลใดแก้ปัญหาของเขาอย่างเต็มที่ เนื่องจากแต่ละคนย่อมมีความคิดที่เหมาะสมเฉพาะวัยและมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เผชิญอยู่แล้ว

3. หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและกะทันหันที่จะเกิดขึ้นอันจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับบุคคล

4. การมีตัวแบบที่ดีมีประสิทธิภาพในการเผชิญกับปัญหาให้บุคคลได้ถือเป็นตัวอย่างเพื่อสนับสนุนให้เขาได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัว สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยความมั่นใจและส่งเสริมให้เกิดกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป

5. ช่วยให้ผู้บุคคลได้พัฒนาการแก้ปัญหาความยุ่งยากสร้างสรรค์ด้วยการระบายความขุ่นมัว ซึ่งจะเป็นโอกาสให้เขาได้ค่อย ๆ เข้าใจความยุ่งยากของตนเอง ช่วยลดระดับความเครียดลงได้จากนั้นค่อย ๆ ใส่ใจกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง

Coopersmith (1984: 420) กล่าวว่า ทักษะที่มีอิทธิพลต่อการนับถือตนเอง ดังนี้

1. เด็ก ๆ จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่ ครอบครัว ครูหรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็ก

2. ได้รับการทดลองประสบการณ์ต่าง ๆ โดยการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในวิถีแห่งตน

3. เด็ก ๆ ได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ในการกระทำตามความปรารถนาของตน Wiggins & Giles (1984: 18) ได้เสนอแนวทาง การนับถือตนเอง ดังนี้

1. นักจิตวิทยาแนวพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า การให้บุคคลได้จัดบันทึกเกี่ยวกับความสำเร็จที่ได้กระทำ การใช้คำพูดชมเชยตนเอง การให้สิ่งของที่มีความหมายและความสำคัญต่อตนเองเมื่อได้กระทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย วิธีดังกล่าวเป็นการพัฒนาให้บุคคลเกิดการนับถือตนเองและการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม เป็นวิธีการทำให้บุคคลมีพฤติกรรมทางบวกกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสมและมีการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการนับถือตนเองได้

2. นักจิตวิทยาแนวมนุษยนิยมเชื่อว่า บุคคลทุกท่านต่างก็มีการนับถือตนเอง แต่มีบุคคลจำนวนไม่มากนักได้ตระหนักถึงคุณค่าที่ตนเองมีอยู่ อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้สามารถตระหนักถึงการนับถือตนเองได้ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยการใช้กระบวนการกลุ่มหรือปรึกษาทางจิตวิทยาซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้มีบรรยากาศที่เอื้อให้สมาชิกในกลุ่มจะทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ช่วยให้เกิดการนับถือตนเอง

Brook (1992: 544-548) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการนับถือตนเองของเด็กไว้ดังนี้

1. พัฒนาความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อส่วนร่วม
2. เปิดโอกาสให้คิดทางเลือกและการตัดสินใจแก้ปัญหา
3. เสริมสร้างวินัยในตนเองโดยการสร้างแนวทางปฏิบัติและค่านึงผลที่จะเกิดขึ้น

ตามมา

4. ให้การสนับสนุน สร้างกำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก
 5. ช่วยให้เด็กรู้สึกยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาด
- วัฒนา มัคคสมัน (2539: 23) เสนอวิธีการเสริมสร้างการนับถือตนเอง สรุปได้ดังนี้

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกแก่เด็ก แม้ในการกระทำที่ผิดพลาด
2. กระตุ้นให้เด็กใช้ประโยชน์ที่อ้างอิงถึงตัวเองในทางบวกให้มากขึ้น
3. การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก
4. ให้เด็กมีประสบการณ์ในการพบกับความสำเร็จ
5. ใช้กระบวนการในการกำหนดข้อตกลงในห้องเรียน
6. การให้คำแนะนำปรึกษาโดยตรงแก่เด็ก
7. มีกิจกรรมพิเศษสำหรับเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก

พรรณราย ทริพย์ประภา (2548: 294-296) ได้เสนอแนวทางที่จะพัฒนาการนับถือตนเอง มีดังต่อไปนี้

1. สร้างความมั่นใจให้ตนเอง โดยการนึกถึงความสำเร็จของชีวิตในวันข้างหน้าที่จะเกิดขึ้นจากความสามารถของตนเอง
2. ใช้คำพูดชมเชยตนเองหรือให้สิ่งของที่มีความสามารถและมีความสำคัญต่อตนเองเป็นครั้งคราวบ้างเมื่อได้ทำสิ่งที่น่าภูมิใจ ระลึกถึงงานที่ตนสามารถทำเสร็จไปได้ด้วยดี ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
3. บันทึกความสำเร็จที่ได้รับหรือสิ่งที่ตนทำได้ติดต่อกันเป็นเวลาหลายสัปดาห์หรือหลายเดือน
4. ใช้ภาษาเชิงบวกซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลให้การเสริมแรงภาพลักษณ์ของตน (Self-image) โดยชี้ให้เห็นลักษณะทางบวกของตนเอง เช่น ลักษณะบุคลิกภาพที่เด่นหรือบุคลิกภาพที่เด่นหรือบุคลิกภาพที่น่าภาคภูมิใจ
5. ยอมรับคำยกย่องชมเชยเมื่อมีบุคคลกล่าวยกย่องชมเชยก็แสดงการยอมรับโดยปราศจากท่าทีหรือคำตอบที่แสดงการถ่อมตน ควรใช้ประโยคกล่าวแสดงความขอบคุณแทนวิธีนี้จะเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้บุคคลประทับใจและมองตนเองทางบวก
6. ฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมซึ่งเป็นวิธีที่จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมในทางบวกในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
7. ปกป้องการนับถือตนเองที่มีอยู่ โดยการลดความสนใจต่อสิ่งที่จะทำให้การนับถือตนเองต่ำลง เช่น ไม่วิตกกังวลให้มากเกินไปต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลอื่นแต่ให้ตระหนักต่อการวิจารณ์หรือตัดสินของบุคคลอื่นมากขึ้น
8. รับข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นโดยตรงจากบุคคลอื่นหรือตนเองแนะนำตนเองเป็นวิธีการให้ข้อมูลซึ่งมีผลให้บุคคลเกิดกำลังใจและสร้างความภาคภูมิใจได้

9. ส่งเสริมให้เกิดความเพียรพยายามในการสร้างความสำเร็จแก่ตนเองมากขึ้นลดความคาดหวังที่ไม่เป็นจริงของตนลง โดยยังสามารถคงไว้ในสิ่งที่ตนเองนับถือตนเอง

10. ตั้งเป้าหมายในวันข้างหน้าและให้รางวัลตนเองเมื่อมีความสามารถในการดำเนินไปสู่จุดเป้าหมาย

11. ลดและหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะทำให้ลายการนับถือตนเอง

12. มีขั้นตอนดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปเป็นตารางแนวทางพัฒนาและสร้างเสริมการนับถือตนเองได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 แนวทางพัฒนาและสร้างเสริมการนับถือตนเอง

วิธีการ	ผลที่ได้รับ
1. การใส่ใจดูแล ปกป้องดูแลอย่างสม่ำเสมอ	1. ความไว้วางใจ
2. การใช้ความรัก ความเข้าใจในการดำเนินชีวิต และกิจกรรมต่าง ๆ	2. การเป็นตัวของตัวเอง
3. การยกย่องชมเชยทันทีเมื่อทำสิ่ง ๆ ได้ดี หลีกเลี่ยงการตำหนิตีติชน	3. ความกล้าแสดงออก
4. การส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์ในการพบกับความสำเร็จ	4. การประสบความสำเร็จ

แนวทางและการพัฒนาแนวทาง

ความหมายของการพัฒนา

อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา กรรณสูต (2515: 2-8) ได้ให้ความหมายของคำว่าพัฒนาว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ (Qualitative Changes) ส่วนการแปลงรูป (Transformation) เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของตัวกระทำ (Environmental Changes) ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพและปริมาณ เช่น การคมนาคมของประเทศไทย เมื่อเริ่มแรกได้มีการใช้รถเทียมม้า แล้วปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยใช้เครื่องจักรไอน้ำมาทำรถไฟและค่อย ๆ ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ๆ เรื่อยยิ่งขึ้น ๆ การเปลี่ยนแปลงจากรถม้ามาเป็นรถไฟหรือเป็นรถยนต์หรือเครื่องบิน จนเป็นจรวดก็ตี นับได้ว่าเป็นการพัฒนา

ทิตยา สุวรรณชฎ (2520: 187-189) ได้อธิบายการพัฒนา ไว้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการและได้กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงสภาวะการพัฒนาเป็นสภาวะสมาชิกของสังคมได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่โดยไม่มีสภาวะครอบงำ เช่น ความบีบคั้นทางการเมือง ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ หรือความไม่สมบูรณ์ในอนามัยทุกคน

สามารถที่จะนำเอาศักยภาพของตนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของไทยไม่สามารถจะใช้รถแทรกเตอร์แบบอเมริกาได้ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล ได้ประดิษฐ์ “ควายเหล็ก” ขึ้นมาใช้ไถนาในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526: 5) ได้ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Change)

สนธยา พลศรี (2527: 2) การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534: 1) ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดขึ้น คือเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ต้องการให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ

ความหมายของแนวทาง

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2554: เว็บไซต์) ได้นำเสนอความหมายของแนวทางไว้ว่า หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว

สนุกออนไลน์ (ม.ป.ป.: เว็บไซต์) ได้นำเสนอความหมายของแนวทางไว้ว่าตาม พจนานุกรมฉบับแปลไทย-ไทยของอาจารย์เปลื้อง ณ นคร ไว้ว่า แนวทาง หมายถึง ทางปฏิบัติที่ควรทำ

Lexitron (ม.ป.ป.: เว็บไซต์) ได้นำเสนอความหมายของแนวทางไว้ว่า หมายถึง ครรลอง, หนทาง, วิถีทาง, ทาง

สรุปได้ว่า แนวทาง หมายถึง วิธีปฏิบัติที่ถูกสร้างหรือกำหนดขึ้นเพื่อวางไว้เป็นแนวหรือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ

การพัฒนาแนวทาง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ

การวิจัยในครั้งนี้ การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติในการพัฒนาการนับถือตนเองให้ดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ

การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

1. ความหมายการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

ได้มีผู้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น ไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546: 6) การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากมีความขัดแย้งระหว่างความแตกต่างที่พบก็จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ในสถานศึกษาต้องการศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำความต้องการของชุมชน ที่มีต่อคุณลักษณะที่ดีของเด็กที่ชุมชนอยากได้เป็นตัวตั้ง (สิ่งที่ควรจะเป็น) ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ

คุณลักษณะของเด็กที่เกิดขึ้นจริง (สิ่งที่เป็นอยู่) ซึ่งจะพบความแตกต่างที่ต้องการพัฒนาว่าจริง ๆ แล้วเด็กมีคุณลักษณะตามที่ชุมชนต้องการจริงหรือไม่สิ่งใดที่ขาดไป และควรพัฒนาอะไรให้แก่เด็ก ซึ่งจะต้องนำสิ่งที่ต้องพัฒนาไปกำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา

สุวิมล ว่องวานิช (2550: 62) ให้ความหมาย ความต้องการจำเป็นไว้ว่าการประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริงที่สังเกตได้ ซึ่งความแตกต่างนี้ทำให้เกิดปัญหาและหากไม่ได้รับการแก้ไขหรือสนองตอบจะก่อให้เกิดผลเสียหาย แต่ถ้าได้รับการแก้ไขหรือสนองตอบจะเป็นผลดีต่อหน่วยงาน องค์กรหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น ส่วนใหญ่จะเน้นที่ความแตกต่างของผลผลิต จากนั้นจะมีการจัดเรียงความสำคัญของความแตกต่างนั้น แล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไขความแตกต่างนั้นต่อไป

2. ประเภทความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2550: 15) ได้สรุปเกี่ยวกับประเภทของความต้องการจำเป็นว่า แบ่งได้เป็นหลายประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะที่ใช้ในการจัดประเภท ดังนี้

1. ระดับของความ ต้องการขององค์กร (Organizations needs) ความต้องการจำเป็นของบุคลากร (Personal Needs) ความต้องการจำเป็นของกลุ่ม (Group Needs)
2. สาระเนื้อหาของความ ต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร (Staff Development Needs) ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม (Training Needs) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา (Development Needs) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development Needs)
3. ระดับความลึกซึ้งของความ ต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นตามการรับรู้ (Felt Needs หรือ Perceived Needs) ความต้องการเป็นเชิงวิเคราะห์ (Analytical Needs)
4. สิ่งที่ถูกประเมิน เช่น ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย (Input Needs) ความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ (Process Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา (Solution Needs) ซึ่งความต้องการด้านปัจจัยด้านกระบวนการถือเป็น “ความต้องการจำเป็นเทียม” หรือ “กึ่งความต้องการจำเป็น” (Quasi Needs) ส่วนความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ ถือเป็น “ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง (Needs)”
5. ช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present Needs หรือ Current Needs) หรือ ความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs)

6. ธรรมชาติของข้อมูลที่แสดงถึงความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Needs) ความต้องการเชิงปริมาณ (Quantitative Needs)

7. เจ้าของความต้องการจำเป็น ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นปฐมภูมิ (Primary Needs) ซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ (Service Receivers) ในทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ (Service Providers) เช่น ความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร

3. ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งนำมาใช้ในการวิจัยและพัฒนาสรุปได้เป็น 3 ตอน ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546: 18-21)

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการประเมิน (Pre-assessment) ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการสำรวจ (Exploration) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

- 1.1 วางแผนสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น
- 1.2 นิยามหรือกำหนดจุดประสงค์ทั่วไปสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น
- 1.3 กำหนดขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็นหลักและ/หรือประเด็น

ที่ต้องการประเมิน

1.4 กำหนดรายละเอียดและข้อมูลความต้องการตามขอบเขตที่จะประเมิน ซึ่งรวมถึงกลุ่มเป้าหมายในการประเมิน

1.5 ตัดสินใจกำหนดเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล

ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ แผนเบื้องต้นสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น และการนำไปใช้ในขั้นที่ 2 และ 3

ขั้นที่ 2 ขั้นการประเมิน (Assessment) หลังจากการสำรวจความต้องการจำเป็นต่างๆ แล้วในขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

2.1 สรุปตัดสินใจกำหนดเกี่ยวกับบริบท ขอบเขต และสิ่งที่เกี่ยวข้องในการประเมินความต้องการจำเป็น

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลของความต้องการ ซึ่งในขั้นตอนนี้ยอมทำให้ทราบความต้องการของผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมาย

2.3 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในเบื้องต้นระยะแรก

2.4 วิเคราะห์หาสาเหตุของความต้องการหรือประเด็นปัญหา

2.5 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ ความต้องการจำเป็นหรือปัญหาที่ต้องการการแก้ไขตามลำดับความสำคัญในระยะแรก

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการประเมิน (Post Assessment) เมื่อได้ผลการประเมินความต้องการจำเป็นแล้วในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่ง คือ การนำผลการประเมินไปใช้ (Utilization) ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

3.1 จัดเรียงลำดับ (Set Priority) ความสำคัญของความต้องการจำเป็น เทคนิคที่ใช้ในการจัดเรียงลำดับ เช่น การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลหลายมิติ (Multi Component Data Analysis) การกำหนดดัชนีความต้องการจำเป็นที่มีการถ่วงน้ำหนัก (Weighted Needs Index)

3.2 พิจารณาหาทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา จากข้อที่ 1 การจัดเรียงลำดับทำให้ทราบปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนที่สุด ถ้าหากไม่นำมาแก้ปัญหา ก็จะสูญเปล่าในการทำการประเมิน ดังนั้นจึงต้องช่วยกันพิจารณาหาทางเลือกในการแก้ปัญหา

3.3 พัฒนาแผนการปฏิบัติ เพื่อใช้ในการดำเนินการต่อไป

3.4 ประเมินผล ของการประเมินความต้องการจำเป็น

3.5 รายงานผล การประเมินความต้องการจำเป็น

4. วิธีประเมินความต้องการจำเป็น

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่คาดหวังมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณจากสูตร $PNI_{modified}$ ของนางลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 279) ต่อไปนี้

$$PNI_{modified} = (I-D) / D \quad (I = \dots \text{ที่คาดหวัง} ; D = \dots \text{ที่เป็นจริง})$$

บริบทโรงเรียนฟ้าใสวิทยา

โรงเรียนฟ้าใสวิทยาก่อตั้งเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2542 โดย มูลนิธิฟ้าใสให้ชีวิตใหม่ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 บ้านคลองโยง ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผู้ริเริ่ม คือ คุณดวงมาลัย ศิลปอาษา ประธานมูลนิธิฟ้าใสให้ชีวิตใหม่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวในปี พ.ศ. 2542 และคณะผู้พิพากษาสมทบเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้แนวคิดที่จะนำการศึกษามาบำบัด ปรับปรุงพฤติกรรมและเพิ่มพูนปัญญาungพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีพึ่งพาตนเองได้ ไม่หันไปกระทำผิดอีก

ปัจจุบันสังกัด สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจากศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร ให้เข้ารับการศึกษานักเรียนอยู่ประจำกินนอนในโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้น ประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรืออายุไม่เกิน 18 ปี พร้อมฝึกอาชีพในระหว่างเรียนไปด้วย เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนาการด้านประกอบอาชีพทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นและมั่นใจในตนเอง ว่าตนเองมีความสามารถมีคุณค่าทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น เกิดการ

ยอมรับในครอบครัวและชุมชนในระหว่างเรียนนักเรียนได้รับการฝึกทักษะด้านอาชีพและการอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม พร้อมกลับคืนสู่สังคม ก่อนที่จะจบศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้ระบบการศึกษามาจัดเป็นหลักสูตรพิเศษ ผสมผสานระหว่างการศึกษาสายสามัญและการแก้ไขบำบัดรักษา อย่างครบวงจร 4 ขั้นตอน คือ

1. การบำบัดรักษา (Caring Therapy)
2. พัฒนาการเรียนรู้ (Learning Development)
3. ฟื้นฟูชีวิต (Rehabilitation and Reintegration)
4. ตามติดหลังปล่อย (Follow-UP)

1. การบำบัดรักษา (Caring Therapy) นักเรียนส่วนใหญ่เสพยาเสพติด พ่อแม่หย่าร้าง เป็นผู้ค้ายาเสพติด ปล้น ปรากฏผู้เยาว์ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น โรงเรียนต้องบำบัดรักษา ถ้าติดยากี่ส่งไปบำบัดที่โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติทำกิจกรรมพัฒนาสังคม การดูแลด้านจิตใจ ทำกิจกรรมครอบครัวตามศาสนา และต้องไปรายงานตนด้านพฤติกรรมต่อศาลที่ส่งตัวมาเรียนโดยโรงเรียนต้องเป็นผู้นำนักเรียนไปร่วมกิจกรรม จะไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองนำตัวไปเพราะผู้ปกครองจะควบคุมนักเรียนไม่ได้ทำให้ลูกตนเองแอบเสพยา หรือทำผิดซ้ำอีก โรงเรียนจึงต้องนำนักเรียนไปทำการบำบัดเอง เพื่อลดการทำผิดซ้ำและป้องกันการหลบหนี

2. พัฒนาการเรียนรู้ (Learning Development) โรงเรียนต้องทำการคัดกรอง จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IDEP) ให้กับนักเรียนทุกคน เพราะนักเรียนที่ศาลฯส่งมา ระดับการศึกษาไม่เท่ากัน บางไม่เคยได้รับการศึกษาเลยอายุเกือบ 18 ปีแล้ว จึงต้องมีการคัดกรองและจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IDEP) เพื่อจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถที่มีอยู่อย่างน้อยต้องจบการศึกษาภาคบังคับขั้นพื้นฐาน

3. ฟื้นฟูชีวิต (Rehabilitation and Reintegration) โรงเรียนจะหาอย่างไรที่จะให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม เมื่อจบการศึกษาแล้ว จากการคัดกรอง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IDEP) ดูความสามารถและความต้องการด้านอาชีพ ให้กับนักเรียน โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนสร้างอาชีพและสร้างรายได้ระหว่างเรียนโดยการฝึกอาชีพและนำผลผลิตของนักเรียนไปจำหน่ายในวันที่ทำกิจกรรมที่ศาลที่ตนเองถูกส่งตัวมา ซึ่งปัจจุบันนักเรียนสามารถฝึกอาชีพและนำผลผลิตไปจำหน่ายยังศาลต่างๆ โดยเขาเป็นผู้ผลิตและกำหนดราคาจำหน่ายเองเป็นที่พอใจต่อศาลต่างๆ เป็นอย่างมาก

4. ตามติดหลังปล่อย (Follow – up) โรงเรียนวางแผนกับผู้ปกครอง เมื่อนักเรียนจบการศึกษาแล้วจะทำอะไร ประกอบอาชีพอะไร เรียนต่อที่ไหน เรียนอะไร โรงเรียนและผู้ปกครองจะวางแผนร่วมกัน และเฝ้าติดตามสอบถามตลอดเวลา เพื่อป้องกันมิให้นักเรียนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และคอยเป็นที่ปรึกษาให้เขาสามารถดำรงชีวิตและผ่านพ้นวิกฤตปัญหาที่เขาต้องกลับไปสู่สภาพแวดล้อมเดิมๆ ให้ได้ หรือหากเป็นไปได้โรงเรียนและผู้ปกครองจะร่วมกันมิให้นักเรียนกลับไปสู่สภาพแวดล้อมเดิม ๆ อีก

สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

สภาพแวดล้อมภายใน

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนประกอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร ผู้บริหาร

ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนช่วยกันดูแล ทำให้สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนดูสวยงามและน่าอยู่ ตลอดจนนักเรียนได้ใช้เวลาว่าง ในการดูแล บริเวณโรงเรียนไม่มีรั้วล้อมรอบ

สภาพแวดล้อมภายนอก

สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียนเป็นนาบัว เป็นนาข้าว สวนกล้วยไม้ อาชีพหลักของชุมชนคือเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำใช้ในการเกษตรตลอดปี ในบริเวณข้างเคียงอาณาเขตติดต่อกันมีถนนกัน เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ ซึ่งรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามคำสั่งของศาล ได้แก่

ทิศเหนือ ศูนย์ฝึกแรกรับเด็กบ้านมูติตา และศูนย์ฝึกอบรมเด็กบ้านอุเบกขา

ทิศใต้ ศูนย์ฝึกแรกรับเด็กบ้านกาญจนารักษิณี

ทิศตะวันออก ศูนย์ฝึกแรกรับเด็กสิรินธร โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ

ทิศตะวันตก เป็นสระน้ำขนาด 10 ไร่ ลึก 2 เมตรต่อด้วยชุมชนริมคลอง

ทำเนียบผู้บริหาร

1. นางชุจิต พิทักษ์ผล ครูใหญ่ ตั้งแต่ 2543 – 2546
2. นางบุญนะ บุญเอี่ยมยิ่ง ครูใหญ่ ตั้งแต่ 2546 – 2553
3. นางจารุพันธ์ อิงภากรณ์ ผู้อำนวยการ ตั้งแต่ 2554 – 2555
4. นายไพฑูรย์ ศรีทอง รักษาการผู้อำนวยการ ตั้งแต่ 2555 – 2555
5. นายชาญชัย สุดใจ ผู้อำนวยการ ตั้งแต่ 2555 – 2559
6. นายเกริกเกียรติ อินเกต ผู้อำนวยการ ตั้งแต่ 2559 - ปัจจุบัน

จำนวนบุคลากร

บุคลากรโรงเรียนฟ้าใสวิทยา มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4 บุคลากรโรงเรียนฟ้าใสวิทยา

ที่	ประเภทตำแหน่ง	เพศ (คน)		ระดับการศึกษาสูงสุด			อายุเฉลี่ย
		ชาย	หญิง	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
1.	ผู้อำนวยการ	1	-	-	-	1	37
2.	รองผู้อำนวยการ	-	-	-	-	-	-
3.	ข้าราชการครู	5	6	-	7	4	45
4.	พนักงานราชการ	-	-	-	-	-	-
5.	ครูอัตราจ้าง	3	1	-	5	-	45
6.	ลูกจ้างประจำ	-	-	-	-	-	-
7.	ลูกจ้างชั่วคราว	5	7	10	2	-	40

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	ประเภทตำแหน่ง	เพศ (คน)		ระดับการศึกษาสูงสุด			อายุเฉลี่ย
		ชาย	หญิง	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
8.	ลูกจ้างมูลนิธิฟ้าใสให้ชีวิตใหม่	1	1	1	1	-	50
รวมบุคลากรทั้งหมด		30		11	15	5	-

จำนวนนักเรียน

โรงเรียนฟ้าใสวิทยา เป็นโรงเรียนชายล้วน มีนักเรียนทั้งหมด 61 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 5 จำนวนนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาจำแนกตามระดับการศึกษาและชั้นเรียน

ลำดับที่	ระดับการศึกษา/ชั้นเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
1	ระดับประถมศึกษา	
1.1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	7
1.2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	21
	รวม	28
2	ระดับมัธยมศึกษา	
2.1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	14
2.2	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	7
2.3	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	12
	รวม	33
	รวมทั้งหมด	61

แนวทางการพัฒนาโรงเรียน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนฟ้าใสวิทยาที่ใช้เป็นแนวทางดำเนินการจัดทำโครงการซึ่งมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมี 5 ข้อดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม มีสำนึกดี มีความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. พัฒนารูปแบบการให้บริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตบริการได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สามารถประกอบอาชีพและ พึ่งตนเองได้ตาม ศักยภาพ

3. พัฒนางานครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในผู้เรียน สามารถบริหารจัดการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้บรรลุ เป้าหมายของหลักสูตร

4. พัฒนาความพร้อมในด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและผลิตสื่อ นวัตกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการเรียนรู้และบริหารจัดการอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

5. แผนงานประสานงานและสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างภายในและภายนอก ส่วนราชการที่สังกัด รวมทั้งระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุขในชีวิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมพิตร ทรายสมุท (2550: 82-83) ได้ศึกษา ผลของการบำบัดแบบกลุ่มตามแนวคิด พิจารณาความเป็นจริงต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ที่เป็นโรคติดสุรา วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาผลของการการบำบัด แบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ที่เป็นโรคติดสุรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือผู้ป่วยนอกที่เป็นโรคติดสุราและเข้ารับการรักษาน คลินิกบำบัดยาเสพติด โรงพยาบาลแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และโปรแกรมการบำบัดแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง จำนวน 9 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลัง การเข้ารับการบำบัดแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้สึก มีคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนเข้ารับการบำบัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุปรียา เฟิงสถิต (2550: 60-67) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเอง ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระหว่างการใช้และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กที่มีปัญหาภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล รามาธิบดี กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่ไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถแก้ไขปัญหานักเรียน ที่มีปัญหาภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ให้เป็นคนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น

ธเนตร ตัญญวงษ์ (2554: 54-61) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของกิจกรรมนันทนาการเพื่อ เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านแกร์ต้า จังหวัด ลพบุรี การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมนันทนาการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่า ในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ 2 กลุ่ม มีการวัด

ก่อนและหลังการทดลองโดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมมีจำนวน 20 คน ได้มา จากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith (1984) ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมนันทนาการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถทำให้เด็กกำพร้า ที่ได้รับผลกระทบจากเอตส์มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

สุรณี ลิกะไชย (2555: 97) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน เพื่อเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพและเพื่อเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วม โปรแกรมการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียน ที่โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว จำนวน 171 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียน 11 คนที่มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา ผล การศึกษาพบว่า นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีบุคลิกภาพ ต่างกันมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังจากการเข้าโปรแกรมการพัฒนา การเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า นักเรียนมีการเห็นคุณค่าใน ตนเองทั้งโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้นอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรรัตน์ วงศ์ชาชม (2557: 62) ได้ศึกษาผลการพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าใน ตนเอง เพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนา โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และ เพื่อทดลองใช้โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ ในวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้าน คำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 36 คนผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ที่ผู้วิจัย ได้สร้างและพัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากการประเมินโครงสร้างโปรแกรมฝึกการ เห็นคุณค่า ในตนเองโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสม มากที่สุด นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อต้านการมี เพศสัมพันธ์ ในวัยเรียนมีคะแนนเจตคติต่อต้านการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนหลังการใช้โปรแกรม (Posttest) สูงกว่าคะแนนก่อนการใช้โปรแกรม (Pretest) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นริรัตน์ เบี้ยพัต (2558: 87-95) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว โดย ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีกาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทาง อารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีกาลโรเจอร์ประกอบการใช้ สถานการณ์จำลอง สำหรับส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิด

ทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80

3) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง 4) เปรียบเทียบการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พื้นฐานการจัดกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามปัญหา สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมแนะแนว 2) แบบสัมภาษณ์ครู 3) แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 8 แผน รวมเวลา 16 ชั่วโมง 4) แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 30 ข้อ 5) แบบวัดการยอมรับนับถือตนเอง จำนวน 25 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ด้านข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาของผู้เรียน ยังต้องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเอง ในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพิ่มขึ้น และผลการสังเคราะห์การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้แนวคิดทฤษฎีของคาลโรเจอร์ ประกอบสถานการณ์จำลอง พบว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยขั้นการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ (1) ขั้นสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน (2) ขั้นรับรู้เข้าใจกิจกรรมและบทบาทตามสถานการณ์ (3) ขั้นปฏิบัติตามบทบาทที่ออกแบบ (4) ขั้นสรุปและสะท้อนผลการปฏิบัติ (5) ขั้นวิเคราะห์และนำผลไปปรับใช้ ผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว มีค่าเฉลี่ยรายแผนตั้งแต่ 4.12-4.62 และโดยรวมเท่ากับ 4.29 ซึ่งมีคุณภาพและความเหมาะสมในระดับมาก 2) ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.08/84.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 3) ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลองมีความฉลาดทางอารมณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการเปรียบเทียบการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบสถานการณ์จำลอง มีการยอมรับนับถือตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นครศ นิลวงศ์ (2560: 239-253) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในตนเอง และสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้น พื้นฐานปีการศึกษา 2556 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบ

หลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) 1) โดยแบ่งชั้นภาคภูมิศาสตร์ 4 ภาค 4 จังหวัด 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จับฉลากชื่ออำเภอ โรงเรียน และรายชื่อนักเรียน ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ จำนวน 1,146 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริม ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนอนุบาลสวรรค์โลก (คุ้งวารีวิทยา) จังหวัดสุโขทัย ซึ่งได้ ด้วยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 2) แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบที่ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม LISREL 8.30 ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบ ความภาคภูมิใจในตนเอง ประกอบด้วย การกล้าแสดงออก การเห็นคุณค่าในตนเอง การยอมรับ ตนเอง การเคารพตนเอง การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความพอใจในตนเอง และความเชื่อมั่นใจตนเอง มีค่าความสอดคล้องเชิงประจักษ์ มีน้ำหนัก องค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ชุดฝึกอบรมเพื่อ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน ขยายโอกาส ทางการศึกษาประกอบด้วย 4 โมดูล 3) นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง ก่อนกับหลังใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่หลังใช้กับระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 4) ชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองมีผลการประเมินความ เหมาะสมอยู่ในระดับดี

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Lynn (1991) ได้ศึกษาโปรแกรมในการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองโดยการฝึกทักษะ ทางสังคม เพื่อลดความวิตกกังวลในเด็กทุพพลภาพ จำนวน 13 คน มีการให้ความรู้ และทักษะ แก่ผู้ปกครอง ในการช่วยให้เด็กพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ใช้เวลาในการฝึก 8 เดือน การฝึก ประกอบด้วย การฝึกทักษะในสังคม การลดความวิตกกังวล และโปรแกรมการส่งเสริมการเห็นคุณค่า ในตนเอง ผลการวิจัยแสดงว่าเด็กทุพพลภาพมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น มีความวิตกกังวล ลดลงและมีการพัฒนาทางสังคมสูงขึ้น

McGee, Sheila และ Shyamala (2001) ได้ศึกษาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และความสิ้นหวังในวัยเด็กและความคิดฆ่าตัวตายในผู้ใหญ่ตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าเด็กชายมี รากฐานการฆ่าตัวตายในช่วงวัยเด็ก ซึ่งส่วนมากมาจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำและนำไปสู่การคิดที่ จะทำร้ายตนเองในวัยผู้ใหญ่ สำหรับเด็กหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญ แต่ใน ส่วนของความคิดฆ่าตัวตายนั้นเป็นลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความรู้สึกสิ้นหวังและการเห็นคุณค่าในตนเอง ต่ำทำให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงในอนาคต คือการคิดฆ่าตัวตายในวัยรุ่นที่จะเชื่อมโยงไปถึงการคิด ฆ่าตัวตายในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

Guthman และ Robles-Pina (2002: Web Site) ได้ศึกษาปัจจัยพื้นฐานและอิทธิพล ของการศึกษาต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ในชนบท กลุ่ม ตัวอย่างคือวัยรุ่น 15-18 ปี จำนวน 64 คน ผลการวิจัย พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น

ที่มาจากครอบครัวที่ปัญหาयर้างและครอบครัวที่มีสมบูรณัไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างในด้านของเพศกล่าวคือเพศหญิงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเพศชาย เพศชายและเพศหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่ไม่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา

Smith (2005: 1402-A) ได้ศึกษาเรื่องผลของการสนับสนุนชั้นพื้นฐานของโรงเรียนด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและการสนับสนุนด้านสังคมต่อกลุ่มวัยรุ่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเห็นคุณค่าต่อตนเองและการสนับสนุนทางสังคม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 37 คน โดยได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มประคัประคองระยะเวลา 10 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก และ Personal Resource Questionnaire Part โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าต่อตนเองและการสนับสนุนทางสังคมในระดับปานกลางและมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกันในขณะที่กลุ่มควบคุมที่เข้าร่วมไม่มีรายงานผลว่ามีการเปลี่ยนแปลงการเห็นคุณค่าในตนเองหรือการสนับสนุนทางสังคม

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการนับถือตนเองสามารถจะกระทำได้หลายวิธี การจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าหลักการของพลังกลุ่มมาใช้เพื่อให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ โดยการอาศัยปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มที่มีการเปิดเผยตนเอง มีการให้การยอมรับซึ่งกันและกันมีความสามารถในการเข้าใจความคิด และความรู้สึกของผู้อื่นอย่างแท้จริง สมาชิกได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลย้อนกลับ มีการแสดงบทบาทสมมติ และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างบุคคลของตนเองเมื่ออยู่ในสังคมภายนอกได้ และยังผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

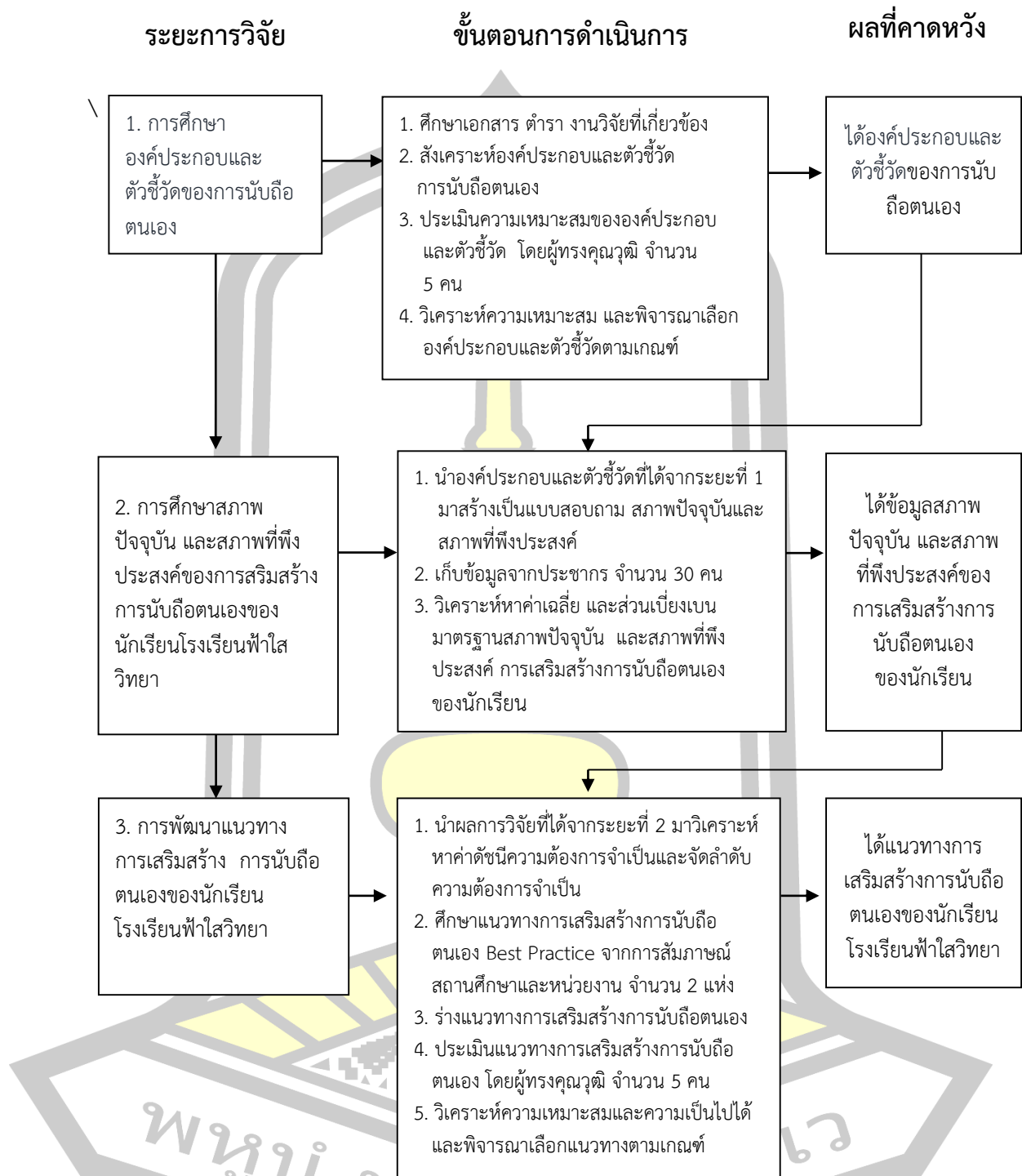
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้วิจัยได้สรุประยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการและผลที่คาดหวัง ซึ่งแสดงโดยแผนภาพดังภาพประกอบ 3 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ และผลที่คาดหวัง

รายละเอียดการวิจัยแต่ละระยะ มีดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง

1. ขั้นตอนดำเนินการ การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนับถือตนเองและการเสริมสร้างการนับถือตนเอง
 - 1.2 สัมภาษณ์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเอง
 - 1.3 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน
 - 1.4 วิเคราะห์ความเหมาะสมและดำเนินการคัดเลือกองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการเสริมสร้างการนับถือตนเองตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีบทบาทในการให้คำชี้แนะ คำแนะนำ และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา หรือเป็นผู้กำกับดูแลในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 นางพรทิพย์ วชิรดิถก ตำแหน่ง ผู้จัดการงานพัฒนาวิชาการ สังกัดสำนักวิจัยและพัฒนาวิชาการ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ วุฒิการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา และสาขาวิชาพยาบาลสุขภาพและจิตเวช)
 - 2.2 นางสาวเรณู ไชยวุฒิ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและกระทรวงยุติธรรม เยาวชนและครอบครัว โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติวุฒิกการศึกษาปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ป.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 2.3 นายแพทย์สมชาติ สุทธิกาญจน์ ตำแหน่ง จิตแพทย์ที่ปรึกษา ศูนย์เยาวชนและครอบครัววิถี โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครปฐม วุฒิการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 2.4 นางสาวพิสมัย หงษาชาติ ตำแหน่ง นักจิตวิทยาคลินิก 5 สภากาชาดไทย วุฒิการศึกษา ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
 - 2.5 ว่าที่ร้อยโท จำนวนค์ นนทะมาศ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเลย สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเลย วุฒิการศึกษาปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเอง คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเอง มีลักษณะเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะและ
ประเด็นการปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา

3.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การสร้างแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียน
โรงเรียนฟ้าใสวิทยา มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

3.2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบประเมิน เพื่อประเมินความเหมาะสมของ
องค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา

3.2.2 กำหนดประเด็นหลักที่จะประเมินให้ครอบคลุม ซึ่งประกอบด้วย
องค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเอง

3.2.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินและกำหนดรูปแบบของแบบประเมิน

3.2.4 เขียนแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียน
โรงเรียนฟ้าใสวิทยา

3.2.5 นำแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างการนับถือตนเอง
ฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความ
เป็นปรนัยหรือความชัดเจนทางภาษาของข้อความแต่ละข้อ ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับกลุ่มผู้ให้
ข้อมูลหรือไม่ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.6 จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการประเมินต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเอง

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง
เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 โดยยื่นหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยพร้อมแบบประเมินต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 5 คน และได้รับแบบประเมินกลับมาจำนวน 5 ฉบับ

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดกระทำข้อมูล

5.1.1 นำแบบประเมินทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการตอบ
ทั้งหมด 5 ฉบับ พบว่า มีการตอบครบทุกข้อ ทุกฉบับตามที่ผู้วิจัยต้องการ

5.1.2 นำแบบประเมินที่มีความสมบูรณ์ทั้ง 5 ฉบับมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์
ดังนี้

องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมมาก	ให้ 4 คะแนน
องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมน้อย	ให้ 2 คะแนน
องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเภทข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน ดังต่อไปนี้

5.2.1 การวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเอง วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	แปลความว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	แปลความว่า มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	แปลความว่า มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	แปลความว่า มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	แปลความว่า มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกองค์ประกอบหรือตัวชี้วัด คือ องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ให้คัดเลือกไว้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 117)

5.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินปลายเปิด ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. ขั้นตอนดำเนินการ การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 นำผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในระยะที่ 1 มาใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรในการวิจัย

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา

2. ประชากรในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร โรงเรียนฟ้าใสวิทยา ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูและบุคลากร 29 คน รวม 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 นี้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 ด้าน โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.2 การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม

3.2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม และกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ

3.2.3 นำผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

3.2.4 เขียนแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ฉบับร่าง

3.2.5 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความเป็นปรนัยหรือความชัดเจนทางภาษาของข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำเสนอคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือ จำนวน 5 คน ได้แก่

3.2.6.1 นางพลอยวไล ทองรักษ์ ตำแหน่งอาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วุฒิกการศึกษา ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

3.2.6.2 นายจิรประวัติ ศรีวัฒนทรัพย์ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม วุฒิกการศึกษา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน

3.2.6.3 นางสาวรัตน์ วัฒนพุดิไพศาล ตำแหน่งครู วิทยฐานะชำนาญการ พิเศษ โรงเรียนอนุบาลจุมพล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 วุฒิกการศึกษา ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

3.2.6.4 นายอำพันธ์ นิโรธร ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนชายบ้านอุเบกขา วุฒิกศึกษานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.2.6.5 นางละออง สุดหนองบัว ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียน สุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 วุฒิกการศึกษา ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม

นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้แบบประเมิน ความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและจุดมุ่งหมาย โดยการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ใช้สูตรของ Rovinelli และ Hambleton (ยูทธ ไทยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม, 2553: 181)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นหลักที่ศึกษา
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ทุกข้อ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ที่ใช้ได้ (ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00) ของ คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2558: 104)

3.2.7 นำเครื่องมือที่ผ่านการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้ว ไปทดลอง ใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการพัฒนาการนับถือตนเองของนักเรียน ที่ศูนย์อบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุขิตา จังหวัดนครปฐม โดยทำการทดลองใช้เครื่องมือกับ กลุ่มทดลองซึ่งไม่ใช่ประชากรในการวิจัย จำนวน 20 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพ ดังนี้

3.2.7.1 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้วิธีหาค่าความสัมพันธ์ (r_{xy}) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) คำนวณโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2558: 98)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์
	X	แทน	คะแนนข้อ 1 ของแต่ละคน
	Y	แทน	คะแนนรวมของข้อคำถามทุกข้อของแต่ละคน

3.2.7.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ มาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 125-126)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อ
	$\sum s_i^2$	แทน	คะแนนรวมความแปรปรวนแต่ละข้อ
	s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

โดยผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ระหว่าง 0.238 – 0.774 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.975 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ระหว่าง 0.311 – 0.756 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.894

3.2.8 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนฟ้าใสวิทยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลต่อผู้อำนวยการโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดกระทำข้อมูล

5.1.1 ตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน มา พบว่า แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.1.2 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนต่อไปนี้

มากที่สุด ตรวจให้ 5 คะแนน

มาก	ตรวจให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ตรวจให้	3	คะแนน
น้อย	ตรวจให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ตรวจให้	1	คะแนน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

5.2.1 ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distributions) และร้อยละ (Percentages)

5.2.2 ตอนที่ 2 เป็นข้อความสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	แปลความว่า	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	แปลความว่า	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	แปลความว่า	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	แปลความว่า	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	แปลความว่า	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาลำปางบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. ขั้นตอนดำเนินการดำเนินการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้
 - 1.1 วิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ในการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา โดยนำผลข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index : PNI_(modified)) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$PNI_{(\text{modified})} = \frac{(I - D)}{D}$$

เมื่อ $PNI_{(\text{modified})}$ แทน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ
 จำเป็นแบบปรับปรุง
 I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์
 D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

1.2 ศึกษาแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเอง จากการศึกษาดูงานและการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน คือ ศูนย์อบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุขิตา จังหวัดนครปฐม และโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ จำนวนรวม 6 คน และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

1.3 ออกแบบแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา โดยนำผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทาง และผลการศึกษานโยบายพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเอง จากข้อ 1.2 มาใช้จัดทำ ร่างแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน (ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกับการวิจัยระยะที่ 1)

1.5 วิเคราะห์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของศูนย์อบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุขิตา จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 คน และโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 3 คน รวม 6 คน

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 5 คน (ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกับการวิจัยระยะที่ 1)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ มี 2 ประเภท ดังนี้

3.1.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ใช้ในการสัมภาษณ์

3.1.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

3.2.1 แบบสัมภาษณ์ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2.1.2 กำหนดประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้ครบถ้วนครอบคลุม ตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย

3.2.1.3 กำหนดรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.2.1.4 นำแบบสัมภาษณ์ การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความเป็นปรนัยหรือความชัดเจนทางภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.1.6 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2.2 แบบประเมินแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.2.2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบประเมิน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2.2.2 กำหนดประเด็นหลักที่จะประเมินให้ครบถ้วนครอบคลุม ซึ่งประกอบด้วย แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.2.2.3 กำหนดรูปแบบของแบบประเมิน เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ

3.2.2.4 เขียนแบบประเมินแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ฉบับร่าง

3.2.2.5 นำแบบประเมินแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความเป็นปรนัยหรือความชัดเจนทางภาษาของแนวทางแต่ละข้อ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.2.6 ปรับปรุงข้อความตามข้อเสนอแนะ และจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ประเมินต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอบหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

4.2 ดำเนินการศึกษาดูงาน หน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน โดยผู้วิจัยเดินทางไปศึกษาดูงานและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4.3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดทำข้อมูล

5.1.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยทำการตรวจสอบผลการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

5.1.2 ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ผู้วิจัยนำแบบประเมินทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการตอบ พบว่ามีการตอบครบทุกข้อทุกฉบับตามที่ต้องการ จึงทำการตรวจให้คะแนนแบบประเมินตามเกณฑ์ ดังนี้

มากที่สุด	ตรวจให้	5	คะแนน
มาก	ตรวจให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ตรวจให้	3	คะแนน
น้อย	ตรวจให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ตรวจให้	1	คะแนน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 การวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยนำผลข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index : PNI_(modified)) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

5.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

5.2.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง แนวทางมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
ในระดับน้อยที่สุด

และพิจารณาคัดเลือกแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน
โรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คือ ความเหมาะสม และความเป็นไป
ได้ของแนวทางมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 117)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
N	แทน จำนวนประชากร
D	แทน สภาพปัจจุบัน
I	แทน สภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{(modified)}$	แทน ความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ระยะที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง
2. ระยะที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. ระยะที่ 3 ผลการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระยะที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง
ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเองและผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 32 ตัวชี้วัด รายละเอียดขององค์ประกอบ ตัวชี้วัด และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ดังในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของ องค์ประกอบของการนับถือตนเอง โดยรวม

ที่	องค์ประกอบของการนับถือตนเอง	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1.	ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง			
1.1	การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง	4.28	0.54	มาก
1.2	การจัดการทางอารมณ์	4.40	0.56	มาก
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ	4.30	0.47	มาก
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน	4.36	0.49	มาก
	รวม	4.34	0.52	มาก
2.	ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น			
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	4.30	0.80	มาก
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี	4.45	0.69	มาก
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม	4.50	0.51	มากที่สุด
	รวม	4.42	0.67	มาก
	โดยรวม	4.37	0.58	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการนับถือตนเอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 2 องค์ประกอบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และองค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 6 องค์ประกอบ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบ การนับถือตนเอง ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง

ที่	องค์ประกอบของการนับถือตนเอง	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1.	ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง			
1.1	การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง			
1.1.1	มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจภาพลักษณ์ของตนเอง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ ทักษะสติ กิริยาท่าทาง การพูด เป็นต้น	4.00	0.00	มาก
1.1.2	ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง	4.80	0.45	มากที่สุด
1.1.3	เข้าใจความแตกต่างและความไม่สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของมนุษย์	4.40	0.55	มาก
1.1.4	ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ	4.00	0.71	มาก
1.1.5	มีการพัฒนาข้อดีและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ	4.20	0.45	มาก
	รวม	4.28	0.54	มาก
1.2	การจัดการทางอารมณ์			
1.2.1	รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อุนเฉียว ริษยา เป็นต้น	4.60	0.55	มากที่สุด
1.2.2	รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ร่าเริงและเป็นไปในทางที่ดี	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2.3	มีความหนักแน่นทางอารมณ์ ไม่อ่อนไหวง่าย	4.40	0.55	มาก
1.2.4	ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ	4.20	0.45	มาก
1.2.5	มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดีและมีความสุขกับสิ่งรอบตัว	4.00	0.71	มาก
1.2.6	สามารถชี้แนะตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีได้	4.40	0.55	มาก
	รวม	4.40	0.56	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบของการนับถือตนเอง	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ			
1.3.1	เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.60	0.55	มากที่สุด
1.3.2	มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.00	0.00	มาก
1.3.3	มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ	4.20	0.45	มาก
1.3.4	มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อดสาหะ และมีแบบแผนในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.40	0.55	มาก
	รวม	4.30	0.47	มาก
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน			
1.4.1	มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุยั่ววนต่าง ๆ	4.40	0.55	มาก
1.4.2	รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม	4.20	0.45	มาก
1.4.3	มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว	4.60	0.55	มากที่สุด
1.4.4	มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่ววน	4.40	0.55	มาก
1.4.5	เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียน การงาน และการสร้างชาติ	4.20	0.45	มาก
	รวม	4.36	0.49	มาก
	โดยรวม	4.34	0.52	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการนับถือตนเอง ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาเป็นรายองค์ประกอบย่อย พบว่า องค์ประกอบย่อยทั้ง 4 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมรวมอยู่ในระดับมาก

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของการนับถือตนเอง ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น

ที่	องค์ประกอบของการนับถือตนเอง	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว			
2.1.1	เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง	3.80	0.84	มาก
2.1.2	มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	4.80	0.45	มากที่สุด
2.1.3	เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว	4.40	0.89	มาก
2.1.4	มีความเสียสละเพื่อครอบครัว สมาชิกในครอบครัว	4.20	0.84	มาก
	รวม	4.30	0.80	มาก
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี			
2.2.1	การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	4.20	0.84	มาก
2.2.2	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	4.40	0.89	มาก
2.2.3	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2.4	ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น	4.60	0.55	มากที่สุด
	รวม	4.45	0.69	มาก
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม			
2.3.1	การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น	4.60	0.55	มากที่สุด
2.3.2	เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม	4.40	0.55	มาก
2.3.3	มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม	4.20	0.45	มาก
2.3.4	มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
	รวม	4.50	0.51	มาก
	โดยรวม	4.42	0.67	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของการนับถือตนเอง ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบย่อย พบว่า องค์ประกอบย่อยทั้ง 3 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระยะที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	15	50.00
หญิง	15	50.00
รวม	30	100.00
2. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	33.33
ปริญญาตรี	15	50.00
สูงกว่าปริญญาตรี	5	16.67
รวม	30	100.00
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1 – 5 ปี	24	80.00
6 – 10 ปี	1	3.33
11 ปีขึ้นไป	5	16.67
รวม	30	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนร้อยละ 50 ต่อ 50 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 50.00) และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี (ร้อยละ 80.00)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ปรากฏดังตาราง 10-12

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา โดยรวม

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	ระดับความคิดเห็น					
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง						
1.1	การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง	3.85	0.62	มาก	4.50	0.90	มาก
1.2	การจัดการทางอารมณ์	4.06	0.70	มาก	4.52	0.74	มากที่สุด
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ	3.76	0.65	มาก	4.40	0.73	มาก
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน	3.88	0.58	มาก	4.45	0.76	มาก
	รวม	3.90	0.65	มาก	4.47	0.79	มาก
2.	ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น						
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	3.96	0.91	มาก	4.51	0.62	มากที่สุด
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี	4.02	0.91	มาก	4.63	0.73	มากที่สุด
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม	4.11	1.20	มาก	4.66	0.69	มากที่สุด
	รวม	4.03	1.01	มาก	4.60	0.69	มากที่สุด
	โดยรวม	3.95	0.81	มาก	4.52	0.75	มากที่สุด

จากตาราง 10 สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ สภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย

องค์ประกอบพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 4 องค์ประกอบ และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 องค์ประกอบ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	ระดับความคิดเห็น					
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง						
1.1	การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง						
1.1.1	มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจภาพลักษณ์ของตนเอง ได้แก่ รูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพ ทักษะสติ กิริยาท่าทาง การพูด เป็นต้น	3.77	0.73	มาก	4.43	0.90	มาก
1.1.2	ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง	3.90	0.40	มาก	4.57	0.73	มากที่สุด
1.1.3	เข้าใจความแตกต่างและความไม่สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของมนุษย์	3.93	0.64	มาก	4.20	0.89	มาก
1.1.4	ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ	4.00	0.45	มาก	4.50	1.14	มาก
1.1.5	มีการพัฒนาข้อดีและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ	3.63	0.76	มาก	4.80	0.76	มากที่สุด
	รวม	3.85	0.62	มาก	4.50	0.90	มาก
1.2	การจัดการทางอารมณ์						
1.2.1	รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว ริษยา เป็นต้น	4.17	0.70	มาก	4.37	0.76	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของ นักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	ระดับความคิดเห็น					
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.2.2	รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ราบรื่น และเป็นไปในทางที่ดี	4.27	0.45	มาก	4.50	0.82	มาก
1.2.3	มีความหนักแน่นทางอารมณ์ ไม่อ่อนไหวง่าย	4.40	0.67	มาก	4.57	0.50	มากที่สุด
1.2.4	ใช้เหตุผลในการตัดสินใจต่าง ๆ	3.73	0.69	มาก	4.53	0.78	มากที่สุด
1.2.5	มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมีความสุขกับ สิ่งรอบตัว	3.93	0.78	มาก	4.50	0.78	มาก
1.2.6	สามารถชี้นำตนเองไม่ให้เกิดเป็นทาส ของอารมณ์ที่ไม่ดีได้	3.87	0.68	มาก	4.63	0.76	มากที่สุด
	รวม	4.06	0.70	มาก	4.52	0.74	มากที่สุด
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อ ความสำเร็จ						
1.3.1	เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และ ความสามารถในการเรียนหรือการ ทำงานของตนเอง และความแตกต่าง ระหว่างบุคคล	3.80	0.96	มาก	4.33	0.80	มาก
1.3.2	มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของ ตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.90	0.31	มาก	4.47	0.78	มาก
1.3.3	มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่ง ต่าง ๆ จนสำเร็จ	3.60	0.50	มาก	4.37	0.72	มาก
1.3.4	มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีแบบแผนในการเรียน และการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	3.73	0.64	มาก	4.43	0.63	มาก
	รวม	3.76	0.65	มาก	4.40	0.73	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	ระดับความคิดเห็น					
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน						
1.4.1	มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุต่างๆ	3.57	0.50	มาก	4.57	0.68	มากที่สุด
1.4.2	รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม	3.97	0.67	มาก	4.70	0.53	มากที่สุด
1.4.3	มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว	4.10	0.40	มาก	4.33	0.80	มาก
1.4.4	มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่วยวน	4.23	0.43	มาก	4.83	0.53	มากที่สุด
1.4.5	เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียน การงาน และการสร้างความคิด	3.53	0.51	มาก	3.80	0.81	มาก
	รวม	3.88	0.58	มาก	4.45	0.76	มาก
	โดยรวม	3.90	0.65	มาก	4.47	0.79	มาก

จากตาราง 11 สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบย่อยพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ

สภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบย่อยพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 องค์ประกอบ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	ระดับความคิดเห็น					
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว						
2.1.1	เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง	4.00	0.64	มาก	4.20	0.41	มาก
2.1.2	มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	4.13	0.68	มาก	4.67	0.48	มากที่สุด
2.1.3	เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว	3.70	1.24	มาก	4.70	0.60	มากที่สุด
2.1.4	มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	4.00	0.95	มาก	4.47	0.82	มาก
	รวม	3.96	0.91	มาก	4.51	0.62	มากที่สุด
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี						
2.2.1	การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	4.07	1.01	มาก	4.60	0.81	มากที่สุด
2.2.2	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	4.20	1.19	มาก	4.70	0.65	มากที่สุด
2.2.3	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม	3.53	0.51	มาก	4.47	0.73	มาก
2.2.4	ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น	4.27	0.58	มาก	4.73	0.74	มากที่สุด
	รวม	4.02	0.91	มาก	4.63	0.73	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	ระดับความคิดเห็น					
		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม						
2.3.1	การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น	4.17	1.26	มาก	4.77	0.77	มากที่สุด
2.3.2	เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม	4.03	1.27	มาก	4.73	0.58	มากที่สุด
2.3.3	มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม	4.23	1.14	มาก	4.60	0.50	มากที่สุด
2.3.4	มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคม ส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม	4.00	1.17	มาก	4.53	0.86	มากที่สุด
	รวม	4.11	1.20	มาก	4.66	0.69	มากที่สุด
	โดยรวม	4.03	1.01	มาก	4.60	0.69	มากที่สุด

จากตาราง 12 สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบย่อยพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ

สภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบย่อยพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ

3. ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียน
ฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3.1 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างการนับถือตนเองของ
นักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ
เสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาจากการวิจัยระยะที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่า
ดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{(modified)}$ เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีจากหน่วยงานต้นแบบ
ด้านการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน โดยผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น
ปรากฏผลดังตาราง 13 – 15

ตาราง 13 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงและลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้าง
การนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา โดยรวม

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของ นักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	I	D	$PNI_{modified}$	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
1.	ความรู้สึกรับคุณค่าที่เกิดจากตนเอง				
1.1	การเข้าใจตนเองและพึงพอใจใน ภาพลักษณ์ของตนเอง	4.50	3.85	0.17	1
1.2	การจัดการทางอารมณ์	4.52	4.06	0.11	3
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม เพื่อความสำเร็จ	4.40	3.76	0.17	1
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน	4.45	3.88	0.15	2
	รวม	4.47	3.90	0.15	
2.	ความรู้สึกรับคุณค่าที่เกิดจากการ ยอมรับของผู้อื่น				
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกใน ครอบครัว	4.51	3.96	0.14	2
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี	4.63	4.02	0.15	1
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม	4.66	4.11	0.13	3
	รวม	4.60	4.03	0.14	
	โดยรวม	4.52	3.95	0.14	

ตาราง 14 (ต่อ)

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	I	D	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1.2	การจัดการทางอารมณ์				
1.2.1	รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อุนเฉียว ริษยา เป็นต้น	4.37	4.17	0.05	4
1.2.2	รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ราบรื่น และเป็นไปในทางที่ดี	4.50	4.27	0.05	4
1.2.3	มีความหนักแน่นทางอารมณ์ ไม่อ่อนไหวง่าย	4.57	4.40	0.04	5
1.2.4	ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ	4.53	3.73	0.21	1
1.2.5	มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมีความสุขกับสิ่งรอบตัว	4.50	3.93	0.14	3
1.2.6	สามารถชี้แนะตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีได้	4.63	3.87	0.20	2
	รวม	4.52	4.06	0.11	
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ				
1.3.1	เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.33	3.80	0.14	4
1.3.2	มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.47	3.90	0.15	3
1.3.3	มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ	4.37	3.60	0.21	1
1.3.4	มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีแบบแผนในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.43	3.73	0.19	2
	รวม	4.40	3.76	0.17	

ตาราง 14 (ต่อ)

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	I	D	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน				
1.4.1	มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุ ยั่ววนต่าง ๆ	4.57	3.57	0.28	1
1.4.2	รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม	4.70	3.97	0.18	2
1.4.3	มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว	4.33	4.10	0.06	5
1.4.4	มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่ววน	4.83	4.23	0.14	3
1.4.5	เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียน การงาน และการสร้างชาติ	3.80	3.53	0.08	4
	รวม	4.45	3.88	0.15	
	โดยรวม	4.47	3.90	0.15	

จากตาราง 14 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง สามารถนำเสนอในแต่ละองค์ประกอบย่อยได้ดังนี้

1. การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง เรียงลำดับตัวชี้วัดตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีการพัฒนาข้อดีและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ ลำดับที่ 2 มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจภาพลักษณ์ของตนเอง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ ทักษะคิด กิริยาท่าทาง การพูด เป็นต้น ลำดับที่ 3 ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง ลำดับที่ 4 ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ และลำดับที่ 5 เข้าใจความแตกต่างและความไม่สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของมนุษย์

2. การจัดการทางอารมณ์ เรียงลำดับตัวชี้วัดตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ลำดับที่ 2 สามารถชี้แนะตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีได้ ลำดับที่ 3 มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมีความสุขกับสิ่งรอบตัว ลำดับที่ 4 มีสองข้อ คือ รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อุนเฉียว ริษยา เป็นต้น และรู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ร่าเริงและเป็นไปในทางที่ดี และลำดับที่ 5 มีความหนักแน่นทางอารมณ์ ไม่อ่อนไหวง่าย

3. ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ เรียงลำดับตัวชี้วัดตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ ลำดับที่ 2 มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีแบบแผนในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ลำดับที่ 3 มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องและลำดับที่ 4 เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ความเข้มแข็งและความอดทน เรียงลำดับตัวชี้วัดตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุยั่ววนต่าง ๆ ลำดับที่ 2 รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ลำดับที่ 3 มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความ ยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่ววน ลำดับที่ 4 เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียน การงาน และการสร้างชีวิตที่ดี และลำดับที่ 5 มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว

ตาราง 15 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุงและลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	I	D	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว				
2.1.1	เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง	4.20	4.00	0.05	4
2.1.2	มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	4.67	4.13	0.13	2
2.1.3	เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว	4.70	3.70	0.27	1

ตาราง 15 (ต่อ)

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา	I	D	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
2.1.4	มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	4.47	4.00	0.12	3
	รวม	4.51	3.96	0.14	
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี				
2.2.1	การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	4.60	4.07	0.13	2
2.2.2	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	4.70	4.20	0.12	3
2.2.3	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม	4.47	3.53	0.26	1
2.2.4	ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น	4.73	4.27	0.11	4
	รวม	4.63	4.02	0.15	
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม				
2.3.1	การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น	4.77	4.17	0.14	2
2.3.2	เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม	4.73	4.03	0.17	1
2.3.3	มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม	4.60	4.23	0.09	4
2.3.4	มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม	4.53	4.00	0.13	3
	รวม	4.66	4.11	0.13	
	โดยรวม	4.60	4.03	0.14	

จากตาราง 15 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น สามารถนำเสนอในแต่ละองค์ประกอบย่อยได้ดังนี้

1. สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว เรียงลำดับตัวชี้วัดตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว ลำดับที่ 2 มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว ลำดับที่ 3 มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว และลำดับที่ 4 เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง

2. บทบาทของเพื่อนที่ดี เรียงลำดับตัวชี้วัดตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม ลำดับที่ 2 การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ลำดับที่ 3 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และลำดับที่ 4 ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น

3. บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม เรียงลำดับตัวชี้วัดตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม ลำดับที่ 2 มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม ลำดับที่ 3 การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น และลำดับที่ 4 มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม

3.2 ผลการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบปฏิบัติที่ดีด้านการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน คือ ศูนย์อบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุขิตา จังหวัดนครปฐม และโรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ จำนวนรวม 6 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง

ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เรื่องของภาพลักษณ์ของตนเองเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนช่วงวัยนี้ เราต้องเสริมสร้างให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง แม้ว่ารูปร่างหน้าตาจะด้อยแต่คนทุกคนก็ต้องมีข้อดีอย่างอื่น เราต้องช่วยให้นักเรียนมองเห็นข้อดีตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานความภาคภูมิใจตนเอง...”

(ผู้บริหาร, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

“...หน่วยงานด้านความยุติธรรม มีหน้าที่ให้ความเป็นธรรมกับทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะเมื่อผู้ต้องหาเป็นผู้เยาว์ จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจมากกว่าผู้ใหญ่ เพราะผู้เยาว์ที่ขาดผู้ให้ความดูแลเอาใจใส่ ย่อมจะก้าวผิดพลาดได้มากบ้างน้อยบ้าง ในการเยียวยาเด็กทั้งด้านร่างกายและสติปัญญา ตามหลักการต้องให้เด็กรักตนเองก่อน มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและมั่นใจได้ว่าตนเองเป็นที่รักและเป็นที่ต้องการของสังคม ซึ่งต้องสร้างความรู้สึกนี้ขึ้นในตัวเด็กแต่ละคน...”

(ผู้บริหาร, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

“...เด็กควรได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างตนเอง และเพื่อน ๆ และความแตกต่างของเพื่อนแต่ละคนทั้งในด้านรูปร่างหน้าตา ความสามารถ ความคิด คำพูด การกระทำ การเกี่ยวข้องหรือพูดคุยสนทนากับเพื่อนแต่ละคน ซึ่งต้องใช้วิธีการที่ต่างกันตามการที่จะเข้ากับเพื่อนนั้น เด็กควรต้องรู้ว่าเพื่อนชอบหรือไม่ชอบอะไร...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

สรุป การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง หน่วยงานต้นแบบทำความเข้าใจกับเด็กทุกคนที่อยู่ในการดูแล ทั้งในชั้นเรียนและเป็นรายบุคคล เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล คนทุกคนเกิดมามีความแตกต่างกัน บางคนมีหน้าตาดี บางคนหน้าตาขี้เหร่ บางคนสมประกอบ บางคนไม่สมประกอบ แต่สิ่งที่เด็ก ๆ ของบ้านมุทิตามีความโชคดี คือ ทุกคนมีร่างกายและมีสุขภาพแข็งแรง รูปลักษณ์ของคนนั้น เราสามารถดูแลให้ดูดีได้ การที่จะทำให้ตนเองดูดีในการอยู่ในสังคมนั้น ต้องรู้จักดูแลสุขภาพร่างกาย ให้สะอาด แต่งกายสะอาด เสื้อผ้า หน้าผม ควรต้องให้ดูดีและเรียบร้อย อาจไม่ต้องใส่เสื้อผ้าราคาแพง แต่ขอให้มีการรักษาความสะอาด บ้านมุทิตาให้การอบรมเด็ก ๆ เสมอว่า สิ่งที่เป็นเครื่องประดับที่ดีที่สุดของคนเรา คือ คำพูดที่สุภาพ เรียบร้อย และกิริยาท่าทางที่ดีสุภาพเรียบร้อย เด็ก ๆ จะได้รับการปลูกฝังให้รู้จักสำรวจตนเองในทุก ๆ วันทั้งความเรียบร้อยของร่างกาย ผมยาว เล็บ ตัดสั้นไม่ยาว และรักษาความสะอาดเสมอ คำพูดคำจาต้องให้สุภาพและใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวล กิริยาท่าทางเรียบร้อย ซึ่งแม้ว่าจะมีเด็กที่ทำได้บ้าง บางคนทำไม่ได้แต่เด็ก ๆ จะเข้าใจว่าสถานการณ์ที่อยู่กับผู้ใหญ่เขาจะต้องวางตัวอย่างไร สิ่งที่สำคัญคือ การดูแล เอาใจใส่ ใกล้ชิดกับเด็ก การให้ความเข้าใจ รับฟัง การโอบกอด และการจริงใจกับเด็ก สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กกล้าที่จะเปิดใจและยอมรับฟังและปฏิบัติตามได้

3.2.2 การจัดการทางอารมณ์

ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...การดูแลและแนะนำนักเรียนให้จัดการด้านอารมณ์ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากสำหรับเด็กวัยรุ่น ครูจำเป็นต้องใกล้ชิดเด็กและสร้างความไว้วางใจให้แก่เด็ก เด็กจะต้องรู้จักจับความรู้สึกและอารมณ์ของตอนที่เกิดขึ้น เพื่อให้รู้เท่าทันและควบคุมอารมณ์ตนเองได้...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

“...การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กนั้น ต้องให้เด็กได้เรียนรู้โทษของความโกรธ และอารมณ์ด้านลบ ที่ส่งผลเสียทั้งต่อตัวเด็กและผู้อื่น เช่นข่าวที่มีปรากฏให้เห็นตามโทรทัศน์ ผลเสียของการตกเป็นทาสของอารมณ์ แล้วจึงสอนแนะวิธีการแก้ไข วิธีการปรับอารมณ์...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

สรุป การจัดการด้านอารมณ์ดูเหมือนจะเป็นเรื่องยากมากสำหรับเด็ก ๆ เพราะวุฒิภาวะของเด็ก และสภาพภูมิหลังของเด็ก ทำให้เด็กส่วนใหญ่มีความกดดันทางอารมณ์

การดูแลเด็กเหล่านี้ เราต้องให้ความจริงใจ ให้อภัยเป็นหลัก การอบรมและชี้แนะให้ได้รู้จักผลเสีย หายที่เกิดขึ้นจากการไม่ระงับอารมณ์ เด็ก ๆ จะต้องเรียนรู้การสภาวะการเกิดของอารมณ์ สังเกต สภาพจิตใจและความคิดของตนเอง และรู้จักระงับอารมณ์ที่ไม่ดี ครูผู้ดูแลจะให้คำแนะนำเด็กให้ มอบภาพรวมของสิ่งต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในขณะที่เกิดสถานการณ์กตนั้น เช่น เมื่อโกรธ ให้นับ 1 ถึง 100 จนกว่าจะหายโกรธ แล้วพิจารณาว่าถ้าเราแสดงพฤติกรรมหรือพูดในสิ่งที่ไม่ดีออกไป ใคร ที่จะได้รับผลกระทบจากสิ่งนั้นบ้าง และตัวเด็กจะได้ผลกระทบอย่างไร การรู้จักหักห้ามอารมณ์มี ความสำคัญและจำเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งเด็กต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการฝึกฝน

3.2.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ

ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...การสอนให้เด็กมีความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม เป็นสิ่งสำคัญมาก เด็กจะสามารถดูแลตัวเองได้ในอนาคต จะต้องเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่น อดทน และเพียรพยายามทำสิ่ง ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ ในการสอนด้านอาชีพ เราจะพาเด็กคิดและปฏิบัติเป็นขั้นตอน ที่ สำคัญคือ มุ่งในการวางแผนการทำงาน ผลสำเร็จของการทำงานที่จะต้องทำให้เสร็จตามแผนที่วางไว้ การรักษาคำพูดหรือรักษาสัจจะต่อตนเองและผู้อื่น เป็นสิ่งสำคัญ เช่น ถ้ารับปากว่าจะทำงานให้เสร็จ นักเรียนจะต้องเห็นคุณค่าของสัจจะที่ตนเองได้กล่าวไว้ และทำตามให้สำเร็จ...”

(ผู้บริหาร, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

“...การปลูกฝังเด็กให้ยึดคติ ค่าของคนอยู่ที่ผลของงานในการดำเนินชีวิต ปลูกฝังให้เด็กรู้จักให้ความสำคัญกับงานและคุณค่าของผลงานของตนเอง เป็นสิ่งสำคัญมาก เป็น พื้นฐานให้เด็กเข้มแข็งและนับถือตนเองต่อไปในอนาคต...”

(ผู้บริหาร, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

สรุป บ้านมุตตา ให้การปลูกฝังเด็ก ๆ ทุกคนให้รู้จักอดทนและสร้างผลงาน ทั้งการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความพยายาม เพราะเด็กทุกคนเมื่อเติบโตขึ้น จะต้องดูแลตนเองและหาเลี้ยงชีวิตของตนเอง ดังนั้น การทำงานทุกอย่าง เด็ก ๆ จะต้องทุ่มเท และเพียรพยายามอย่างเต็มที่ ที่สำคัญเมื่อเราทำงานแล้ว ก็ต้องรู้จักอดออม และใช้ทรัพย์สินที่ได้จาก การทำงานอย่างเหมาะสมไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักเก็บ รู้จักจ่าย เพื่อให้ทรัพย์สินพอกพูน งามงายขึ้น เด็ก ๆ ทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย จะต้องเชื่อมั่นว่าตนเองนั้น สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับหมายได้จนประสบความสำเร็จ โดยใช้วิธีการค่อย ๆ ทำทีละน้อย จน สำเร็จจุลวง ทุกสิ่งที่ครูมอบหมายให้ทำ ไม่ว่าจะป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียน และหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายให้รับผิดชอบ เด็กทุกคนต้องรู้จักสร้างผลงานของตนเองให้เกิดขึ้น เพราะการที่จะเป็นคนที่ มีคุณค่า จะต้องมึผลงานที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

3.2.4 ความเข้มแข็งและความอดทน

ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ความอดทนนั้น เป็นสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ครูมีวิธีการแนะนำให้เด็กวางแผนการทำงาน และทำงานโดยไม่สร้างความวิตกกังวลหรือสร้างภาระทางจิตใจแก่ตนเอง แต่จะสอนให้เด็กรู้จักทำงานไปเรื่อย ๆ เหนื่อยก็พัก แต่ก็ต้องมุ่งมั่นทำให้สำเร็จตามระยะเวลาหรือแผนที่วางไว้...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

“...การสอนให้เด็กเป็นคนเข้มแข็งและอดทน จะต้องให้เด็กยอมรับตนเองก่อนในด้านความแตกต่างระหว่างตนและคนอื่น ความสามารถที่ต่างกัน ความได้เปรียบของรูปร่าง ข้อดี ข้อด้อยของตนเอง และให้เด็กรู้จักเลือกใช้จุดเด่นของตนเอง ให้เด็กรู้จักคุณค่าของตัวเอง ตั้งเป้าหมายที่เป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เพื่อไม่ให้เกิดความคาดหวัง เช่น เมื่อทำงานสำเร็จ เราอาจจะได้รับคำชมจากครูหรือเพื่อน และก็อาจจะได้รับคำตำหนิจากครูหรือเพื่อน แต่สิ่งที่เราจะได้รับอย่างแน่นอนคือความภาคภูมิใจในผลงานของเรา ซึ่งเราจะต้องทำให้ดีที่สุด ส่วนคนอื่นนั้นเราไม่สามารถบังคับหรือบอกเขาได้ว่าจะต้องชื่นชมหรือยินดีกับเรา...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

สรุป การดูแลเด็ก ๆ ของบ้านมุติดา ให้มีความเข้มแข็งและอดทนนั้น เราใช้วิธีการมอบหมายงานให้เด็ก ๆ ทำ เช่น การฝึกอาชีพต่าง ๆ ให้เด็ก ๆ ได้รับฝึกหัด และเพียรพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้นให้สำเร็จ แม้ว่าจะพบกับปัญหาอุปสรรค ก็ให้เด็กมีความเข้มแข็งและอดทน โดยเด็กต้องเรียนรู้การอดทนต่อความยากลำบากที่ต้องลงมือทำ อดทนต่อความทุกข์ ความเหน็ดเหนื่อย และสิ่งต่าง ๆ ที่มากระทบต่อจิตใจในขณะที่ทำงาน อารมณ์และบุคคลที่จะทำให้เกิดความท้อแท้ ท้อถอยและเบื่อบ่น โดยครูจะเป็นผู้ดูแลและคอยให้คำแนะนำในการจัดการกับงานและปัญหาต่าง ๆ

3.2.5 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เราจะต้องเข้าใจดีกว่า เด็กส่วนใหญ่เคยผิดหวังมาแล้วกับครอบครัว แม้ว่าเขาจะเป็นคนผิดหรือไม่ก็ตาม เราไม่ควรจะให้เด็กต้องโทษพ่อ แม่ หรือครอบครัว เราจะต้องช่วยให้เด็กปล่อยวางความผิดหวังนั้น พ่อ แม่ ก็เป็นคนคนหนึ่ง มีโกรธ เกลียด โมโห ทุกข์ เด็กควรจะให้ความเข้าใจแก่พ่อ แม่ เพราะพ่อแม่ก็ผิดหวังเรื่องครอบครัวเช่นกัน แทนที่จะโทษพ่อ แม่ เด็กควรมองอนาคตข้างหน้าของตนเอง ที่เด็กต้องดูแลด้วยตนเอง และต้องเข้าใจว่าเราเป็นผู้โชคดี

ที่ได้เกิดเป็นคนไทย เกิดมาครบอายุ 32 และต้องใช้พลังงานที่ดีนี้ สร้างประโยชน์ให้กับตนเอง สังคมและประเทศชาติ...”

(ผู้บริหาร, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

“...ครูทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างเด็กและครอบครัว ครูให้คำแนะนำ แก่ผู้ปกครอง พ่อ แม่ อยู่เสมอ ให้เข้าใจความคิดและการกระทำของเด็ก และก็คอยแนะนำพร่ำสอนเด็กอยู่เสมอ ให้เข้าใจผู้ปกครอง พ่อ แม่ ไม่เรียกร้องหาความรัก และให้เป็นผู้ที่ให้ความรัก ครอบครัว คือ สิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานของชีวิต การเข้าใจครอบครัวของตนเองและสมาชิกในครอบครัวถือเป็นหน้าที่สำคัญของสมาชิกทุกคน เมื่อทุกคนเป็นผู้ให้จะทำให้ครอบครัวอยู่รอดและผ่านวิกฤตไปได้...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

สรุป ครอบครัวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เด็กส่วนใหญ่ของบ้านมุติมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และขาดความรักและความเข้าใจจากครอบครัว การร้องขอความเข้าใจจากครอบครัวหรือการยอมรับจากครอบครัวเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก สิ่งที่เราช่วยเหลือเด็กในเรื่องนี้ คือ การปลูกฝังให้เด็กมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ รู้จักตอบแทนพระคุณของพ่อแม่โดยไม่มีเงื่อนไข ว่าพ่อแม่ต้องรักและทำดีต่อเด็ก เพราะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำหนดให้เป็นเช่นนั้นได้ในบางกรณี ทางบ้านมุติทำได้ทำหน้าที่เป็นคนกลาง เป็นผู้ประสานและขอความร่วมมือจากครอบครัวให้มีความเข้าใจเด็ก การปลูกฝังให้เด็กเป็นผู้ให้ความรักและยอมรับครอบครัว ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสม มากกว่าที่เด็กจะร้องขอหรือเรียกร้องการยอมรับจากครอบครัว

3.2.6 บทบาทของเพื่อนที่ดี

ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...จริง ๆ แล้วคนทุกคนเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน สิ่งนี้เป็นพื้นฐานของสังคม สำหรับเด็กในบ้านมุติตา เพื่อนมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพื่อนช่วยเติมเต็มชีวิตให้กับเด็กโดยเฉพาะวัยรุ่น เด็กจะชอบพูดคุยอยู่กับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ดังนั้น การดูแลเด็กในเรื่องเพื่อน เราจึงสอนให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดี ไม่เอาเปรียบ ไม่พาเพื่อนทำสิ่งที่ไม่ดี รู้จักส่งเสริมและช่วยเหลือเพื่อนด้วยความจริงใจ เพราะเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตร หาได้ยากในสภาพสังคมปัจจุบัน...”

(ผู้บริหาร, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

“...การส่งเสริมด้านความสัมพันธ์และมิตรภาพระหว่างเพื่อนในช่วงวัยรุ่น ถือเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม เด็กในวัยนี้จะทำอะไรตามกลุ่มเพื่อน และต้องการการยอมรับจากเพื่อน การยอมรับจากเพื่อนเด็กไม่จำเป็นจะต้องทำพฤติกรรมที่รุนแรงหรือเสี่ยง ให้เพื่อนยอมรับนับถือ แต่ครูฝึกให้เด็กเป็นเพื่อนที่ดี โดยมีความปรารถนาดีต่อตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

สรุป บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับเด็ก ๆ มากที่สุดคือ เพื่อน
เพื่อนเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้เด็กไม่ว่าเพศ มีคนร่วมเล่น ร่วมเรียน และร่วมทำงานไปด้วยกัน
การดูแลเด็กให้ปฏิบัติตัวในบทบาทของเพื่อนที่ดี เป็นสิ่งจำเป็น เพราะเมื่อเด็กรู้และเข้าใจการปฏิบัติ
ตัวเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น เขาก็จะสามารถสร้างเพื่อนที่ดีให้กับตัวเองได้ด้วย

3.2.7 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

ผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี
ในการเสริมสร้างการนับถือตนเองให้แก่เด็กและเยาวชน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เด็กควรเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยมีส่วนร่วมและให้การช่วยเหลือ
กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ถือเป็นการทำงานหน้าที่ในฐานะนักเรียนและสมาชิกของสังคม การไม่สร้าง
ความเดือดร้อน เช่น เพียงแค่ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ก็เป็นการไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม
สิ่งเล็ก ๆ ที่เริ่มต้นได้จากตัวเด็ก การทำเพื่อผู้อื่นถือเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

“...กิจกรรมของบ้านมูทิตาที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมแก่เด็ก
นั้นมีหลายกิจกรรม เช่น การประกวดดนตรีโฟล์คซอง การประกวดนักพูด การประกวดตกแต่ง
สวน เด็กสามารถเข้าร่วมประกวด และร่วมให้กำลังใจเพื่อน กิจกรรมเหล่านี้เป็นการฝึกทักษะการ
เข้าสังคมสำหรับเด็กได้เป็นอย่างดี...”

(ครู, มกราคม 2562: สัมภาษณ์)

สรุป การปลูกฝังให้เด็กเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ต้องให้เด็กได้เข้าสังคม
มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม และให้เด็กได้ตระหนักและทำความเข้าใจการปฏิบัติ
ตัวเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การมีส่วนร่วมในการดูแลสังคม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม

3.3 การออกแบบร่างแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีจากหน่วยงานต้นแบบ ผู้วิจัยได้ออกแบบร่างแนวทางการ
นับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2
องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 41 แนวทาง ดังนี้

- องค์ประกอบหลัก 1 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง
 - องค์ประกอบย่อย 1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง
 - 1.1.1 มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจภาพลักษณ์ทางกายของตนเอง ได้แก่
รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ เป็นต้น
 - 1.1.2 มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจทัศนคติเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ทัศนคติ
กิริยาท่าทาง การพูด การวางตัว เป็นต้น
 - 1.1.3 ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ
ภาพลักษณ์ของตนเอง

- 1.1.4 เข้าใจความแตกต่างและความไม่สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของมนุษย์
- 1.1.5 ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ
- 1.1.6 มีการพัฒนาข้อดีของตนเอง เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตนเองเสมอ
- 1.1.7 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ
- องค์ประกอบย่อย 1.2 การจัดการทางอารมณ์
- 1.2.1 รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์เสีย
- 1.2.2 รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ร่าเริงและเป็นไปในทางที่ดี
- 1.2.3 มีความหนักแน่นทางอารมณ์ มีเหตุผล ไม่อ่อนไหวง่าย
- 1.2.4 ใช้เหตุผลและไม่รีบร้อนในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ
- 1.2.5 มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมี
- 1.2.6 สามารถชี้แนะตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีได้
- 1.2.7 สามารถสะสางอารมณ์และความรู้สึกที่ไม่ดีออกจากจิตใจของตนเองได้
- องค์ประกอบย่อย 1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ
- 1.3.1 เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 1.3.2 มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 1.3.3 มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ
- 1.3.4 มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีแบบแผนในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
- 1.3.5 รู้จักการทำงานหรือการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างปล่อยวางไม่
- เคร่งเครียด
- องค์ประกอบย่อย 1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน
- 1.4.1 มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งย่ำแย่ยั่ววนต่าง ๆ
- 1.4.2 รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม
- 1.4.3 มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว
- 1.4.4 มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่ววน
- 1.4.5 เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียนหรือการทำงาน
- 1.4.6 เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการสร้างชีวิตเพื่อตนเองและส่วนรวม

องค์ประกอบหลัก 2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น

องค์ประกอบย่อย 2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

- 2.1.1 เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง
- 2.1.2 มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
- 2.1.3 เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกใน

ครอบครัว

- 2.1.4 มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
- 2.1.5 สามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบย่อย 2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี

- 2.2.1 การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- 2.2.2 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
- 2.2.3 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม
- 2.2.4 ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น
- 2.2.5 มีเจตนาที่ดีและมีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข

2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

- 2.3.1 การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน

โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น

- 2.3.2 เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม
- 2.3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม
- 2.3.4 มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม
- 2.3.5 มีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- 2.3.6 รักษาสุขภาพทางจิตใจของตนเองให้สงบใจร่มเย็น และเป็นประโยชน์

เหมาะสม

ต่อตนเองและผู้อื่น

3.4 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ปรากฏดังในตาราง 16 - 18

ศูนย์ บณุ ทิโต ชีเว

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม

ด้าน ที่	แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	ระดับความคิดเห็น					
		ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง						
1.1	การเข้าใจตนเองและพึงพอใจใน ภาพลักษณ์ของตนเอง	4.17	0.57	มาก	4.46	0.61	มาก
1.2	การจัดการทางอารมณ์	4.43	0.61	มาก	4.23	0.81	มาก
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม เพื่อความสำเร็จ	4.28	0.54	มาก	4.44	0.51	มาก
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน	4.33	0.55	มาก	4.20	0.71	มาก
	รวม	4.30	0.57	มาก	4.33	0.68	มาก
2.	ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการ ยอมรับของผู้อื่น						
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกใน ครอบครัว	4.36	0.57	มาก	4.52	0.51	มากที่สุด
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี	4.28	0.74	มาก	4.48	0.59	มาก
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม	4.13	0.57	มาก	4.40	0.56	มาก
	รวม	4.25	0.63	มาก	4.46	0.55	มาก
	โดยรวม	4.28	0.59	มาก	4.38	0.64	มาก

จากตาราง 16 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดการทางอารมณ์ ความเข้มแข็งและความอดทน และความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 1 ด้านและในระดับมาก 6 ด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้ดังนี้ สภาพ

ครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว บทบาทของเพื่อนที่ดี และการเข้าใจตนเองและพึงพอใจ
ในภาพลักษณ์ของตนเอง

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัด
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง

ด้าน ที่	แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ	ระดับความคิดเห็น					
		ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.1	การเข้าใจตนเองและพึงพอใจใน ภาพลักษณ์ของตนเอง						
1.1.1	มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจ ภาพลักษณ์ทางกายของตนเอง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ เป็นต้น	4.20	0.45	มาก	4.40	0.55	มาก
1.1.2	มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจ ทัศนคติเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ทัศนคติ กิริยาท่าทาง การพูด การวางตัว เป็นต้น	4.40	0.55	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
1.1.3	ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควร ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของ ตนเอง	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
1.1.4	เข้าใจความแตกต่างและความไม่ สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของ มนุษย์	4.00	0.71	มาก	4.40	0.55	มาก
1.1.5	ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของ ร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ	3.80	0.45	มาก	4.00	1.00	มาก
1.1.6	มีการพัฒนาข้อดีของตนเอง เพื่อ เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตนเอง เสมอ	4.00	0.71	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
1.1.7	ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ	4.20	0.45	มาก	4.40	0.55	มาก
	รวม	4.17	0.57	มาก	4.46	0.61	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

ด้าน ที่	แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ	ระดับความคิดเห็น					
		ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.2	การจัดการทางอารมณ์						
1.2.1	รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อุนเฉียว ริษยา เป็นต้น	4.20	0.84	มาก	4.00	1.00	มาก
1.2.2	รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ราบรื่น และเป็นไปในทางที่ดี	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
1.2.3	มีความหนักแน่นทางอารมณ์ มี เหตุผล ไม่อ่อนไหวง่าย	4.60	0.55	มากที่สุด	3.60	0.55	มาก
1.2.4	ใช้เหตุผลและไม่รีบร้อนในการตัดสินใจ เรื่องต่าง ๆ	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
1.2.5	มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมีความสุขกับ สิ่งรอบตัว	4.00	0.71	มาก	4.20	1.10	มาก
1.2.6	สามารถชี้นำตนเองไม่ให้ตกเป็นทาส ของอารมณ์ที่ไม่ดีได้	4.20	0.45	มาก	4.40	0.89	มาก
1.2.7	สามารถสละวางอารมณ์และความรู้สึก ที่ไม่ดีออกจากจิตใจของตนเองได้	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.89	มาก
	รวม	4.43	0.61	มาก	4.23	0.81	มาก
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม เพื่อความสำเร็จ						
1.3.1	เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และ ความสามารถในการเรียนหรือการ ทำงานของตนเอง และความแตกต่าง ระหว่างบุคคล	4.20	0.45	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3.2	มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของ ตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.60	0.55	มากที่สุด	4.00	0.00	มาก
1.3.3	มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่ง ต่าง ๆ จนสำเร็จ	4.20	0.45	มาก	4.40	0.55	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

ด้าน ที่	แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ	ระดับความคิดเห็น					
		ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.3.4	มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีแบบแผนในการเรียน และการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
1.3.5	รู้จักการทำงานหรือการทำหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมายอย่างปล่อยวางไม่ เคร่งเครียด	4.00	0.71	มาก	4.40	0.55	มาก
	รวม	4.28	0.54	มาก	4.44	0.51	มาก
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน						
1.4.1	มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือ หวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุ ยั่วชวนต่าง ๆ	4.20	0.45	มาก	4.00	0.71	มาก
1.4.2	รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือ ตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
1.4.3	มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและ กล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว	4.40	0.55	มาก	4.40	0.89	มาก
1.4.4	มีความอดทนข่มใจตนเองใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อ ความยากลำบาก อดทนต่อความ ทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทน ต่อความยั่วชวน	3.80	0.45	มาก	4.20	0.84	มาก
1.4.5	เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียนหรือ การทำงาน	4.60	0.55	มากที่สุด	3.80	0.84	มาก
1.4.6	เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการสร้าง ความดีเพื่อตนเองและส่วนรวม	4.20	0.45	มาก	4.20	0.45	มาก
	รวม	4.33	0.55	มาก	4.20	0.71	มาก
	โดยรวม	4.30	0.57	มาก	4.33	0.68	มาก

จากตาราง 17 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง พบว่า แนวทางมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น

ด้าน ที่	แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ	ระดับความคิดเห็น					
		ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกใน ครอบครัว						
2.1.1	เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิก ในครอบครัวของตนเอง	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2.1.2	มีความรักและปรารถนาดีต่อ ครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
2.1.3	เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือ ข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว	4.20	0.45	มาก	4.20	0.45	มาก
2.1.4	มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและ สมาชิกในครอบครัว	3.80	0.45	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
2.1.5	สามารถช่วยแบ่งเบาภาระของ ครอบครัวได้อย่างเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
	รวม	4.36	0.57	มาก	4.52	0.51	มากที่สุด
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี						
2.2.1	การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่น โดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	3.60	0.55	มาก	4.00	0.71	มาก
2.2.2	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับ ผู้อื่น	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

ด้าน ที่	แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ	ระดับความคิดเห็น					
		ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
2.2.3	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จัก โต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม	4.40	0.55	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2.4	ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
2.2.5	มีเจตนาที่ดีและมีความปรารถนาให้ ผู้อื่นมีความสุข	4.00	1.00	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
	รวม	4.28	0.74	มาก	4.48	0.59	มาก
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม						
2.3.1	การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น	4.20	0.45	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
2.3.2	เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้าง ความเดือดร้อนให้สังคม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก
2.3.3	มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม	3.80	0.84	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
2.3.4	มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคม ส่วนรวมตามโอกาสและความ เหมาะสม	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
2.3.5	มีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	3.80	0.45	มาก	4.40	0.89	มาก
2.3.6	รักษาภาวะทางจิตใจของตนเองให้ สงบ ใจร่มเย็น และเป็นประโยชน์ ต่อตนเองและผู้อื่น	4.00	0.00	มาก	4.00	0.00	มาก
	รวม	4.13	0.57	มาก	4.40	0.56	มาก
	โดยรวม	4.25	0.63	มาก	4.46	0.55	มาก

จากตาราง 18 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น พบว่า แนวทางมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น พบว่า แนวทางมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สามารถสรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ได้ตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สรุปผล

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้
 - 1.1 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง
 - 1.1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง
 - 1.1.2 การจัดการทางอารมณ์
 - 1.1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ
 - 1.1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน
 - 1.2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น
 - 1.2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
 - 1.2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี
 - 1.2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการนับถือตนเอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 2 องค์ประกอบมีความเหมาะสม โดยรวม

อยู่ในระดับมาก องค์กรประกอบย่อยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์กรประกอบ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 6 องค์กรประกอบ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์กรประกอบ พบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกองค์กรประกอบ ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์กรประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 องค์กรประกอบ และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 องค์กรประกอบ

ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง สามารถเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีสองด้าน คือ การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง และความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ ลำดับที่ 2 คือ ความเข้มแข็งและความอดทน และลำดับที่ 3 คือ การจัดการทางอารมณ์ ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น สามารถเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ บทบาทของเพื่อนที่ดี ลำดับที่ 2 คือ สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว และลำดับที่ 3 คือ บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

3. แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 องค์กรประกอบหลัก 7 องค์กรประกอบย่อย 41 แนวทาง ดังนี้ องค์กรประกอบหลัก 1 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง

องค์กรประกอบย่อย 1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง

1.1.1 มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจภาพลักษณ์ทางกายของตนเอง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ เป็นต้น

1.1.2 มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจทัศนคติเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ทัศนคติ กิริยาท่าทาง การพูด การวางตัว เป็นต้น

1.1.3 ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง

1.1.4 เข้าใจความแตกต่างและความไม่สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของมนุษย์

1.1.5 ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ

1.1.6 มีการพัฒนาข้อดีของตนเอง เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตนเอง
เสมอ

1.1.7 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ

องค์กรประกอบย่อย 1.2 การจัดการทางอารมณ์

1.2.1 รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อุนเฉียว ริษยา เป็นต้น

- 1.2.2 รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ราบรื่นและเป็นไปในทางที่ดี
- 1.2.3 มีความหนักแน่นทางอารมณ์ มีเหตุผล ไม่อ่อนไหวง่าย
- 1.2.4 ใช้เหตุผลและไม่รีบร้อนในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ
- 1.2.5 มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมีความสุขกับ
- สิ่งรอบตัว
- 1.2.6 สามารถชี้หน้าตนเองไม่ให้เกิดเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีได้
- 1.2.7 สามารถสะสมอารมณ์และความรู้สึกที่ไม่ดีออกจากจิตใจของตนเองได้
- องค์ประกอบย่อย 1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ
- 1.3.1 เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 1.3.2 มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 1.3.3 มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ
- 1.3.4 มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อุตสาหะ และมีแบบแผนในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
- 1.3.5 รู้จักการทำงานหรือการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างปล่อยวางไม่
- เคร่งเครียด
- องค์ประกอบย่อย 1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน
- 1.4.1 มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือ
- สิ่งยั่วยุยั่ววนต่าง ๆ
- 1.4.2 รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม
- 1.4.3 มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว
- 1.4.4 มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความ
- ยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่ววน
- 1.4.5 เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียนหรือการทำงาน
- 1.4.6 เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการสร้างชีวิตเพื่อตนเองและส่วนรวม
- องค์ประกอบหลัก 2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น
- องค์ประกอบย่อย 2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
- 2.1.1 เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง
- 2.1.2 มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
- 2.1.3 เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว
- 2.1.4 มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
- 2.1.5 สามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม
- องค์ประกอบย่อย 2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี
- 2.2.1 การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- 2.2.2 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
- 2.2.3 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม

2.2.4 ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น

2.2.5 มีเจตนาที่ดีและมีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข

องค์ประกอบย่อย 2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

2.3.1 การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน
โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น

2.3.2 เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม

2.3.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม

2.3.4 มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความ

เหมาะสม

2.3.5 มีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

2.3.6 รักษาภาวะทางจิตใจของตนเองให้สงบใจร่มเย็น และเป็นประโยชน์ต่อ

ตนเองและผู้อื่น

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดการทางอารมณ์ ความเข้มแข็งและความอดทน และความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่า แนวทางมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และในระดับมาก 6 ด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้ดังนี้ สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว บทบาทของเพื่อนที่ดี และการเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง

อภิปรายผล

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการนับถือตนเอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1.1) การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง 1.2) การจัดการทางอารมณ์ 1.3) ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ และ 1.4) ความเข้มแข็งและความอดทน และ 2) ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ 2.1) สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว 2.2) บทบาทของเพื่อนที่ดี และ 2.3) บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม สอดคล้องกับ Maslow (1970: 45) ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของการนับถือตนเองออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง และ 2) ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น และสอดคล้องกับ นครศรี นิลวงศ์ (2560: 239-253) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเอง ประกอบด้วย การกล้าแสดงออก การเห็นคุณค่าในตนเอง การยอมรับตนเอง การเคารพตนเอง การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความพอใจในตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการนับถือตนเอง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 2 องค์ประกอบมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 6 องค์ประกอบ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ และผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 องค์ประกอบ และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 องค์ประกอบ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แม้จะมีการดำเนินการด้านการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา แต่ก็พบสภาพที่พึงประสงค์หรือความต้องการในการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนให้มีเพิ่มขึ้น โดยมีความคิดเห็นด้านสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นริรัตน์ เบี้ยพัด (2558: 87-95) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีคาลโรเจอร์ประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมแนะแนว ด้านข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัญหาของผู้เรียน ยังต้องการพัฒนาการยอมรับนับถือตนเอง ในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพิ่มขึ้น

ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง สามารถเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีสองด้าน คือ การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง และความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ ลำดับที่ 2 คือ ความเข้มแข็งและความอดทน และลำดับที่ 3 คือ การจัดการทางอารมณ์ ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น สามารถเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ บทบาทของเพื่อนที่ดี ลำดับที่ 2 คือ สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว และลำดับที่ 3 คือ บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

3. แนวทางเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบย่อย 41 แนวทาง ดังนี้
องค์ประกอบหลัก 1 ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง องค์ประกอบย่อย 1.1) การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง ประกอบด้วย 7 แนวทาง คือ 1.1.1) มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจภาพลักษณ์ทางกายของตนเอง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ เป็นต้น

1.1.2) มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจทัศนคติเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ทัศนคติ กิริยาท่าทาง การพูด การวางตัว เป็นต้น 1.1.3) ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง 1.1.4) เข้าใจความแตกต่างและความไม่สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของมนุษย์ 1.1.5) ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ 1.1.6) มีการพัฒนาข้อดีของตนเอง เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของตนเองเสมอ และ 1.1.7) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับ Barry (1988: 59-62) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง (The Body Self) ไว้ว่า เป็นสิ่งที่บุคคลคิดและรู้สึกต่อรูปร่างและหน้าที่ของร่างกายของตนเอง และสอดคล้องกับ Pope และคนอื่น ๆ (1988: 3-4) ซึ่งได้กล่าวว่าความรู้สึกต่อตนเองด้านรูปลักษณ์ (Body Image) เป็นการยอมรับในลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏและความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการมองลักษณะรูปร่างของตน เช่น ในเด็กหญิงจะสนใจในลักษณะรูปร่าง และเด็กชายจะสนใจความสามารถในด้านกีฬา แต่อาจเปลี่ยนแปลงในแต่ละคนและวัฒนธรรม

องค์ประกอบย่อย 1.2) การจัดการทางอารมณ์ ประกอบด้วย 7 แนวทาง คือ 1.2.1) รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ ฉุนเฉียว ริษยา เป็นต้น 1.2.2) รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ร่าเริงและเป็นไปในทางที่ดี 1.2.3) มีความหนักแน่นทางอารมณ์ มีเหตุผล ไม่อ่อนไหวง่าย 1.2.4) ใช้เหตุผลและไม่รีบร้อนในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ 1.2.5) มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมีความสุขกับสิ่งรอบตัว 1.2.6) สามารถขจัดตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีได้ 1.2.7) สามารถระงับอารมณ์และความรู้สึกที่ไม่ดีออกจากจิตใจของตนเองได้ องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยด้านอารมณ์นี้ สอดคล้องกับ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2552: เว็บไซต์) ซึ่งได้อธิบายว่า คุณลักษณะด้านการนับถือตนเองประกอบด้วย ความมั่นคงทางอารมณ์ ได้แก่ รู้สึกไม่ถูกลบล้าง ทำให้ชายหน้า ดุถูกหมิ่นได้รับความยุติธรรม เสมอต้นเสมอปลาย และปรีชา ธรรมา (2547: 153) ซึ่งได้อธิบายว่า คุณลักษณะด้านการนับถือตนเองเป็นผลมาจากองค์ประกอบทั้งภายในตัวบุคคล ได้แก่ ลักษณะทางร่างกาย สภาพจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงาน ค่านิยมส่วนตัว และระดับความมุ่งมั่นในชีวิต ฯลฯ

องค์ประกอบย่อย 1.3) ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 แนวทาง คือ 1.3.1) เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล 1.3.2) มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง 1.3.3) มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ 1.3.4) มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อดทน และมีความสามารถในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และ 1.3.5) รู้จักการทำงานหรือการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างปล่อยวางไม่เคร่งเครียด องค์ประกอบและแนวทางแสดงให้เห็นถึงการเสริมสร้างความเพียรพยายามให้แก่นักเรียนเพื่อให้สามารถกระทำการสิ่งต่าง ๆ ได้และประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้และตนเองเป็นผู้มีความสามารถทัดเทียมผู้อื่น สอดคล้องกับ Coopersmith (1984: 118) ได้นำเสนอเกี่ยวกับความมุ่งมั่น ความเพียรพยายาม และความสำเร็จไว้ว่า หากบุคคลประเมินตนเองในด้านลบจะมองตนเอง

ว่าไม่มีความสามารถ ไร้สมรรถภาพ มีปมด้อย มีความวิตกกังวล และไม่สามารถประสบความสำเร็จ ในอนาคต ส่งผลให้การนับถือตนเองลดต่ำลง

องค์ประกอบย่อย 1.4) ความเข้มแข็งและความอดทน ประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่ 1.4.1) มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุยั่วชวนต่าง ๆ 1.4.2) รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม 1.4.3) มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว 1.4.4) มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่วชวน 1.4.5) เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียนหรือการทำงาน และ 1.4.6) เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการสร้างคุณงามความดีเพื่อตนเองและส่วนรวม องค์ประกอบด้านความเข้มแข็งและอดทนนี้ เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักเข้มแข็ง ต่อสู้ชีวิต มีความอดทนในการทำมาหากิน และทำสิ่งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับขมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (2557) ได้ให้ความหมายและวิธีการเสริมสร้างความอดทนไว้ว่า ความอดทน หมายถึง ความยืนหยัดไม่ท้อถอยในการทำความดี แม้ว่าจะมีอุปสรรคใด มาขวางกั้น ความอดทนมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) อดทนเมื่อถูกบีบบังคับ ถูกเยาะเย้ย ก็ต้องอดทน ไม่ยอมถ่อมถิล และ 2) อดทนเมื่อถูกยั่วเย้า ก็ต้องอดใจ ไม่ลุ่มหลงโดยนิสัยอดทน ซึ่งเป็นนิสัยที่ไม่ท้อถอยในการทำคุณงามความดีทุกชนิด ผู้ที่มีนิสัยอดทนจึงเป็นผู้ที่ไม่เคยถ่อมถิล ทำความดีกลางคันทุกกรณีความอดทนที่ต้องรีบฝึกให้เป็นนิสัย 4 ประการ คือ ความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ ความอดทนต่อทุกขเวทนา ความอดทนต่อความเจ็บใจ และความอดทนต่อความยั่วชวน

องค์ประกอบหลัก 2 ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น องค์ประกอบย่อย 2.1) สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย 5 แนวทาง คือ 2.1.1) เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง 2.1.2) มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว 2.1.3) เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว 2.1.4) มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว และ 2.1.5) สามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ครอบครัว คือ สถาบันพื้นฐานที่ส่งผลต่อนักเรียนมากที่สุด เพราะครอบครัวคือแหล่งปลูกฝังพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน นักเรียนจะมีเจตคติต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร ครอบครัวมีส่วนสำคัญที่จะช่วยในการปลูกฝังในตัวนักเรียน สอดคล้องกับ อุมารพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) ได้นำเสนอปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความนับถือตนเองเกี่ยวกับครอบครัว โดยได้อธิบายถึงข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่กำหนดความนับถือตนเองของเด็ก เช่น เด็กที่พ่อแม่กล่าวคำชมมากกว่าคำตำหนิที่มักมีความนับถือตนเองสูง การได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญมากและสอดคล้องกับ Coopersmith (1984: 118) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวไว้ว่า ความสัมพันธ์กันภายในครอบครัวมีความอบอุ่นมีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน หรือไม่มีการพูดคุยปรึกษาหารือให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ รวมทั้งการเข้าใจ ซึ่งกันและกันจะส่งผลต่อการนับถือตนเองได้

องค์ประกอบย่อย 2.2) บทบาทของเพื่อนที่ดี ประกอบด้วย 5 แนวทาง คือ 2.2.1) การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 2.2.2) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น 2.2.3) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่าง

เหมาะสม 2.2.4) ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น และ 2.2.5) มีเจตนาที่ดีและมีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข สอดคล้องกับ Pope และคนอื่น ๆ (1988: 3-4) ได้นำเสนอการนับถือตนเองของเด็ก ในฐานะเป็นเพื่อนของคนอื่นว่าเด็ก ๆ ชอบคนเคารพในแนวคิด ให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยหรือไม่ เด็กที่สามารถเป็นไปตามความต้องการของสังคมจะรู้สึกดีกับลักษณะที่ตนเองเป็น และนำมาซึ่งความรู้สึกการนับถือตนเอง

องค์ประกอบย่อย 2.3) บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม ประกอบด้วย 6 แนวทาง คือ 2.3.1) การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น 2.3.2) เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม 2.3.3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม 2.3.4) มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม 2.3.5) มีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ 2.3.6) รักษาภาวะทางจิตใจของตนเองให้สงบใจร่มเย็น และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับ Coopersmith (1984: 118) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกด้านสังคมที่ส่งผลต่อการนับถือตนเอง โดยองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สังคมและกลุ่มเพื่อน เป็นองค์ประกอบภายนอกที่ทำให้เกิดการนับถือตนเอง ถ้าบุคคลใดที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนหรือสังคมแล้ว จะเกิดความประทับใจในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมก็จะเป็นส่วนหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นว่าเราได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงความสามารถของตนเอง ซึ่งประสบความสำเร็จแล้วจะรู้สึกว่ามีคุณค่าในตนเอง

การส่งเสริมให้เด็กมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน หรือสังคม เป็นสิ่งที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้น โดยปลูกฝังให้เด็กรู้จักเป็นผู้ให้ เข้าใจตนเองและผู้อื่นไม่ให้เกิดความคาดหวังจากบุคคลอื่น เพราะอาจทำให้เด็กเกิดความทุกข์ ดังนั้น แทนที่จะให้เด็กรอรับความรัก ความเข้าใจ หรือการยอมรับจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน หรือสังคม จึงไม่ใช่สิ่งที่เด็กควรจะเรียกร้อง เนื่องจากคนแต่ละคนมีความแตกต่าง ดังนั้น การพัฒนาเด็กในด้านนี้ ควรให้เด็กรู้จักทำความเข้าใจความแตกต่างของบุคคล ไม่เรียกร้องหรือคาดหวังความรัก ความเข้าใจและเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ เป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักรักตัวเอง เข้าใจผู้อื่น และทำเพื่อผู้อื่น และเมื่อเด็กสามารถทำเพื่อผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นมีความสุขได้ จะเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้เด็กได้เป็นอย่างดี

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่าแนวทางมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดการทางอารมณ์ ความเข้มแข็งและความอดทน และความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวม พบว่าแนวทางมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และในระดับมาก 6 ด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้ดังนี้ สภาพครอบครัวและ

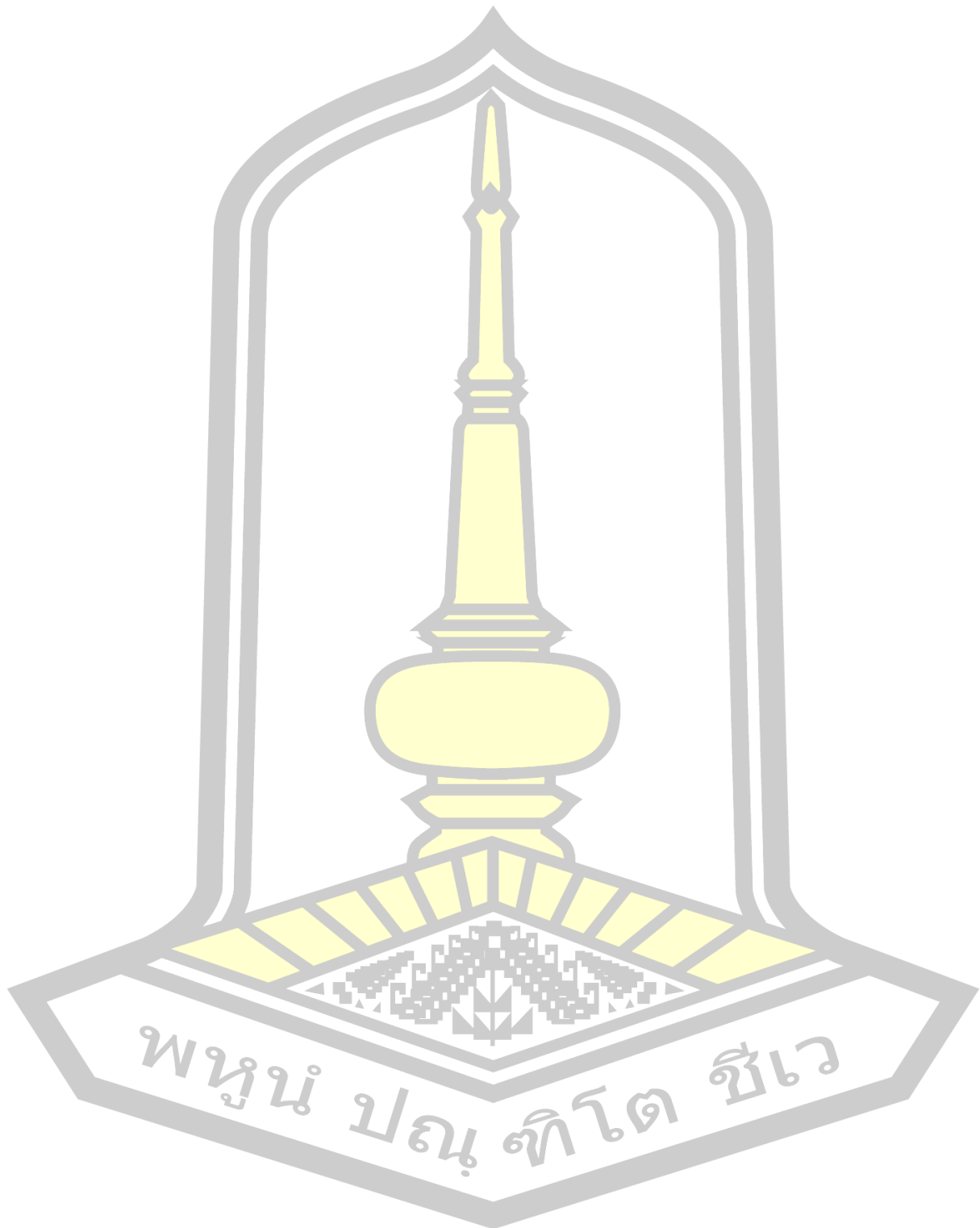
สมาชิกในครอบครัว บทบาทของเพื่อนที่ดี และการเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 1.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเพียงแนวทางการพัฒนาซึ่งยังไม่มี ความชัดเจนหรือเป็นระบบมากนัก ผู้สนใจที่ต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ อาจนำไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมหรือรูปแบบการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน ที่ประกอบด้วยกระบวนการที่เป็นระบบ ทั้งการวางแผนการปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผล และการสะท้อนผล เพื่อนำสู่การพัฒนา นักเรียนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมมากขึ้น
 - 1.2 อาจมีการสร้างเครื่องมือขึ้นวัดคุณลักษณะด้านการนับถือตนเองของนักเรียนเพื่อใช้วัดก่อนและหลังการนำแนวทางไปใช้ในการพัฒนานักเรียน เพื่อทราบผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แนวทางว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนหรือไม่ อย่างไร
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการหรือโปรแกรม หรือรูปแบบการพัฒนา นักเรียนด้านการนับถือตนเอง อย่างหลากหลาย
 - 2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการนับถือตนเองของนักเรียนจำแนกตามแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้ได้วิธีการพัฒนานักเรียนที่ชัดเจนและสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

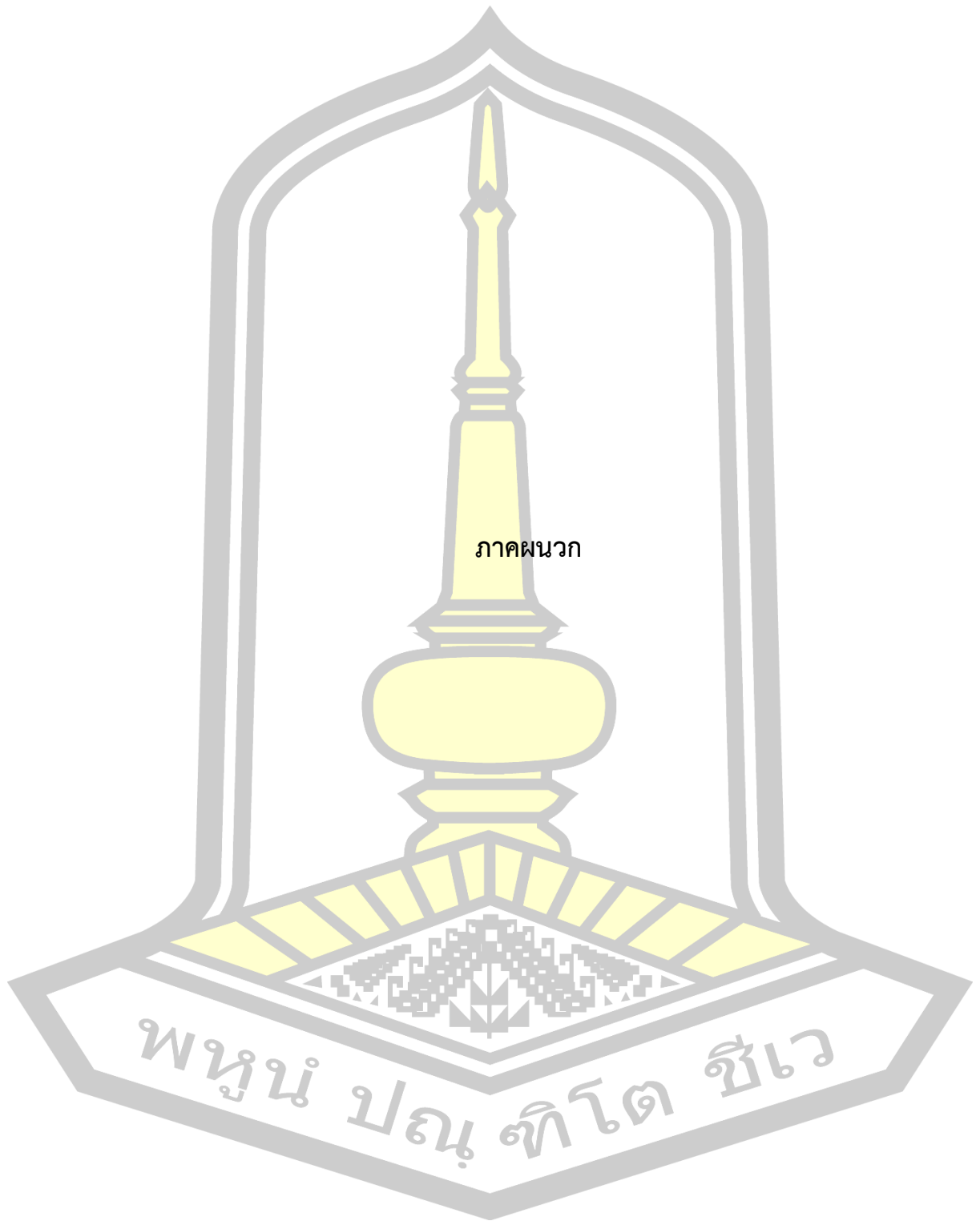
บรรณานุกรม

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2540). *Self Esteem : พลังแห่งความเชื่อมั่น*. กรุงเทพฯ: ที. พี. พริน.
- คณาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2558). *พื้นฐานการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 7. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- จันทร์ฉาย พัทธ์ศิริกกุล. (2532). *ผลการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์. (2557). *5 ห้องชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ซูชีพ อ่อนโคกสูง. (2552). *การเห็นคุณค่าในตนเอง*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2559.
<http://www.swuaa.com/webnew/index.php?option=com_content&view=article&id=188:--self-esteem&catid=56:2009-02-24-06-15-59&Itemid=57>.
- ทิตยา สุวรรณขุ. (2520). *ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธเนตร ตัญญาวัช. (2554). *ผลของกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านแกรนด์ ตำบลจันทลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ ชัยยุทธธรรม. (2544). *การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง*. *วารสารการศึกษา*, 24(5), 19-26.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเทิน มหาขันธ. (2536). *สอนเด็กให้มีความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปรีชา ธรรมา. (2547). *จิตวิทยาและจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นานาศึกษา.
- นเรศ นิลวงศ์. (2560) *การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(1), 239-253.
- นริรัตน์ เปี้ยพัด. (2558). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีกาลโรเจอร์ ประกอบการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการยอมรับนับถือตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 15(พิเศษ), 87-95.
- นาริรัตน์ รักจิตตรกุล. (2555). *ความรักและการดำเนินชีวิต*. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- นิตยา บริสุทธิ์สุขศรี. (2556). *ผลของกระบวนการกลุ่มต่อทักษะชีวิต เพื่อการกลับสู่สังคมของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 4 จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- พรรณราย ทรัพย์ะประภา. (2548). *จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2546). *แนวทางการศึกษาชุดวิชาการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มาริสา ทะสาเมาะ. (2540). *ประสิทธิผลของการจัดโครงการป้องกันการใช้ยาเสพติดสำหรับนักเรียนวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุทธ ไถยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2553). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). *การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.
- รัศมี โพนเมืองหล้า. (2543). *การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์*. ปริญญาานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เล็กจิตรอน. (ม.ป.ป.). *พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย-อังกฤษ เล็กจิตรอน เวอร์ชัน 3.0*. สืบค้นเมื่อ เมษายน 2561. <http://lexitron.nectec.or.th/2009_1/>.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการ เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนุกออนไลน์. (ม.ป.ป.). *พจนานุกรม ฉบับแปลไทย-ไทย อาจารย์เปลื้อง ณ นคร*. สืบค้นเมื่อ เมษายน 2561. <<https://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-pleang>>.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมพิตร ทรายสมุทร. (2550). *ผลของการบำบัดแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ที่เป็นโรคติดสุรา โรงพยาบาลแม่ทะ จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2559). *4 แนวทางสร้างความเข้มแข็งทางใจให้ลูก*. สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 2560. <<https://www.thaihealth.or.th/Content/34283-4%20แนวทางสร้างความเข้มแข็งทางใจให้ลูก.html>>.

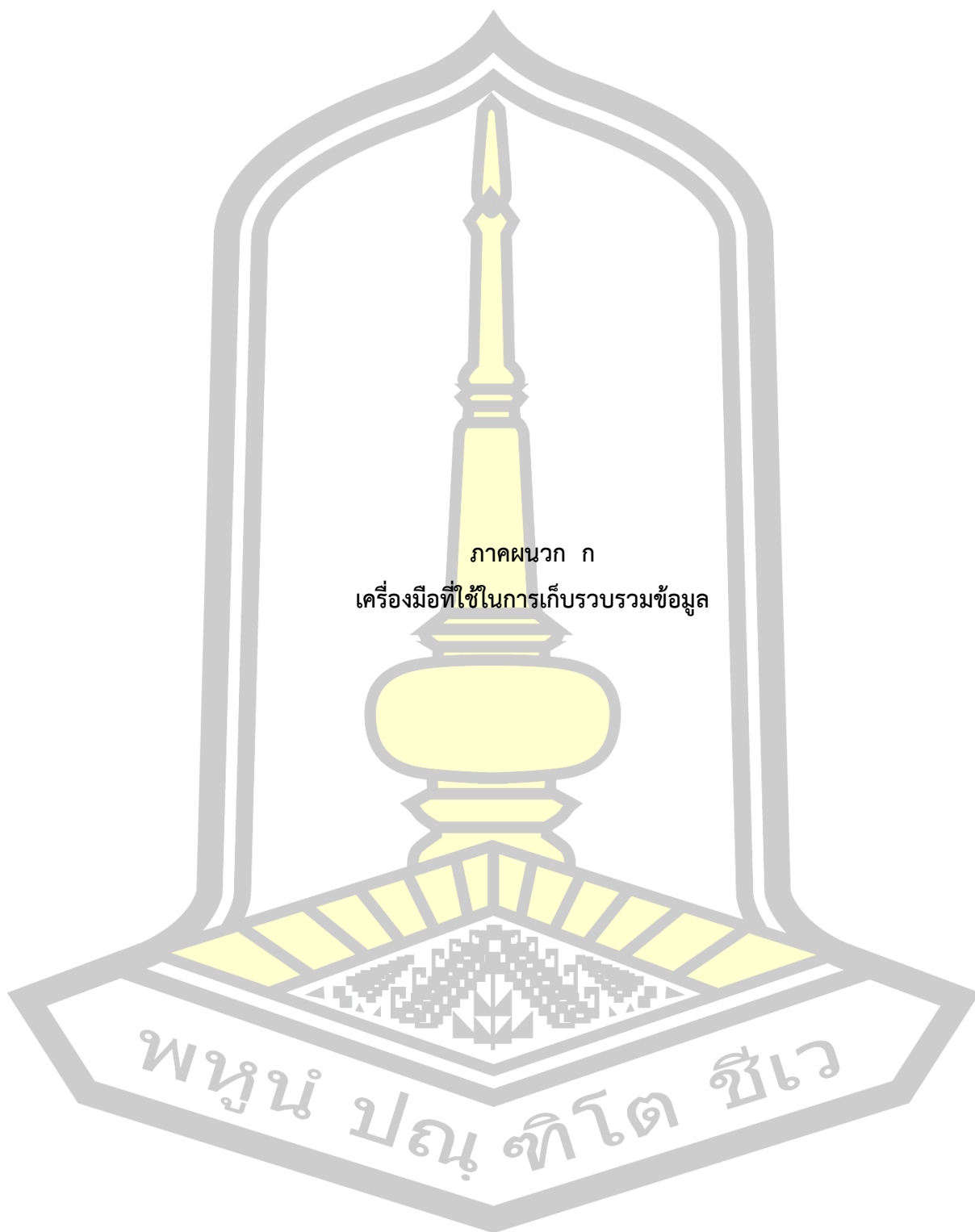
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564*. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 2562.
<http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue>.
- สำนักราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นเมื่อ เมษายน 2561. <<http://www.royin.go.th/dictionary/>>.
- สุปรียา เฟิงสถิตย์. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระหว่างการใช้และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิกและชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุธน ลิกชะไชย. (2555). ผลของการใช้โปรแกรมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ สำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 11(4), 144-153.
- สุรรัตน์ วงศ์ชาชม. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เสาวลักษณ์ ลือวัฒนานนท์. (2550). *รูปแบบความผูกพันและลักษณะบุคลิกภาพของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย และมาจากครอบครัวแตกแยก*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา กรรณสูต. (2515). *ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อัครพรรณ ขวัญชื่น. (2546). *โอกาสการมีงานทำของคนหูหนวกในจังหวัดเชียงใหม่*. ม.ป.ท.: ศูนย์จัดหางานคนพิการพระมหาไถ่.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2553). *Everest พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชันด้า.
- Barry, P. D. (1988). *Mental Health and Mental Illness*. 5thed. Piladelphia: J. B. Lippincott.
- Bradshaw, R. (1981). The Selection of Sites for Palaeovegetational Studies. *Quaternary Research*, 16(1), 80-96.
- Branden, N. (1981). *The Psychology of Self-Esteem*. 3rded. New York: Bantam books.
- Brook, R. (1992). Sense of Coherence, Self-esteem, Depression and Hopelessness as Correlates of Reattempting Suicide. *Clin Psychol*, 31(3), 293-300.
- Coopersmith, S. (1984). *The Antecedents of Self-esteem*. San Francisco: W. H. Freeman and Company.
- Erikson, E. H. (1968). On the Nature of Psycho-Historical Evidence: In Search of Gandhi. *Philosophers and Kings: Studies in Leadership*, 97(3), 695-730.

- Heatherton, T. F. and Polivy, J. (1991). Development and Validation of a Scale for Measuring State Self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(6), 895-910.
- Guthman, L. and Robles-Pina, A. (2002). Demographic and Educational Influence on the Self-esteem of Adolescents from Divorce and Intact Families in Rural Areas. 15 August 2018. <www.shusu.edu/~piic/Summer2002/Guthman.html>.
- James, W. (1950). *The Principles of Psychology*. New York: Dover.
- Khera, S. (1998). *You can Win*. Kuala Lumpur: Prentice – Hall.
- Lawrence, D. (1987). *Enhancing Self-Esteem in the Classroom*. London: Paul Chapman.
- Lindenfield, G. (1995). The Power of Personal Development Management. *Development Review*, 8(1), 28-31.
- Lynn, M. (1991). Scarcity Effects on Value: A Quantitative Review of the Commodity Theory Literature. March, 2019. <<https://doi.org/10.1002/mar.4220080105>>.
- Maslow, A. M. (1970). *Motivation and Personality*. 2nded. New York: Harcourt, Brace & World.
- McGee, R., Sheila, W. and Shyamala, N. (2001). Low Self-esteem and Hopelessness in Childhood and Suicidal Ideation in Early Adulthood-Statistical Data Included *Journal of Abnormal Child Psychology*. August, 2018. <http://findarticles.com/p/articles/mi_0902/is_4_29/ai_77874090>.
- Mussen, P.H., Conger, J.J., & Kagan, J. (1969). *Child Development and Personality*. New York: Harper & Row.
- Newman, B. M. (1986). *Adolescent Development*. Columbus: Merrill.
- Osborne, R. E. (1996). *Self an Eclectic Approach*. Needham Heights. Mass: Allyn & Bacon.
- Owens, K. B. (2002). *Child & Adolescent Development and Integrated Approach*. New York: Wadsworth.
- Palladino, C. (1994). *Developing Self-Esteem*. California: Crisp Publications.
- Pope, A. et. al. (1988). *Self-Esteem Enhancement with Children and Adolescents*. New York: Pergamon.
- Smith, J. A. The Efficacy of a School-base Support Group on Adolescent Self - esteem and Social Support. *Dissertation Abstracts International*, 66(3), 1402-A.
- Wiggins, J. D. and Giles, T. A. (1984). The Relationship Between Counselors' and Students' Self-Esteem as Related to Counseling Outcomes. *The School Counselor*, 32(1), 18-22.

ภาคผนวก

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

พหุบัน ปณฺ ทิโต ชีเว

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด
การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน
โรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้สร้างขึ้นสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสำหรับการวิจัยระยะที่ 1 ของการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. โปรดพิจารณาองค์ประกอบและตัวชี้วัดด้านล่าง ให้คะแนนความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ในช่องระดับความเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมมาก	ให้ 4 คะแนน
องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมน้อย	ให้ 2 คะแนน
องค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมีความเหมาะสมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน
3. ในกรณีที่ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบหรือตัวชี้วัด กรุณาเขียนข้อเสนอแนะของท่านลงใน “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม” ในตอนท้ายของแบบประเมินนี้

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

นางสาววิชวดี สุริยวงศ์

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ภิโต ชีเว

ที่	องค์ประกอบและตัวชี้วัด	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากตนเอง					
1.1	การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง					
1.1.1	มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจภาพลักษณ์ของตนเอง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ ทักษะคิด กิริยาท่าทาง การพูด เป็นต้น					
1.1.2	ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง					
1.1.3	เข้าใจความแตกต่างและความไม่สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของมนุษย์					
1.1.4	ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาดของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผม ให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ					
1.1.5	มีการพัฒนาข้อดีและปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ					
1.2	การจัดการทางอารมณ์					
1.2.1	รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อิจฉา ริษยา เป็นต้น					
1.2.2	รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ร่าเริงและเป็นไปในทางที่ดี					
1.2.3	มีความหนักแน่นทางอารมณ์ ไม่อ่อนไหวง่าย					
1.2.4	ใช้เหตุผลในการตัดสินเรื่องต่าง ๆ					
1.2.5	มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมีความสุขกับสิ่งรอบตัว					
1.2.6	สามารถชี้แนะตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอารมณ์ที่ไม่ดีได้					

ที่	องค์ประกอบและตัวชี้วัด	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ					
1.3.1	เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้และความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล					
1.3.2	มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง					
1.3.3	มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ					
1.3.4	มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อดสาหัส และมีแบบแผนในการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย					
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน					
1.4.1	มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหวหรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคหรือสิ่งยั่วยุยั่ววนต่าง ๆ					
1.4.2	รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม					
1.4.3	มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้องและกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว					
1.4.4	มีความอดทนข่มใจตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่อความยั่วยวน					
1.4.5	เข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อการเรียน การงาน และการสร้างชาติ					
2.	ความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิดจากการยอมรับของผู้อื่น					
2.1	สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว					
2.1.1	เข้าใจสภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวของตนเอง					
2.1.2	มีความรักและปรารถนาดีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว					

ที่	องค์ประกอบและตัวชี้วัด	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1.3	เข้าใจและยอมรับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของสมาชิกในครอบครัว					
2.1.4	มีความเสียสละเพื่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว					
2.2	บทบาทของเพื่อนที่ดี					
2.2.1	การปฏิบัติตัวต่อเพื่อนหรือผู้อื่นโดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น					
2.2.2	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น					
2.2.3	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักโต้แย้งหรือปฏิเสธอย่างเหมาะสม					
2.2.4	ปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีต่อผู้อื่น					
2.3	บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม					
2.3.1	การได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น					
2.3.2	เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้สังคม					
2.3.3	มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม					
2.3.4	มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมตามโอกาสและความเหมาะสม					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
การเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน
สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน
โรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียน
2. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ผลการตอบแบบสอบถามจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นางสาววิชุดิ สุริยวงศ์

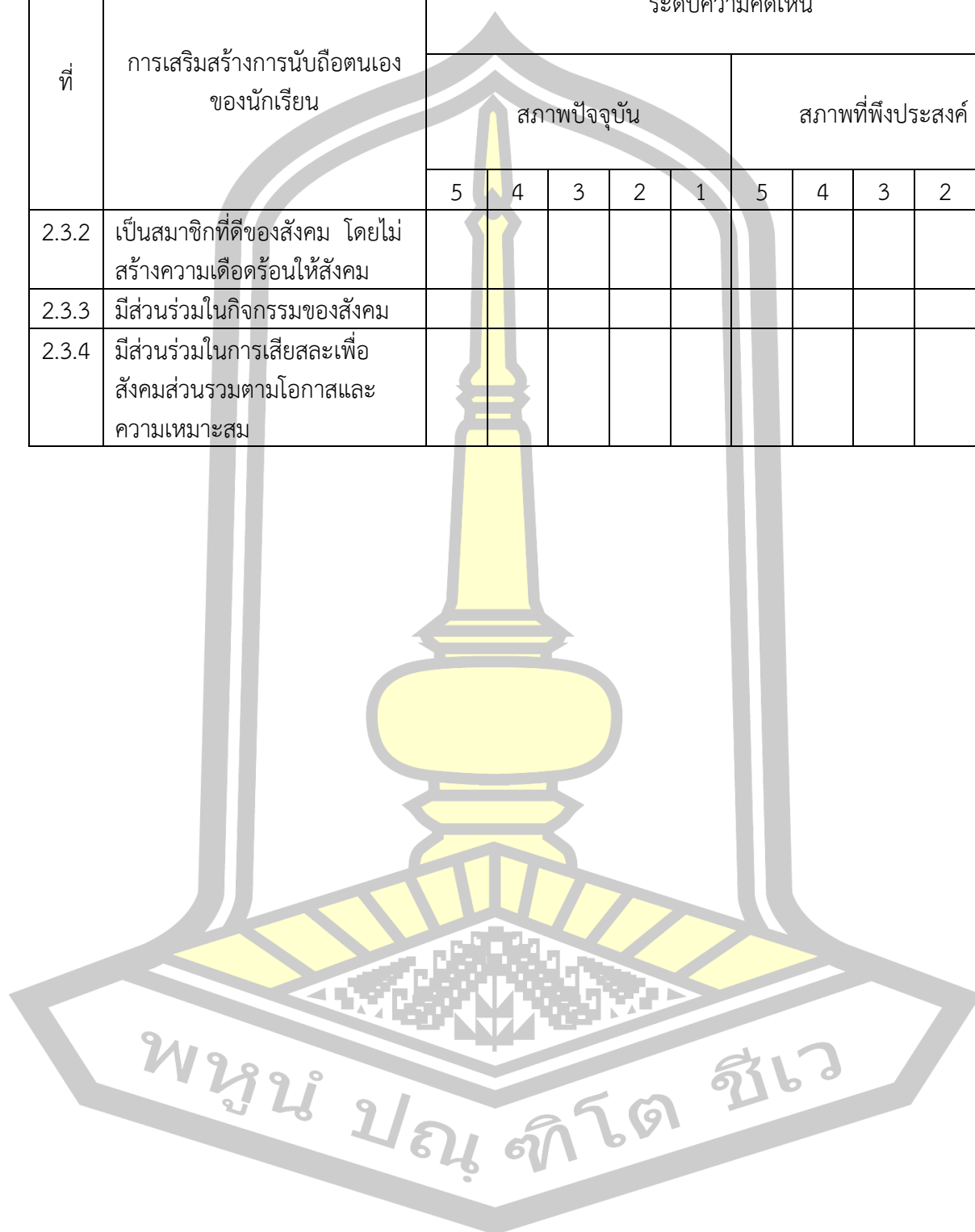
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น พ.27

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พหุ ปรุ ทิโต ชีเว

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น									
		สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.1.1	มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจ ภาพลักษณ์ของตนเอง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพ ทัศนคติ กิริยาท่าทาง การพูด เป็นต้น										
1.1.2	ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และจุดที่ ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ของตนเอง										
1.1.3	เข้าใจความแตกต่างและความไม่ สมบูรณ์แบบ และธรรมชาติของ มนุษย์										
1.1.4	ดูแลตนเองในเรื่องความสะอาด ของร่างกาย การแต่งกาย ทรงผมให้สะอาดเรียบร้อยอยู่ เสมอ										
1.1.5	มีการพัฒนาข้อดีและปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ของตนเองอยู่เสมอ										
1.2	การจัดการทางอารมณ์										
1.2.1	รู้จักควบคุมและระงับอารมณ์ที่ ไม่ดี เช่น อารมณ์โกรธ อุนเฉียว ริษยา เป็นต้น										
1.2.2	รู้จักรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติ ราบรื่นและเป็นไปในทางที่ดี										
1.2.3	มีความหนักแน่นทางอารมณ์ ไม่อ่อนไหวง่าย										
1.2.4	ใช้เหตุผลในการตัดสินเรื่องต่าง ๆ										
1.2.5	มีเจตคติเชิงบวกต่อผู้คนและสิ่ง ต่าง ๆ มองโลกในแง่ดี และมี ความสุขกับสิ่งรอบตัว										

ที่	การเสริมสร้างการนับถือตนเอง ของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น												
		สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์							
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1			
2.3.2	เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่ สร้างความเดือดร้อนให้สังคม													
2.3.3	มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม													
2.3.4	มีส่วนร่วมในการเสียสละเพื่อ สังคมส่วนรวมตามโอกาสและ ความเหมาะสม													

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

สำหรับการสัมภาษณ์วิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการเสริมสร้างการนับถือตนเอง
ของนักเรียน สำหรับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเอง
ของนักเรียน โรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล
ตำแหน่ง
สังกัด
ผู้สัมภาษณ์ นางสาววิชวดี สุริยวงศ์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
สถานที่สัมภาษณ์.....
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

2. ข้อคำถามที่สัมภาษณ์

2.1 ท่านมีวิธีการเสริมสร้างการนับถือตนเองสำหรับนักเรียน ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิด
จากตนเอง ในประเด็นต่อไปนี้อย่างไร ปัญหาอุปสรรคที่พบมีอะไรบ้าง และมีวิธีแก้ไขอย่างไร

- 2.1.1 การเข้าใจตนเองและพึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนเอง
- 2.1.2 การจัดการทางอารมณ์
- 2.1.3 ความมุ่งมั่นและเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ
- 2.1.4 ความเข้มแข็งและความอดทน

2.2 ท่านมีวิธีการเสริมสร้างการนับถือตนเองสำหรับนักเรียน ด้านความรู้สึกมีคุณค่าที่เกิด
จากการยอมรับของผู้อื่น ในประเด็นต่อไปนี้อย่างไร ปัญหาอุปสรรคที่พบมีอะไรบ้าง และมีวิธีแก้ไข
อย่างไร

- 2.2.1 สภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
- 2.2.2 บทบาทของเพื่อนที่ดี
- 2.2.3 บทบาทของสมาชิกที่ดีของสังคม

พหุ ประถมศึกษา

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเอง
ของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
แนวทางการเสริมสร้างการนับถือตนเองของนักเรียนโรงเรียนฟ้าใสวิทยา สำนักบริหารงานการศึกษา
พิเศษ แบบประเมินประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแนวทาง

2. กรุณาตอบแบบประเมินให้ครบทุกข้อ ผลการตอบแบบประเมินจะนำไปใช้ประโยชน์
เพื่อการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ตอบแต่ประการใด ผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูล
ไว้เป็นความลับ

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน

นางสาววิชุดิ สุริยวงศ์

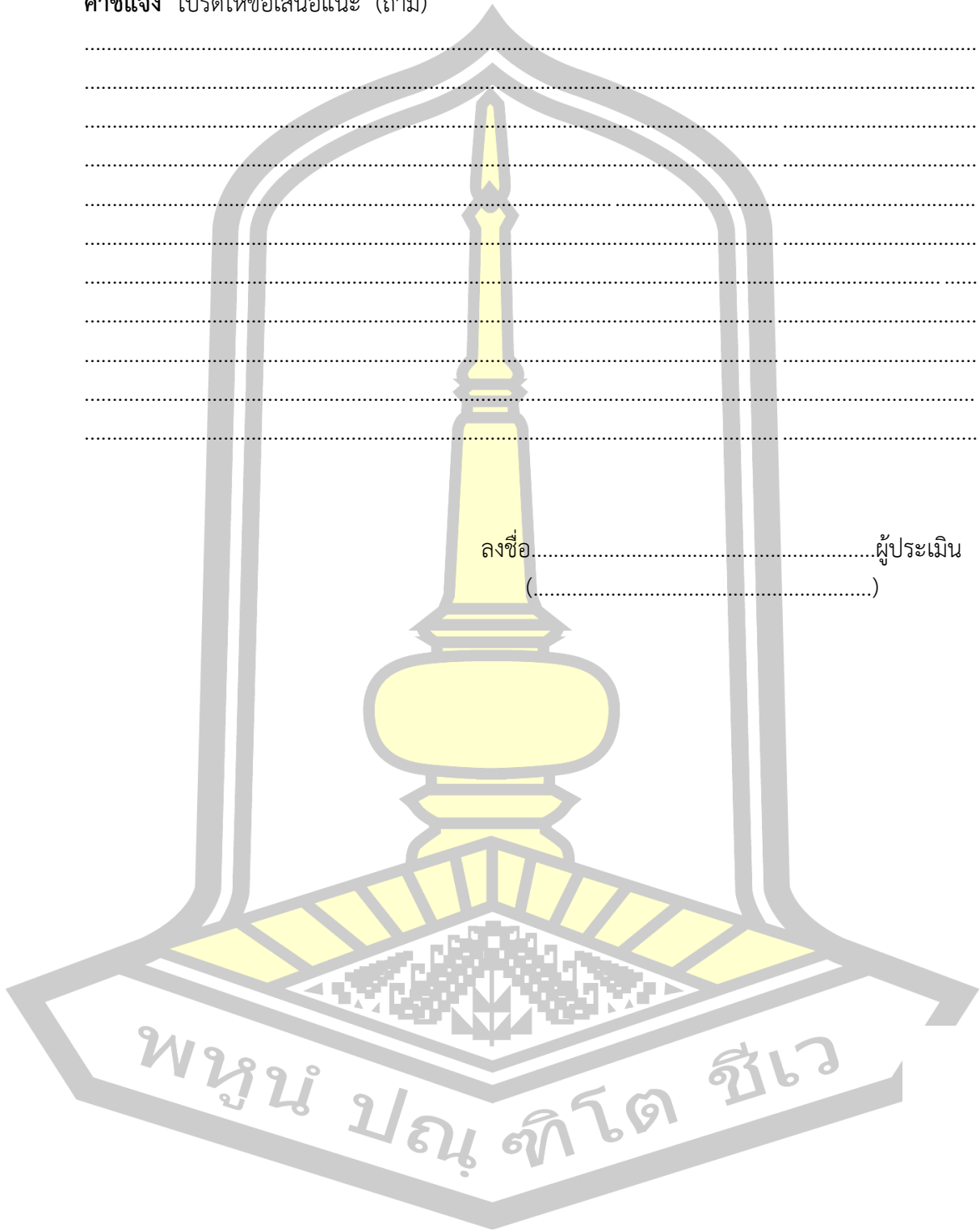
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น พ.27

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ที่	แนวทางการเสริมสร้างการนับถือ ตนเองของนักเรียน โรงเรียนฟ้าใสวิทยา	ระดับความคิดเห็น									
		ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.3	ความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม เพื่อความสำเร็จ										
1.3.1	เข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความรู้ และความสามารถในการเรียน หรือการทำงานของตนเอง และ ความแตกต่างระหว่างบุคคล										
1.3.2	มีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ของตนเองอย่างต่อเนื่อง										
1.3.3	มีความมุ่งมั่นและอดทนในการทำ สิ่งต่าง ๆ จนสำเร็จ										
1.3.4	มีความขยัน พากเพียร วิริยะ อดสาหัส และมีแบบแผนในการ เรียนและการทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย										
1.3.5	รู้จักการทำงานหรือการทำหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างปล่อยวาง ไม่เคร่งเครียด										
1.4	ความเข้มแข็งและความอดทน										
1.4.1	มีจิตใจหนักแน่น ไม่อ่อนไหว หรือหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรค หรือสิ่งยั่วยุยั่ววนต่าง ๆ										
1.4.2	รู้จักพิจารณาเลือกปฏิบัติ หรือตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและ เหมาะสม										
1.4.3	มีจิตใจหนักแน่นต่อความถูกต้อง และกล้าหาญที่จะปฏิเสธความชั่ว										

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแนวทาง
คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ข

รายชื่อคณะผู้ทรงคุณวุฒิและคณะผู้เชี่ยวชาญ

พหุบัณฑิตยสถาน ชัยเว

รายชื่อคณะผู้ทรงคุณวุฒิและคณะผู้เชี่ยวชาญ

คณะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. นางพรทิพย์ วชิรดิลก ตำแหน่ง ผู้จัดการงานพัฒนาวิชาการ สังกัดสำนักวิจัยและพัฒนาวิชาการ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ วุฒิการศึกษาปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา และสาขาวิชาพยาบาลสุขภาพและจิตเวช)
2. นางสาวเรณู ไชยวุฒิ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและกระทรวงยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ วุฒิการศึกษา ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. นายแพทย์สมชาติ สุทธิกาญจน์ ตำแหน่ง จิตแพทย์ที่ปรึกษา ศูนย์เยาวชนและครอบครัววิกฤติ โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครปฐม วุฒิการศึกษา แพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
4. นางสาวพิสมัย หงษาชาติ ตำแหน่ง นักจิตวิทยาคลินิก 5 สภากาชาดไทย วุฒิการศึกษา ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
5. ว่าที่ร้อยโท จำนงค์ นนทะมาศ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเลย สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเลย วุฒิการศึกษาปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. นางพลอยวไล ทองรักษ์ ตำแหน่ง อาจารย์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วุฒิการศึกษา ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา จิตวิทยาชุมชน
2. นายจिरประวัตี ศรีวัฒนทรัพย์ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม วุฒิการศึกษา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน
3. นางสุดารัตน์ วัฒนพตพิศาล ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลจุมพล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 วุฒิการศึกษา ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
4. นายอำพันธ์ นิโรธร ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านอุเบกษา วุฒิการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
5. นางละออง สุดหนองบัว ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 วุฒิการศึกษา ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางสาววิชวดี สุริยวงศ์
วันเกิด วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2529
สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 77 หมู่ที่ 8 ตำบลนาข่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
รหัสไปรษณีย์ 41000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน ครู อันดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนฟ้าใสวิทยา เลขที่ 109 หมู่ที่ 2 ตำบลคลองโยง
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม รหัสไปรษณีย์ 73170
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2552 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.)
สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
พ.ศ. 2562 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทีโตะ ชีเว